

tr habe qualiter
reus: qd si omib
indans: caritate
ligus hominu
caritate aut no
sim uelur es
imbatu rimitat
re acceptu iam
carois: et penit
ea que male fecist
ris diluas: et q
cepisti: opum ex

die spectabit: quibdam reprobis
insperat occurrit: eosq; a se ha
rare pferis isti in penitentes
ul gnatur in die iudicii hoc
factur est qu reperire uenies
ad iudicium omis reprobos dapna
bit: exeq; acta uelur forisim
pde dispdet: sedm qd in euam
glo yse loquit diems: Si facti
paterfamilias qua hora fur
uentur: esset: iuglarer utique:
inonfuere pfoi domu suam:

Bl
in meae
duado eu temp
uisis & auctodi
seuictorib? tutau
eius filijs miserau
ao spolioum eu: ut habeat De: rxi
et certame forte deie illi: scz cu an
gelo iudicand: ut habeat De: rxi. ut
omior: et sciret aut qm potndor e

laban &
o recedat
laban &
a

ne illo hacena est
tang lurtum existimabit
in conspectu illius: Sup
et spem oileri illam: quoniam
ce habere illam: quoniam
uilde est lumen illius: Vener
bi autem omnia bona pariter

Verm. Schol
XVI. 192 f. 2

83.

diabolus in paradiso p̄mum homi
nem expoliavit cum sibi hunc
p̄peccari sensisset. quib̄ ves
timētis tunc homo exuatus
erit. cū p̄molationem vituli
saginati. id est xpi iunior filius
pat̄ reconciliat. p̄ma stola rursus
indui meruit. Hinc paul' dicit.
Exuentes vos veterem hominē.
induite eū qui renouat̄ in ag
nitionem dei; Ille aut̄ uestimta
sua sedib' n̄ intingit. qui post
baptismatis sacramētū mortale

p̄p̄o.

q̄ et illi superite
lacrimas; fletib;
maculas de terꝝ
cundum baptis
mā sunt duo ma
sunt duo baptis
uestimenta in a
seruant. in aliis
candidant. q̄ re
est post lauac̄ in
admittunt. et al
penitentie flet
In admonendi s̄

Librum Germanij Bonifacij
Contra Soli
10 β. B

XVI, 192 f. 2.

~~71. 5. 33. Medic~~
32. 7. 24. a Seneca primo hinc
libram
conferat. & dicat
Hermannis
In lura Vestigi
ad Mem

83.

32.

ARISTOTELIS A C
PHILOSOPHORVM MEDI-
corumq; complurium Proble-
mata, ad varias quæstiones co-
gnoscendas admodum digna, et
ad naturalem philosophi-
am discutiendâ maxi-
me spectantia.

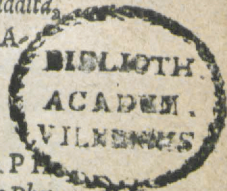
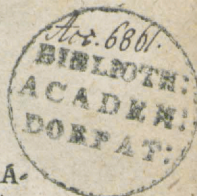
MARCI ANTONII ZIMA-
re Sanctipetrinatis Problemata his addita,
una cum Trecentis Aristotelis et A-
uerrois Propositionibus, suis
in locis insertis.

ITEM ALEXANDRI APH-
rodisi, super Quæstionibus nonnullis Phy-
sicis, Solutionum liber, Angelo
Politiano Interprete.

Testamento legato (coll. Vilnensi) 1614 a Pet. ac R. D.

BASILEAE
Michaeli Sidlero S. J. D. C. Vann
(1544)

Bibliotheca magna

IN ARISTOTELIS
AC PHILOSOPHORVM
*Medicorumq̄ compluri
um Problemata
Præfatio.*

*Q*Mnes homines
naturaliter scire
desiderāt, ut scri
bit Aristote
les Princeps Philosophorum
Primo *Metaphysicæ*. Cuius
causa potest redditatis, quia o
mne ens naturaliter appetit su
am perfectionem, & similiter
conatur se assimilare primo en
ti; *Diuino* et *immortali*, in quã
tum potest. Sed scientia est de
perfectione intellectus, ergo
† 2 omnes

451383895

omnes homines naturaliter scire desiderant. Rursus & alia ratio est, nam quodcunque ens naturaliter appetit bonum, ut se conseruare possit in rerū natura. Sed omnis notitia scientifica, est de numero bonorum honorabiliū, ut patet Primo De Anima. Ergo naturaliter omnis homo desiderat scire, & ex cōsequenti omnis sciētia, in quantum intellectui humano est possibilis, est appetenda. Quāuis igitur quaelibet scientia sit perscrutanda, magis tamen illa, quæ est nobilior, & communior alijs scientijs. Sed philosophica scientia confert maximas

mas delectatiōes, ut patet Decimo Ethicorum. Ergo præ cæteris scientijs philosophica diligentius est inquirenda, etiam propter alias causas. Nā præsens scientia, est similis scientiæ philosophicæ, quia ipsa clarificat animam, & ipsa facit delectari in hoc seculo, ut dicit Aristoteles in Libro De Pomo & Morte. Quia quæ etiam in tantum clarificat hominem, ut ipsum primo enti Diuino, immortalis assimilari laboret, teste Seneca in Epistola in talia prorumpente uerba, Hoc mihi philosophia promittit summope-

ARISTOTELIS

re, ut me Deo parem reddat.
Libet igitur de animalibus cor-
poralibus, præsertim de cor-
pore humano, ex pluribus arti-
ficialibus Codicibus
Problemata col-
ligere.

PROBLEMATA

Problema Primum
est tale.

Quæritur, quare inter omnia anima-
lia homo habet faciem uersus cœ-
lum eleuatam?

Respondetur multipliciter, primo,
quòd est ex uoluntate ipsius Creatoris. Et
quamuis illa responsio sit uera, non tamen
uidetur ualida in proposito, quia sic facile
est omnia soluere.

Secundo respondetur, quod omnis Ar-
tifex opus suum primum communiter facit
deterius, & post hoc opus suum, secun-
dum facit melius. Et sic Deus creauit bru-
ta animalia primo, quibus dedit faciem de-
pressam, ad terram inclinam, & secundo
creauit homines, ut patet in Genesi, qui-
bus dedit figuram honestam, & ad cœlum
eleuatam. Sed illa responsio non uidetur
iterum ualere ad propositum, ex quo est Theo-
logica, & primo derogat bonitati Dei,
† 4 quæ

ARISTOTELIS

quæ sua opera, quantum est ex sua natura, semper facit bona.

Tertio respondetur, quod inter omnia animalia solus homo est ordinatus ad regnum cælorum. Et ideo habet figuram eleuatam ad cælum, quia contemptis terrenis, contemplari debet cælestia in Diuinis.

Quarto respondetur, Quod omnis rationalis, est similis intelligentiæ, et finaliter in Deum ordinata, ut patet per Auerroem Primo De Anima, ergo habet figuram eleuatam sursum.

Quinto respondetur, quod homo existit microcosmus, id est minor mundus, sicut uult Aristoteles Octauo Physicorum, ideo omnibus animalibus habet præcipere, & illi obediunt.

Sexto respondetur, & ultimo, quod naturaliter cuiuslibet rei et operi talis figura est cõputanda, quæ suo motui fiet apta. Ut cælo competit rotunditas, igni autem competit figura pyramidis, quæ motui sursum est apta.

PROBLEMATATA.

I

apta, Ergo rei bipedali, ut est homo, figura diametrica, & figura pyramidis est aptissima. Ergo inter omnia animalia solus homo, capite est eleuatus.

Vare caput animalium est pilosum?

Q Respondetur secundum Constantinum, Quod pili, sunt ornamenta capitis et cerebri, & cerebrum per generationes pilorum euacuatur à crassis uaporibus, à supremo usq; ad partes inferiores, qui exeunt per poros carnis exterioris, et exsiccantur, & in pilos cõuertuntur. Patet quia in toto homine nihil siccius pilis est, quia sicciores sunt ossibus, ut patet per Albertum Magnum. Quia aliqua animalia nutriuntur ex ossibus, ut canes. Sed nullum animal potest digerere plumas uel pilos, quia indigesti eijciuntur, et omnino sicci sunt, et inepti ad nutrimentum.

Secundo respondetur, quod cerebrum quatuor modis purgatur, primo, ab aquaticis humoribus superfluis, per oculos, à melancholia, per aures, à cholera, per nasum, à phlegmate,

t s gmate,

gmate, p pilos, et illa est intētio Medicorū.

Quare homines habent longiores crines in capite, quā cætera animalia?

Respondetur secundum Aristotelem III De Generatione Animalium, Quod homo inter omnia alia animalia habet cerebrum humidissimū, à quo egreditur sudor, qui in crines longos capitis conuertitur.

Secundo respondetur, quod humores in homine sunt pingues, non cito exiccabiles, ergo pili in eo prolongantur. In alijs autē animalibus humores sūt facile exiccabiles, ergo cessat in eis prolongatio pilorū.

Væritur ad idem, quare in alijs animalibus pili solum infiguntur cuti, sed in homine profundius radicantur in cute?

Respondetur & ideo, quia plus in homine habent de nutrimento, ergo & iam magis ad interiora prolongantur. Et hæc etiā est ratio, quare pili in alijs animalibus uariantur ad uariationem cutis, et non in hominibus, nisi aliquando in cicatrice.

Queritur,

Quæritur, quare Mulieres habent longiores crines, quā Viri?

Respondetur, quia Mulieres sunt humidiores, quā Viri, & magis phlegmaticæ, ergo in eis plus est de materia pilorum, et per consequens sequitur longitudo pilorum, et cum hoc talis materia cerebri magis augetur, à membris interioribus, & maxime tēpore menstrui, quia tunc materia ascendit, quod augetur humor Pilorum. Vt dicit Albertus, Si pilus Mulieris menstruosæ ponatur sub fimo, ex illo generatur serpens uenenosus.

Secundo respondetur, quia Mulieres non sunt barbatae, & sic materia barbæ transit in materiam pilorum, &c.

Væritur, quare aliqui homines habent crines molles, & aliqui duros?

Respondetur secundum Aristotelem, Quod cutis pili, sunt termini analogi, modo quædam cutis est dura, quædam spissa, quædam subtilis, & quædam crassa. Ergo pilus,

4 ARISTOTELIS

pilus, qui egreditur per poros superficiales crassæ cutis, fit crassus, & qui per poros subtilis, fit subtilis. Etiam quando pori sunt aperti, tunc exit multus humor, ergo pili duri generantur. Et ubi pori sunt angusti, ibi molles & subriles crines generantur. Et hoc Aristoteles in hominibus declarat, huius signum habemus primo, quia Mulieres habent molliores crines, quam Viri, quod contingit ex eo, quia in eis pori sunt clausi propter frigiditatem. Secundo, quia cholericis, sanè frequenter habent duriores & crassiores pilos alijs, propter caliditatem ipsorum, & in eis pori valde sunt aperti, ergo etiã barbescunt præ alijs. Ergo philosophus in Physiognomonia, Et animalia duros pilos habentia, sunt audaciora, quia tales pili ordinati sunt per calorem, & per choleram, & cholera semper facit pugnare. Etiam Aristoteles ponit exemplum de urso, & apro. Ex opposito animalia molles crines habentia, sunt timida, quia frigida,

PROBLEMATATA

ut lepus & ceruus. Item Aristoteles dicit aliam rationem mollitiei et duritiei pilorũ. Quia in regione calida crassiores pili generantur, ut habent Aethiopes, per oppositũ est de regione frigida, ut uersus septentrionẽ.

Varitur, quare quidam homines habent crispas crines, & quidam planos?

Respondetur, quod causa crispitudinis, est superabundantia caloris, ut si in homine est multus calor, tunc generatur pili crispi, quia tunc mouetur sursum, & eius signũ est, quãdo aliquis intrat balneũ scilicet, habet crines planissimos, postea tamen acquirit aliquos crines crispas. Ergo balneatores, sanè frequenter habent crispas crines, similiter Aethiopes & cholericis, sed causa planitiei, est multa humiditas fumi, diametro tendens deorsum. Et huius signũ est, quia Mulieres sanè frequenter habent planos capillos, quia sunt multæ humiditatis, & paucae caliditatis.

Varitur, quare Mulieres pubescunt circa

ca aluum, & non alibi, sed Viri in pectore barbescunt.

Respondetur Medicè, Quia in Viris & Mulieribus est fluētia humiditatis ibidē, et magis in Mulieribus. Quia in Viris est os uesticæ in illo loco, in quo tenetur urina, ex qua generatur pili in pectore, & circa umbilicū. Sed de Mulieribus sic dicitur, quod humiditas uesticæ et matricis ibi coniungitur, ergo multus fumus ibi resoluitur, qui est materia pilorum, quia eodem modo fit sub humeris, & in alijs locis hirsutis.

Quæritur, quare Mulieres nō barbescūt?
Respondetur, quia in eis est defectus caliditatis, ut etiam in aliquibus Viris effeminatis, qui sunt imberbes propter eandem causam, quia habent complexionem muliebrem.

Quæritur, quare suspēsio crescūt crines?
Respondetur, quia corpora eorum sunt exposita soli, qui calore suo totum humidum resoluit in fumum, ex quo generantur.

rantur, & augentur crines.

Quæritur, quare pili barbæ sunt crassiores alijs, & quanto plus abraduntur, tanto plus indurescunt?

Respondetur per regulam Medicorū, Quanto plus de aliquo liquore humor separatur, tanto plus ad talem locum humor contrahitur. Ergo, quanto plus pili abraduntur, tanto magis ibi confluunt humores, et ex eis crines generantur, & ibidem indurescunt.

Quæritur, quare Mulieres sunt ualde plænæ & formosæ, respectu Virorum?

Respondetur secundum Aristotelem, Primo De Generatione Animalū, Quia in Mulieribus tota humiditas, & superfluitas, quæ est materia pilorum corporis, expellitur cum materia menstruali, quæ manet in Viris, per uapores trāsiens in pilos. Et huius signum est, quia Mulieres raro habent fluxum ex naribus, uel apostemata, ut ulcera, quia talis materia, eijcitur cum menstruo

menstruo. Item illud signum, quia uidemus aliquas uetulas barbescere in senectute, scilicet post quadraginta uel quinquaginta annos, cum cessant menstrua, ut dicit Aristoteles Nono De Animalibus.

Queritur, quare inter omnia animalia soli homines canescunt, uelut Protagoras, & Aristoteles Primo De Generatione.

Respondetur secundum Philosophum, Quod canicies causatur in hominibus, quia inter omnia animalia habet calidissimum cor. Ideo Natura sagax, ne per calorem cordis homo suffocaretur, cor calidissimum supposuit frigidissimo cerebro, ut caliditas cordis temperaretur frigiditate cerebri, & è conuerso sic, quod temperamentum adderetur utrobique. Hæc etiam patent ex tali signo, quia inter omnia animalia homo habet turpissimum odoratum. Secundo De Anima, Etiam homo quasi medium uitæ suæ consumit dormiendo, & hoc

hoc contingit ex superabundantia cerebri frigidi & humidum, & sic indiget calore naturali, illud humidum digerente & consumente. Et illum calorem sufficientem habet in iuuentute, ideo non efficitur canus, tempore uero senectutis, deficit in calore naturali. Et sic uapores ascendentes à stomacho manent indigesti, propter defectum caloris naturalis, & sic consequenter putrescunt, & illam putrefactionem humorum sequitur albedo, quæ dicitur canicies. Ex illo patet, quod canicies nihil aliud est, quam albedo crinium, ex putrefactione humorum, circa radices pilorum, ex defectu caloris naturalis, tempore senectutis causata. Et iam canicies causatur ex malicia complexionis aliquando, & illa bene contingit in iuuentute, aliquando etiã ex humido indigesto, aliquando ex nimio timore uel cura, ut patet de mercatoribus, nauigantibus, & raptoribus. Vnde Versus,
Cura facit canos, quamuis homo non habet

bet annos.

Q Væritur, quare crines rufi citius albescunt, quam alij?

Respondetur secundum Aristotelem, Quia rubedo est infirmitas pilorum, nam generantur ex materia infirma & debili, scilicet ex materia menstruali, ideo citius canescunt, quam crines nigri.

Q Væritur, quare lupi griseescunt?

Pro quo nota differentiam inter caniciem, & grisitiem. Quia canicies causatur ex defectu caloris naturalis, sed grisities ex uoracitate & comestione. Vt patet per Aristotelem Septimo De Animalibus, Cum lupus est animal multum uorax, quia multum comedit, & gulose, sine masticatione, & semel in tantum, quod contentus sit per triduum, & tunc ille cibus causatur uapores crassos incorpor e ipsius lupi, & per cõsequens grisities ex ipsis generatur. Item grisities & canities secundo differunt, quia grisities fit per totum corpus, canicies

eies uero solum modo fit in capite.

Q Væritur, quare equi griseescunt?

Respondetur secundum Aristotelem in Libro De Animalibus, Quia eorum corpora plurimum sunt in sole. Et secundum eundem Quarto Meteororum, Calor etiam quandoq; accidentaliter facit putrescere, ergo ex tali calore, materia pilorum putrescit, & per consequens etiam ualde cito caluantur.

Q Væritur, quare homines caluescunt, et arbores in hyeme defoliantur?

Respondetur secundum Aristotelem, ubi supra De Animalibus, Quod eadem de causa homines calescunt, & arbores defoliantur. Quia defectus humiditatis, utrobiq; est causa defectus tam pilorũ, quam foliorũ. Et hoc pulchre declaratur, quia per actum Venereum homo caluescit. Quia luxuria, est emissio naturalis humiditatis & caliditatis. Et sic per luxuriam humidum consumitur, quod est nutrimentum pilorũ, ergo

ergo sequitur caluities. Et hoc declaratur euidenter eunuchis, et Mulieribus, quæ nõ caluescunt, quia tale humidum ab eis nõ separatur. Vnde eunuchi habent complexionem fæmineam.

Sed quando quæritur, quare eunuchi non caluescunt, nec habent podagram, id est, infirmitatem pedum, ut dicit Hippocrates Sexta Particula Aphorismorum:

Respondetur secundum Galenum in Commento ibidem, Quod causa caluicie est siccitas, & siccitates non sunt in eunuchis, quia carent testiculis, qui suppleant calorem per omnia membra, & calor ipse poros, quibus aperti, cadunt pili?

Quæritur, quare Mulieres non caluescunt.

Respondetur, quia frigida & humida sunt, & hoc utiq; operatur permanentiam pilorum. Nam humiditas dat nutrimentum pilis, & frigiditas poros constringit.

Quæritur

Quæritur, quare calui sunt fallaces? Ut dicit Metrum,

Si non uis falli, fugias consortia calui:

Respondetur, quia caluitas attestatur supra, complexionem cholericam, quæ est calida & sicca, & cholericus naturaliter sunt fallaces, iuxta illum Versum, Hirsutus, fallax, irascens, prodigus, audax. Ergo sequitur à primo ad ultimum, caluos esse fallaces.

Quæritur, quare cæci naturaliter caluescunt?

Respondetur secundum Aristotelem, quia oculus habet multum humiditatis, & talis humiditas, quæ transire deberet per substantiam oculorum, transit in nutrimentum sufficiens pilorum, et ergo raro caluescunt.

Quæritur, quare omnibus timentibus constringit pilorum erectio?

Respondetur, quia tempore timoris, calor uadit in interiora ab exterioribus membris, uolens subuenire cordi, & sic pori, in

a 3 quibus

quibus pili figuntur, clauduntur, ad quam clausuram sequitur erectio pilorum, & hoc maxime patet in animalibus brutis, scilicet in porcis, in apris, & pavonibus.

De Capite

Q Veritur, quare caput hominis est rotundum?

Respondetur, Quia hæc figura est aptissima ad capiendum in se aliquid, ut patet per Aristotelem Secundo De Cælo, cum ipsum caput capit in se quinque sensus, ut etiam declaratur in sphaera materiali.

Q Veritur, quare caput sit durum?
Respondetur per Aristotelem, Quia continet in se humidissimam partem animalis, ut cerebrum per ipsum, tanquam per clypeum tueatur.

Q Veritur, quare caput non est directe rotundum, sed oblongum?

Respondetur, ut in ipso tres cellulae aptius possint distingui, scilicet phantasia, in fronte, logistica siue rationalis, in media,

&

& memoria, in posteriori cellula.

Q Veritur, quare homo imaginando erigit caput sursum, siue uersus cælum?

Respondetur, quia imaginatio est in anteriori parte capitis siue cerebri, ideo erigitur sursum, ut cellulae imaginationis aperiantur, & ut spiritus animalis concurrere facere possit imaginationem.

Q Veritur, quare homo cogitans et recogitans de præteritis, caput suum inclinatur ad terram?

Respondetur, quod ideo, quia cellula posterior est memoratiua, ergo illa erigitur uersus cælum, cum caput inclinatur ad terram, & sic aperitur illa cellula, ut spiritus animales, perficientes memoriam intrarent.

Q Veritur, quare caput non est carnosum, sicut alia membra?

Respondetur secundum Aristotelem in Libro De Animalibus, Quia caput nimium aggrauaretur, & morari non posset, er

go est sine carne. Etiam caput carnosum, designat complexionem malam.

Quæritur, quare caput sæpe patitur dolores?

Respondetur secundum Constantinum in Libro De Tomachis, Quod quandoque patitur dolores, ex ascensione malorum uaporum prouenientes, qui de stomacho ad caput extolluntur, & ipsum cerebrum perturbant, & sic causatur dolor: Etiam dolor capitis, maxime prouenit à stomacho, propter nimiam repletionem ipsius stomachi. Quia secundum Galenum, Duo magni nerui transeunt de cerebro, ad orificium stomachi, & sic ista membra semper simul patiuntur? Etiam dolor capitis quandoque prouenit propter uinum forte, uel propter cibaria fumosa & acuta, sicut allium & cæpe. Etiam quandoque contingit ex phlegmate, in stomacho contento, de quo possunt uenire febres quotidianæ.

Queritur

Quæritur, quare Mulieres sæpius habent dolorem capitis, quam Viri?

Respondetur secundum Albertum, Quia Mulieres patiuntur menstrua, & non Viri. Et sic fumus immundissimus, & uenosissimus resoluitur, qui sursum petens exitum, ipsum caput dolere facit.

Quæritur, quare cerebrum sit album?

Respondetur dupliciter, primo, quia frigidum est. Et Frigiditas, est mater albedinis, ut patet per Philosophum.

Secundo respondetur, quod ideo, ut possit in se recipere similitudinem omnium colorum. Modo color albus, est maxime simplex.

Quæritur, quare omnes sensus sunt in capite.

Respondetur secundum Albertum, Quia ibi est cerebrum, in quo omnes sensus deperdent, & diriguntur, & per consequens, omnes spiritus sentire facit, & ab ipso, omnia membra reguntur.

b

Quæ

Væritur, quare cerebro læso, uel corde?
 Q homo non potest euadere mortem?

Respondetur, quia cor, & cerebrum, sũt duo membra uitalia, & principalia in animalibus, ergo ipsis læsis, nullum remedium est, quo curari possint.

Væritur, quare cerebrũ est humidum?
 Q Respondetur, quod ideo, ut eo facilius recipiat impressionem. Quia humidum, facile est receptiuum impressionũ, ut patet de cera, quæ facile recipit in se figuram sigilli.

Væritur, quare cerebrum est frigidum?
 Q Respondetur dupliciter, primo, ut ex sua frigiditate clarificet, et subtilem reddat intellectum hominis.

Secundo, ut eius frigiditate temperetur calor cordis, & hoc est de intentione Aristotelis in Libro De Animalibus.

De Oculis.

Q uæritur, quare habemus unũ nasum, & duos oculos?

Respon-

Respondetur, quod ideo, quia uisus est magis necessarius homini, quàm olfactus. Et ergo prouenit ex benignitate Naturæ scilicet, ut si in uno oculo offensus fiat, siue destructio, quod tũc alter maneat, et sic certe uidemus, quod spiritus uisus ad unũ oculũ dirigitur, ut patet in dispectiua cõmuni.

Væritur, quare Pueri in iuuentute habent magnos oculos, & in ætate graciles redduntur?

Respondetur secundum Aristotelem Secundo De Generatione, Quod est propter maximam cerebri humiditatem, & propter hanc causam, Pueri sunt multũ somnolenti.

Væritur, quare oculi nigri in die bene uident, noctu uero male?

Respondetur secundũ Aristotelem, Quod propter indigentiam ignis, & propter luminis & humoris in oculis congregationem, qui illuminat humorem glaciale.

Q uæritur, quare oculi glauci in die male uident, noctu uero bene?

b 2

Respon-

Respondetur per Aristotelē, Quod glaucedo, per se est lucida. Et spiritus uisibiles, in die debilitantur, & nocte confortantur.

Queritur, quare homines habent oculos diuersos?

Respondetur per Aristotelem, Quod hoc est propter diuersitatem humorum. Vnde oculi, habent quatuor tunicas, et tres humores. Prima, dicitur consolidatiua, quæ est exterior, fortis, & pinguis. Secunda, dicitur cornea, ad similitudinem cornu. & illa est perspicua. Tertia, dicitur uuea, ad similitudinem uuae magnæ. Quarta, dicitur tela araneæ. Sed secundum alios, oculus constat ex septem tunicis, et tribus humoribus. Primus humor, dicitur albugineus, ad similitudinem albuginis in ouo. Secundus, est glacialis, id est glaciei similis. Tertius, est uitreus id est ad modum uitri clarus. Et illa diuersitas humorum, facit diuersitatem oculorum.

Queritur, quare homines luscii, et unoculi, sunt boni sagittarij? Et quare sagittarij bo-

rii boni, communiter claudunt unum oculum? Et quare speculantes astra, uident uno oculo per cannos?

Ad hoc dicendum est, quod hæc materia habetur in perspectiua. & ratio est, secundum quod patet in Libro De Causis. Quia omnis uirtus unita, fortior est se ipsa dispersa. Ergo tota uirtus uisua, dispersa in duobus, uno oculo clauso congregatur ad alium, & sic uisus in ipso fortificatur. & per consequens certius uidet uno oculo clauso, quam ambobus apertis.

Queritur, quare fortiter bibentes, & ridentes lachrymantur?

Respondetur, quia dum bibunt, aer inspiratus non exit per uocalem arteriam, & sic cum impetu ad oculos dirigitur, per poros exeundo. & sic humores oculorum expellit, & isti humores sic expulsi adducunt lachrymas.

Queritur, quare multum flentes parum mingunt?

b 3

Respon-

Respondetur per Aristotelem, Quia humidum radicale lachrimæ, et urinæ, sunt unius & eiusdē naturæ. Ergo ubi fletus multiplicatur, ibi urina diminuitur, & quod sunt eiusdē naturæ & materiæ, patet in sapore, quæ ambo salsa sunt.

Quæritur, quare aliqui habentes claros oculos nihil uident?

Respondetur, quod hoc est propter oppilationem & destructionē neruorū uisiorū. Nam tēporibus destructis, uirtus uisua ad oculū à cerebro deferri non potest, ut patet per Philosophū in Libro De Sensu Et Sensato.

Quæritur, quare oculus sit clarus, & politus, instar speculi?

Respondetur, quia res uisibiles reuerberantur melius super rē tersam & politā. Ergo oculus, est politus, ut ex hoc uisus confortetur.

Secundo respondetur, quia oculus est maxime humidus inter omnes partes corporis, & aquaticæ naturæ. Modò sicut aqua est clare & bene polita, ita & oculus.

Quæ-

Quæritur, quare homines habentes profundos oculos, acute & longinquè uident, & similiter alia animalia?

Respondetur secundū Aristotelem, Secundo De Generatione Animalium, Quia uirtus uisua in eis non dispergitur, sed procedit diametro ad rem uisam. Et hoc declaratur in simili. Quia quādo aliquis stat in profunda fouea, aut in fonte profundo, stellas cæli & firmamēti in clara die speculari, ut dicit Aristoteles in Tractatu De Forma speculi, quia tunc uirtus uisua, & radij non disperguntur.

Quæritur, quare homines habentes altos oculos, & non profundos, indeterminate uident & male?

Respondetur per Aristotelē, Quia radij, qui transeunt ad uisum, disperguntur ad latus, et non directe procedunt ad rem uisam, ergo uisum debilitant.

Quæritur, quare multa animalia nascuntur cæca, sicut catuli leonum, et canes?

b 4 Re-

Respondetur, quia talia animalia, non sunt adhuc perfectæ maturitatis, & in eis non operatur fluxus nutrimenti. Et hoc declaratur in simili, de hirundinibus, ut si illis in nido auferantur oculi, alij recreſcūt eis. & hoc patet in multis alijs animalibus, quæ etiam immature generantur, quasi mortua, ut capuli, urſi. & iſta ratio eſt magis perſpectiua, quàm naturalis materia.

Quæritur, quare oculi Mulieris mēſtruo ſæ inficiunt ſpeculum nouum? ut dicit Ariſtoteles in Libro De Somno Et Vigilia. Et conſimile Problema eſt illud.

Quare baſiliſcus interficit homines uifu? Ad primum reſpondetur, quod per talem modum, quia quando mēſtrua fluunt de Muliere, tunc aer uenenoſiſſimus reſoluitur ab ea, qui aſcendit caput Mulieris, & ipſa multum dolens cooperit ipſum cum multis uelis & retijs. & quia oculi ſunt poris pleni, ergo petit ibi exitum, & ſic inficit oculos, qui pleni ſunt ſanguine. & apparent

in

in eis oculi guttoſi, & lachrimoſi, propter malum uaporem in eis exiſtentem, & illi euaporantur, & multiplicantur uſq; ad obiectum ſpeculi. Et quia tale ſpeculum, eſt multum ſolidum, mundum, & politum, & ergo facile immundum accipit.

Ad ſecundum reſpondetur, quod baſiliſcus, eſt animal multum uenenoſum. & per oculos illius uapores uenenoſi exeunt, & multiplicantur uſq; ad rem uiſam, et uſq; ad oculum hominis. qui uapores uenenoſi ſeu humores, intrantes corpora inficiunt, & tādē homo interficitur. Et hæc ratio eſt, quare baſiliſcus recipiens clypeum cum bitumine perfecte factum, aut aliam rem firmam, & politam, interficit ſeiſum. quia ab iſtare polita, & ſolida, iſti humores refleſcuntur, & percutiuntur uſq; ad baſiliſcum, ex qua percuffione interficitur. Et ſimiliter eſt dicendum de Muliere mēſtruoſa. Correlatiuum eſt, quod quædam uetulæ, quando tēpore mēſtrui inſpiciunt ſpectula, aut alias

b

5

res

res solidas uel firmas, se ipsas lædunt, & offendunt.

Quare scintillatio oculorū in catis, & lupis, nō apparet in luce, sed in tenebris?

Respondetur, quod in luce maius lumen obfuscatur, et extinguit minus lumē sic, quod tūc extraneus color apparet scintillare, quāuis habent aliquā materiam lucis, per quam tempore tenebrositatis apparent splendidi, ex quo est corpus politū, & sic illa materia lucis quodammodo obfuscatur in die ita, quod non apparet splendida, sed magis colorata, propter lucis obfuscationem. Vnde quanto magis sunt tenebræ, tanto plus talis natura lucis, quæ est in obiecto uisibili, fortificatur, quia tātō minus impeditur per minus lumē extrinsecū, quo posset obfuscari.

Quare homo se uidēs in speculo, mox obliuiscitur suæ dispositionis, et non scit, qualiter sit dispositus?

Respondetur in Libro De Forma speculi, quod idoli uisum p̄ speculū debilitat & reflexe

flexe, repræsentat se potētiae uisus, & ex quo debilitat se repræsentat, tūc debilitat apprehenditur, et p̄ cōsequēs nō diu retinetur.

Quare uisus recreatur per uiridem colorem? Ut patet per Versum istum,
Fons, speculū, gramē, oculis dāt alleuiamē.

Respondetur, quod uiridis color mediocriter mouet organū uisus, & ideo confortat uisum, hoc autē non facit color albus uel niger, quia isti fortiter mouent, & mutant organū uisus, ideo plus faciūt uolentiam, cuius ratio est, quia magis tendunt ad excellentiam, seu uolentiam. Sed quanto sensibile est magis excellens, tanto magis destruit, et debilitat sensum. Ut patet per Aristotelē in Secundo De Anima, qui dicit. Quod sensibile excellens corrumpit sensum.

De Naso.

Quæritur, quare nasus excedat ultra alias partes capitis?

Respondetur dupliciter, primo, quia nasus est quasi cloaca cerebri, per quam phlegma cerebri

cerebri expurgatur, ergo excedit alia membra, ne immunditia maculentur.

Aliter respondetur secundū Constantinum, Quia nasus, est maximè decor faciei eminens seu splendens, cum naturaliter odorat, et faciem decorat, ut testatur Boetius, in Libro De Disciplina Scholastica.

Q Vare homo inter cætera animalia habet malum et turpissimum olfactum, seu odoratum? ut patet Secundo De Anima.

Respondetur per Commentatorem ibidem, Quod homo inter cætera animalia, quo ad sui quantitatem, habet cerebrum humidum, et frigidissimum. Et ergo ex tali excellenti humido, & frigido, cerebrum non disponitur. & per consequens olfactus, organo non disposito, impeditur sensatio, ut patet per Aristotelem, & Themistium Libro De Anima. Ergo quidam homines omnino non odorant, & hoc est signum malæ sensationis, & cætera.

Q Vare uultures, ut uult Commentator Secundo

cundo De Anima, optime odorant?

Respondetur, quod habent cerebrum ualde siccum. & ergo aer deferens odorem, non impeditur ab humiditate cerebri, sed subito tægit suum organum. Et ergo dicit Commentator super Tertium De Anima, Quod uultures, & tigrides, & alia animalia, prælio facto in Græcia, uenerunt à quingentis miliaribus ad cadauera mortuorum.

Q Vare Natura fecit nares?

Respondetur, propter triplicem utilitatem. primo, quia clauso ore inspiramus per nares, in refrigerium cordis. Secunda utilitas est, quia aer procedens ex ore fetet, quia fumi stomachi, sunt ei adiuncti. sed aer respirans ad nares, minus fetet. Tertia est, quia phlegma procedens de cerebro, per nares purgatur.

Q Vare homines sternutant?

Respondetur, ut uirtus expulsiva & uisua per hoc purgetur, & cerebrū à sua superfluitate purgetur. Quia sicut pulmo purga-

purgatur per tussim, sic uirtus uisua, & cerebrum, per sternutationē. Eia qui sternutat, frequenter dicitur habere forte cerebrum. Et ergo Medici sternutorium dant, ut purget cerebrum. Et qui dolent non potentes sternutare, cito moriuntur, quia signum est, quod cerebrum est totum impletum malis humoribus, qui non possunt expurgari.

Quare apoplectici, id est, in quibus sanguis cito effūdatur, nō possūt sternutare? Respondetur, quod meatus seu uentriculi cerebri, sunt eis oppilati & obturati, et si possent sternutare, fortē apoplexia solueretur.

Quare calor Solis prouocat sternutationem, & non calor ignis? Respondetur, quod calor Solis tantum resoluit, & non consumit. Ergo uapor resolutus expellitur per sternutationē. Sed calor ignis resoluit, & consumit, & ergo magis consumit sternutationem, quam prouocat.

De Auribus.

Quare ueritur, quare omne animal mouet aures, præter hominem? Re-

Respondetur per Aristotelem, Quod quidam musculus est circa mādibulam in homine, qui prohibet motum in auribus, & ergo eo extenso, homines mouēt aures, ut uisum est in pluribus hominibus, sed alia animalia illo carent, ergo aures eorum mouent.

Quare ex erectione auricularū asini, pluuia prænoscitur?

Respondetur, quia asinus, est animal ualde melancholicū, & ex melancholia est sentiens pluuiam futurā. Modò tēpore pluuioso aures omnium animalium eriguntur, ergo a sinus sentiens pluuiam futurā, aures erigit.

Quare auiculæ non habent aures?

Respondetur per Aristotelem, Quod ideo est, quia Natura dat unicuique, quod sibi congruū est, sed si dedisset aibus aures, impedirēt eas in uolatu. Similiter pisces carent auribus, propter natationem, & solum habēt paruas foueas, et poros, per quos audiunt, ut declarat Aristoteles de boue marino.

Quare uespertiones aures habent, cum tamen

tamen uidentur esse aues?

Respondetur, quod partim habent naturā auicularum in uolando, ratione cuius habēt alas. & partim habent naturam quadrupedum eo, quod sunt pilosæ, quia mures sunt. ideo Natura sagax, disposuit eis aurículas.

Quare homo inter cætera animalia habet aures rotundas?

Respondetur, quia figura totius, & figura partium in toto proportionantur, & maxime inter homogenea. Quia sicut una gutta aquæ rotunda est, ita & tota aqua. ut probat Ioannes De Sacro busto in sphaera materiali. Sed quia caput hominis, est maxime rotundum, ergo & aures declinant se ad eādem formam, siue figuram. Sed capita aliorum animalium, ualde sunt oblonga, ergo et aures exinde prolongantur.

Quare Natura formauit aures ipsis animalibus?

Respondetur, quod fecit propter duo. primo, ut animalia per aures audirent, et ut res audi-

audibiles pertingerent ad pelliculam auris. Secūdo, quia per aures caput purgatur cholericā superfluitate. Sicut enim caput purgatur per nasum, à phlegmatica superfluitate, sic per aures, à superfluitate cholericā.

De Ore.

Quare os habet labia ipsum circumstantia?

Respondetur secundum Constantinum, quia labia regunt, & minuūt dentes, quia non esset pulcbrū, semper dentes apparere.

Aliter respondetur, quod dentes sunt frigida naturæ, & ergo citius læderentur ab exteriori, si per labia non tegerentur. Sed tamen alia potest esse ratio euidentior, quæ est moralis scilicet, quod homo debet se moderari in loquendo, &c.

Quare homo habet duas aures, & unum os, & similiter duos oculos?

Respondetur, quod hoc est ex ista causa scilicet, quod homo debet esse prouisor tam in uiuendo, quàm in loquendo, & copiosior

piofior in audiendo, ut fapientior fit. Quia ut dicit Aristoteles, Sensus auditus, est sensus disciplinae. Et de uisu dicit, Quod sensus uisus multarum rerum nobis differentias ostendit. Et cum illo concordat Seneca dicens, Duas aures à Natura recipimus, & tantum unum os, & ideo Natura sagax aures fecit patètes. linguam uero duplici clausula circundedit, scilicet labijs & dètibus.

Q Vare homo habet os?

Respondetur, propter multas utilitates, prima, quia os, est ostium stomachi. Secunda, quia cibus in ore masticatur, & præparatur ad primam digestionem. Quamuis Auicenna uoluit, Quod secunda digestio fieret in ore. Tertia, quia in concauo oris aër inspiratus pro cordis refrigerio, subtilius redditur, & propter alias multas causas, quæ postea patebunt.

Q Vare labia sunt mobilia?

Respondetur, quod hoc fit propter formationē uocis, quia sine ipsis uox perfectè

fectè formari non potest. Nā sicut sine istis literis, a, b, f, p, uoces literales non possunt formari, ita nec ipsæ sine labijs.

Q Vare homo oscitat?

Respondetur secundum Glossam Vltimæ Particulæ Aphorismorum Hippocralis, Quod hoc fit aliquādo à tædio, ut cū homo sedit cū ignotis, quibus libèter careret.

Secundo, fit oscitatio ex fumis crassis repletibus maxillas, ex quorum expulsionem fit maxillarum extensio, & oris apertio, & tunc fit oscitatio.

Q Vare homo uidens alium oscitare, etiam oscitat?

Respondetur, quod hoc fit ex imaginatione. Et hoc declaratur ex simili, cum asinus est animal ualde sensibile, ratione melancholice, quia superfluitates diu retinet, & nunquam urinaret, uel comederet, nisi audiret alium urinare. Et sic etiam homo ex imaginatione oscitat, alio homine oscitante.

ARISTOTELIS
De Dentibus.

Quare soli dentes inter omnia animalia ossa, sentiunt sensu tactus?

Respondetur secundum Auicennam & Galenum, Vt possit discernere inter calidum, & frigidum, ipsis nociua, quibus non indigent alia ossa, quia utuntur illis cibis solum ad saporem.

Quare Viri habent plures dentes, quam Mulieres?

Respondetur, quod est propter multitudinem caloris & sanguinis, qui abundat in Viris, plusquam in Mulieribus.

Quare inter omnia ossa, dentes crescunt usque ad finem uitæ?

Respondetur ex Secundo De Generatione, Quod alia consumerentur masticando, & molendo.

Quare inter omnia ossa soli dentes recrescunt, eis ablatis, alia ossa ablata non recrescunt?

Per Aristotelem respondetur, Quod omnia

omnia alia ossa generantur ex humido radicali, & sic generantur in utero Matris, sed dentes generantur ex humido nutrimentali, quod de die in diem renouatur, & augetur.

Quare dentes anteriores in Iuuenibus cadunt, & recrescunt, & non molares?

Respondetur, quod hoc est propter defectum materiae & figurae. Quia dentes anteriores, sunt acuti, & alij lati, scilicet posteriores.

Aliter respondetur secundum Aristotelem in Secundo De Generatione Animalium, Quod dentium anteriorum est, præscindere cibum, ergo sunt acuti. Sed posteriorum est, comedere & masticare cibum, ergo habent figuram latam, quæ est ad hoc apta.

Quare dentes anteriores citius crescunt?

Respondetur ex eo, quod ipsis citius indigemus scindendo, quam posterioribus masticando.

Quare in animalibus dentes in senectute nigrescunt?

Respondetur, quod hoc est ex putredine cibi, & corruptione phlegmatis, cum paruo humore cholericis, &c.

Quare dentes equi, in iuuenitate sunt crocei coloris, & in senectute albescunt?

Respondetur per Aristotelem, Quod equus abundat in humore aqueo, qui in iuuetute dirigitur, & conuertitur in grossitatem, sed in senectute calor diminuitur, & remanet ibi aqueus humor, cuius proprius color est albedo.

Quare Natura dedit animalibus dentes?

Respondetur per Aristotelem Secundo De Generatione Animalium, Quod quibusdam dedit propter pugnare, seu defendere uitam ipsorum, ut lupis, apris, quibusdam uero propter uoracitatem, ut leporibus, quibusdam uero propter formationem uocis, ut hominibus, ut patet per Commentatorem in Libris De Anima.

Quare animalia cornuta carent dentibus in superiori mandibula?

Respondetur secundum Aristotelem in Libro De

De Animalibus, Quod eadem est materia cornuum & dentium, scilicet humidum nutritiale. Ergo materia, quae transit in cornua, non transit in dentes, & sic deficiunt dentes in superiori mandibula. Et talia animalia, secundum Aristotelem non possunt bene masticare cibum, unde propter defectum dentium, ex consequenti habent duos stomachos. Igitur sequitur correlatiue, quod bis masticant cibum, unde primo mittunt cibum in primum uentrem, noctu autem recipiunt ruminando.

Quare quaedam animalia nascuntur cum dentibus, ut haedi, & agnelli, & quaedam sine dentibus, ut homines?

Respondetur, quod natura non deficit in necessarijs, nec abundat in superfluis, ut patet Tertio De Anima. Ergo ex quo ista animalia statim post exitum uentris indigent dentibus, ideo nascuntur cum dentibus. Sed homines mamillis Matris nutriuntur ad tempus, ideo dentibus ad tempus carent.

Quare auiculae non habent dentes?

c 4 Respon-

Respondetur, quod materia dentiū trans-
it in rostrum, ergo digestio est in eis.

Vel aliter respondetur, quamuis dentibus
non masticant, tamen per instrumenta ipso-
rum masticant.

De Lingua.

Quare lingua est poris plena?
Respondetur per Aristotelem Se-
cūdo De Anima, Quod lingua est medium
gustus, & per os, in poros linguæ sapor per-
uenit, ad sensum gustus.

Aliter respondetur, quod saliuā spūmalis
dirigitur ad os per linguam à pulmone, ma-
defaciendo cibum, ad primam digestionem
preparando. Et ergo lingua est poris ple-
na, & ut saliuā per eam exeat.

Quare lingua febricitantium, omnia iudi-
cat amara?

Respondetur Medicè, Quia stomachus
corporis ipsorum, est repletus cholericō hu-
more, & cholera est maxime amara, ut pa-
tet ex felle, ergo fumus amarus, inficit lin-
guam

guā. Quapropter lingua impleta saporibus,
iudicat eos amaros, quamuis amaritudo nō
sit in cibis, sed in lingua.

Quare nobis audientibus accidat nomina
re, & lingua aquescit?

Respondetur, quod uirtus imaginatiua
est superior uirtute gustatiua, & cum imagi-
namur aliquem saporē, tunc ipsum conce-
pimus & mediante uirtute gustatiua. Quia
nihil gustu percipitur, nisi mediante saliuā,
ergo tunc lingua aquescit.

Quare aliqui sunt trauli, aliqui blæsi, &
balbutientes?

Respondetur, quod hoc est pluribus de
causis, aliquando scilicet propter linguæ et
cerebri humectationē, ut in Pueris, qui de-
fectuosi sunt in lingua, ut patet in proferē-
dis multis literis. Secundò, hoc est propter
extractionem neruorū ex phlegmate, quia
tales sunt nerui euntes ad linguas, qui nerui
corrupti sunt.

Quare linguæ serpentum, & canum ra-
bido

bidorum sunt uenenosæ?

Respondetur, propter maliciam, & viscositatem humoris uenenoſi, in eis prædominantis.

Quare lingua canis, est medicinæ apta, et è conuerso equi, est pestilens?

Respondetur, quod hoc est ex aliqua proprietate occulta. Potest dici, quod ideo, quæ lingua canis est multum poris plena, & sic in se attrahit, & tollit viscositates uulneris. Alij dicunt, quod canis ex natura habet quosdam humores in lingua, quibus sanat lingendo, oppositum est de equo.

Quare saliuæ est alba?

Respondetur, quod hoc est ex continuo motu linguæ, quia in continuo motu generatur calor, qui dealbat istam superfluitatē, quæ est saliuæ, ut patet in spuma aquarū.

Quare saliuæ sit insipida?

Respondetur, si haberet determinatū saporem, tunc lingua nō saperet, quia solum modo haberet saporem saliuæ, & sic alios sapo-

sapores apprehendere non posset.

Quare saliuæ ieiuni, sanat apostema?

Respondetur secundum Auicennam. Quia est bene digesta, & subtilis reddita.

Quare aliqui homines abundant multum saliuæ præ alijs?

Respondetur secundum Medicos, Quod hoc propter phlegmaticam complexionem fit, quæ in illis prædominatur. Et ideo Medici dicunt, quod abundans saliuæ debet sibi cauere à quotidiana febre, surgente ex dominatione phlegmatis. Per oppositum est de illis, qui deficiunt saliuæ, quia calor in eis superabundat, qui consumit humidū saliuæ. Et ergo defectus saliuæ, est signum febris.

Quare saliuæ hominis ieiuni est subtilior, & albior, quàm saliuæ hominis saturati.

Respondetur, quod illa saliuæ est sine viscositate cibi, quæ solet ingrossare ipsam saliuam hominis pleni.

Quæritur, unde prouenit saliuæ hominis? Respon-

Respondetur, quod prouenit à spumis ipsius pulmonis, ubi secundum Medicos est sedes phlegmatis.

Quare animalia multum coeuntia, ut apri, sunt multum sputosa?

Respondetur, quod tunc pulmo, & cor, sunt in maximo motu libidinis, ergo generatur in eis multum de materia sputosa.

Quare auiculæ non habent saliuam?

Respondetur secundum Aristotelem in Libris De Animalibus, Quia habent pulmonem ualdè siccū, ergo non habēt sputū.

Quare epileptici, id est, qui submerguntur proprio sanguine, & caduci putrescūt?

Respondetur secundum Medicos, Quia materia peccans est in cerebro, sed si uomit, tūc materia peccans est in stomacho. Sed si multum mingunt, tunc materia peccans est in uis urinæ, sed si sperma habere incipiāt, tunc est in uasis seminalibus, & ergo Medici, secundū hunc faciunt euacuare materiā.

Quare lingua aliquando perdit usum loquendi? Respon-

Respondetur ex Vltima Particula Aphorismorum Hippocratis, Quod ex paralyfi, uel apoplexia, id est ex subita sanguinis effusione, hoc euenit, scilicet de humore crasso. Et etiam aliquādo ex infectione spiritus animalis, in media cella cerebri, qui nō mittitur ad linguam, & per uocis expressionem uariæ passionis actus declarant, ut patet in Glossa ibidē, et hoc intēdit Galenus.

De Palato.

Quare fructus ante maturatiōem sunt insipidi uel amari, et post maturatiōnem sunt dulces?

Respondetur, quod sapor insipidus causatur ex frigiditate, & defectu caloris in humido & crasso. Sed sapor dulcis, causatur ex sufficienti calore. Vnde in fructibus maturis humidum, est subtile, & per calorē Solis subtile redditum, ideo sanē frequenter fructus tunc sunt dulces. Sed ante maturatiōnem humidum, est adhuc crassum, & nō subtile redditum à calore Solis, ergo tunc fructus

fructus sunt amari.

Queritur, quare magis delectamur dulci sapore, quam amaro, uel alio?

Respondetur, quia Natura iocunda, delectatur dulcedine. Ratio, quia dulce est calidum & humidum, & per caliditatem humiditates superfluas dissoluit, & per humiditatem abluatur immundicia. Sed sapor acetosus, siue stipticus, uel ponticus, propter frigus in ipso prædominans, nimium constritgit, & pungit, & membra offendit in purgatione. Ergo non delectamur illo sapore, quia Medici uolunt, Quod homines in æstate, & in uehementi calore non dicunt comedere aliquid amarum. Ratio est, quia amaritudo generat calorem. Sed solummodo in hyeme debemus comedere amara. Ergo dicit Aristoteles in Libro De Nutrimento Et Nutribili, Quod dulce, est amicum Naturæ, et maxime nutrit.

Queritur, quare sapor acetosus plus incitat ad appetitum, quam alius?

Re-

Respondetur, quod sapor acetosus est frigidus, & frigefacit. Modo frigidus est, appetere & attrahere, & ideo causa est appetitus. Nota, quod nouem sunt species saporum, quorum tres sunt à calore, & tres à frigore, & tres à temperato medio.

Queritur, quare de spiritu aëreo plus attrahitur, quam emittitur?

Respondetur per Aristotelem Ad Alexandrum Magnum, in Libro De Motu Cordis, Quod multæ partes aeris inspirantur, & pertranseunt nutrimentum, cum spiritibus uitalibus inter pulmonem continentur. Et ergo tandiu animal non suffocatur, quamdiu aerem in pulmone percipit, et sic aliqua pars in ea continetur.

Queritur, quare aer exspiratus & expulsus uideatur, cum tamen aer per se sit inuisibilis, propter suam raritatem?

Respondetur, quia aer inspiratus admiscetur fumositatibus ipsius cordis, ratione quarum efficitur crassus, & sic uidetur. Cu

ms

ius experientia est, quia tēpore hyemali maxime uidemus anhelitū. Quia frigus aeris constringit anhelitum mixtum fumositatibus, & sic ingrossatur, & condensatur, & per consequens uidetur.

Quæritur, quare aliqui homines habēt fœtidum anhelitum?

Respondetur secundū Medicos, Quod aliquando fit propter malas fumositates stomachi, aliquando, propter corruptionē spiritualium membrorum, ut pulmonis. Ergo anhelitus leproforum est infectus, quod inficit auiculas propinquas, quia interiora ipsorum sunt maxime correpta, ut patet ex definitione à Constantino data. Quia lepra, est nutrimentum omnium membrorum cū putrefactione eorundem, & incipit in sanguine, & terminatur in membris.

Quæritur, quare leprosi sunt rauci?

Respondetur, quod ideo, quia in eis instrumenta uocalia, sunt corrupta, scilicet pulmo, &c.

Re

Quæritur, quare homines rauescunt?

Respondetur, quod propter rheuma descendens de cerebro, replens canalia pulmonis, uel aliquando ex apostematibus in gutture, uel ex rheumate in collo congregato.

Quæritur, quare omnes Fœmelle inter omnia animalia, graciliores & subtiliores habent uoces, quàm Viri, dempta sola uacca?

Respondetur secundum Aristotelem in Quinto De Generatione Animalium, Quod propter constrictionem uocalium, & arteriarum uocalium, id est, ubi aer intrat, per quas uox formatur. Ut patet in Simili, Quia fistula, parua acutius sonat, quàm maior. Sic etiam est in Mulieribus, quod uia uocalis propter frigiditatem constringitur, & arctatur. Quia frigidi est, cōstringere, sed in Viris illa uia, ex calore Viri aperitur, & ampliatur, & ergo in Viris grauius sonat. Quia caloris est, aperire, seu dissolue-

d re.

re. Etiam dicitur, quod Mulieres habent uoces molliores, propter humiditatem pulmonis, & propter debilitatem caloris. Etiam luuenes, & infirmi, eadem de causa habent acutias uoces. Et est causa naturalis, quare Masculus in principio suæ natiuitatis profert a, i, uocem crassiorē, sed Fœmella profert e, i, uocem leuiorē, ut uult Laberintus, cum dicit, Masculus a profert, & cætera.

Queritur, quare in Viris & Mulieribus uox mutatur tempore pubertatis, & ista mutatio maxime cõingit tempore spermatismatis in Viris, & tempore crescendi mammillarum, in Mulieribus: ut dicit Aristoteles in Libro De Animalibus.

Respondetur per eundem, Quia tunc remittitur principium uocis, seu relaxatur. Et hoc declarat in Simili de chorda remissa, quæ grauius sonat, Etiam declarat ex alio, quia animalia castrata, ut capones, spadones & eunuchi, habent uoces molliores, propter priuationes testiculorum.

Quæ-

Queritur, quare homines rauescunt in spectione luporum?

Respondetur secundum Aristotelem, Quia lupus, est animal ualde & maxime frigidum in cerebro, unde habet caput graue. Si ergo uidentium hominum spiritus uisibilis dirigitur ad eum, tunc attrahit aliquid de frigiditate ad pectus, modo ex illa frigiditate pectus constringitur, ubi sunt instrumenta uocalia. Quia lupus nõ potest dirigere alias fumositates, sed expirantur ab eo in aerem, & sic ille aer circumstantis inficitur, & alius aer iterum inficitur ab illo, & sic usque ad hominem peruenit, & tunc ille aer sic infectus, ab homine attrahitur, & facit eum rauum. Etiam dicitur, Quod lupus est animal multum uorax, ut patet in Libris De Animalibus, quia auide sumit cibum, & comedit una uice tantum, quantum sufficiat per tres dies. Et sic lupus aperiens os suum, emittit humores crudos & crassos, & indigestos, à quibus aer inficitur propinquus,

d 2 qui

qui aërem alium iterum inficit, & sic deinceps donec perueniat ad hominem, quo inspirato homo inficitur. Eodem modo sicut basiliscus, qui emittit humores uenenosos oculis, homines inficientes.

Quæritur, quare homine lupum inspiciente, lupus non raucescit?

Respondetur, quia homo non est ita maliciosus, & frigidus, ut lupus. Et propter similem rationem, mouetur hic tale Problema.

Quare interfectus, interfectore præsentem sanguinescit?

Respondetur, quod hoc est opus Diuini, & naturale, quia sanguis clamat uindictam contra interfectorem. Sed tamen si esset aliqua naturalis causa, maxime esset ista, quod perpetrator huius sceleris recolens, maxime dolet præsentia ductus, & sic maxime æstuat, propter fortem imaginationem, quam de eo habet sic, quod omnes spiritus eius ebulliunt, & sic ad instrumenta uisus

acce

accedunt, & ibi exeunt per radios uisuales oculorum, usque ad facta scilicet uulnera, quæ si recentia fuerint, statim sanguinem emittunt. Secundo, hoc fit cum iuuamine aeris inspirati sic, quod talis aer expiratur per uulnus, educens sanguinem. Et simile est de oculo menstruoso, ubi postea macula apparet, dummodo per eum speculum est infectum. Sed alij dicunt, quod hoc fit à natura communi, ad manifestandum homicidium.

Quæritur, quare paruæ auiculæ plus uociferant, & cantant, quam magnæ? Ut patet sensibiliter de alauda, & philomela.

Respondetur per Aristotelem, Quod spiritus paruorum auium est leuior et mollior, quam magnarum. Ergo paruæ auiculæ, facilliter procedunt in quodcunque desiderium, & sic frequenter cantant.

Quæritur, quare Masculi plus cantant, quam Femellæ? ut patet in omnibus animalibus.

d 3

Respon-

Respondetur, hoc est propter desiderium coitus. Et ergo secundum Constantinum, in Libro De Coitu dicitur, Quod tunc spiritus maxime mouetur in corpore, & fit appetitus coitus.

Etiā respondetur, quod generaliter loquendo de quolibet animali, Femellæ sunt frigidiores, quàm Masculi.

Queritur, quare apes, uespæ, muscæ, & locustæ, & multa talia animalia uociferantur, cum non habent pulmonem, nec instrumenta uocis?

Respondetur secundum Aristotelem Libro De Inspiratione Et Respiratione, Quod in eis est quædam pellicula, ad quam spiritus pulsans facit talem sonum, & ergo mirabiliter sonat talis sonus.

Queritur, quare pisces non uociferant? Respondetur secundum Aristotelem Secundo De Anima, Quia pisces non habent pulmonem, sed solum bræcas, nec etiã cor, ergo non indigent inspiratione aeris, et
per

per consequens non uociferant. Quia secundum Aristotelem Secundo De Anima, Vox est percussio aeris inspirati.

De Collo.

Queritur, quare animal habet collum? Respondetur secundum Aristotelem in Libris De Animalibus, Quod collum, est sustentamentum capitis. Vnde secundum ipsum, Collum, est medium inter caput, & corpus, ut patet per ipsum, & eius ceruices & neruos, tanquam per uias medias, motus & sensus corporis translegantur, & per ipsum, tanquam per quandam distantiam, cor maxime calidum à cerebro elongatur.

Queritur, quare aliqua animalia carent collo, ut pisces, serpentes, & alia reptilia?

Respondetur, quia talia animalia carent corde, ergo non indigent tali distantia, de qua dictum est.

Aliter respondetur, quod in imo habent collum, sed nõ est distinctum à corde & capite.

Veritur, quare collum sit osseum?
 Respondetur secundum Aristotelem,
 Ut eo fortius posset caput sustentare. Etiam
 ideo, quia spina dorsti, in collo coniungitur
 cerebro, & inde recipit medullam, quæ est
 eiusdem substantiæ cum cerebro.

Veritur, quare quædam animalia habent
 longa colla, ut grues, & ciconiæ? &
 sic de alijs.

Respondetur secundum Aristotelē, Quia
 talia animalia requirunt sua nutrimenta in
 profundo aquarum, ergo indigent longis col-
 lis. Sic etiam quædam animalia habent bre-
 uia colla, ut nifus, & accipiter, quia talia a-
 nimalia sunt rapacia, ergo propter fortitudi-
 nem breui collo indigent. Ut etiam patet de
 boue, qui est breuis colli, & ergo fortis.

Veritur, quare collum sit concavum, et
 maxime in anteriori parte circa lin-
 guam?

Respondetur, quia ibi sunt duo me-
 tus, unus, deferens cibum ad membra nutri-
 tiua,

tua, ut ad stomachum, & ad hepar. Et tā-
 lis, secundum Medicos dicitur Isophagus, à
 ἰσὸς ἔσθῃ Græce, quod est comedere Latine.

Veritur, quare arteria uocalis sit anulosa?
 Respondetur, quod est propter flexi-
 bilitatem, quæ producit bonam resonan-
 tiam.

Veritur, quare pullus decollatus, diu mouetur, &
 homo decollatus statim immobilis est?
 Respondetur, quod pullus & similia ani-
 malia habent nervos strictos, & sic in eis
 spiritus motiuus moratur diutius post decol-
 lationem. Sed homines, & similia animalia
 habent nervos longos & amplos, & ergo
 spiritus ab ipsis cito recedit, & per conse-
 quens non possunt mouere corpus.

De Humeris & Brachijs.

Veritur, quare homo habet humeros & bra-
 chia?

Respondetur secundum Aristotelem in
 Libro De Animalibus, Quod propter dela-
 tionem, & portationem oneris.

Q^{uare} brachia sunt rotunda?
Respondetur, quod hoc est propter maiorem uelocitatem motus & operationis. Quia talis figura motui est apta, ut patet per Aristotelem Primo De Cælo.

Q^{uare} brachia sunt ualde crassa?
Respondetur per Aristotelem, Quod hoc est propter fortitudinē ad leuandū & ad portandū onera, etiā ad cōtingendū, seu pugillandum. Sic etiam ossa eorum sunt ualde crassa, quia ibi est multū de medulla, seu materia medullosa, ne cito corrumpantur brachia. Sed medulla in paruis ossibus non potest contineri ita bene, sicut in magnis.

Q^{uare} dolentes uel infirmi denudant, uel tegunt brachia, & etiam laborantes in agone?

Respondetur secundum Hippocratem in Libro Prognosticorū, Quod in talibus mors est propinqua, & est signum mortis, quia ibi est dolor maximus, qui facit brachiorum denudationem.

Quare

Q^{uare} in aliquibus infirmatibus brachia gracilia fiunt, id est, subtilia redduntur, ut in hydropticis, & phreneticis?

Respondetur secundum Medicos, Quia membra sibi compatiuntur, & ergo uno dolente, omnes humores ibi concurrunt in doloribus prædictis. Nam capite dolente, humores brachiorum currunt ad caput, & brachia gracilia fiunt.

Q^{uare} animalia bruta, nō habēt brachia?
Respondetur, quod habent anteriores pedes loco brachiorum, uel pro brachijs.

Aliter respondetur, & melius, quia omnia animalia habent organa aliqua ad pugnandum, & ad se defendendū. Ut lupus habet dentes, uacca, cornua, equi, pedes posteriores, uolatilia, rostra, & alas, sed solus homo habet brachia ad pugnandum.

De Manibus.

Q^{uare} solus homo habet manus, & animal ei simile, ut simia?
Respondetur, Quod manus est organū organorum

ganorum, ut dicit Aristoteles De Anima, quibus maxime homo indiget. Quia multæ sunt operationes, quæ per manus fiunt, & non per alia organa.

Quare aliqui sunt ambidextri, id est utentes utraq; manu pro dextra?

Respondetur, quod est propter multitudinem caloris cordis, & propter sufflationem eius calidam, qui facit sinistram ita habilem, sicut dextram, & ergo tales homines, sunt procul dubio bonæ complexionis.

Quare Mulieres non sunt ambidextræ, sicut Viri, ut dicit Hippocrates circa Ultimam Particulam Aphorismorum, circa finem?

Respondetur secundum Galenū, quod hoc est ideo, quia calidissima mulier sana, frigidior est frigidissimo viro sano. Et dicitur insignite sana, quia si febricitaret, tunc dictum esset verum, quia in tali casu Mulier calidior esset viro caliditate accidentali.

Quare digiti sunt articulosi?

Respon-

Respondetur secundum Aristotelem in Libris De Animalibus, quod propter aptitudinem ad recipiendum, & ad tenendum receptum.

Quare quilibet digitus, tres habet iuncturas seu articulos, & pollex tantum duas?

Respondetur, quod pollex etiam habet tres articulos seu iuncturas, sed tertius iungitur brachio. Et ergo fortior est, quam alij digiti, ut patet ex nomine, quia dicitur pollex, à polleo. Quia secundum Aristotelem, maioris est virtutis, cum etiam maior sit in quantitate.

Quare digiti dextræ manus, sunt subtiliores, quam sinistræ, ut vult Aegidius?

Respondetur, quod propter calorem in tali parte dominantem, qui facit maiorem subtilitatem.

Quare digiti sunt crassiores ante cibum, quam post, ut dicit Albertus?

Respondetur secundum omnes Medicos, quod

Quod homo ieiunus, repletus est malis humoribus, & fumositatibus diuersis, quæ in grossant omnia membra, etiam digitos, sed cum illi humores sunt per cibum expulsi, sic digiti magis graciles fiunt. Et eadem de causa homo ieiunus est grauior, quam homo cibatus, ut patet expresse de ieiunantibus. Et potest reddi melior ratio, quia post cibum calor à membris exterioribus delegatur ad interiora, propter digestionem cibi, & ergo membra exteriora gracilia redduntur, sed post digestionem cibi è conuerso dirigitur ad membra exteriora, & ergo tunc ingrossantur.

Quare aliqui homines, sunt magis habiles in sinistra manu, quam in dextra ad aliquod opus faciendum?

Respondetur, quia in illis cor non influe-
re facit dextro lateri calorem, sed plus sinistro, & etiam operatur in sinistra manu subtilitatem & gracilitatem.

De

De Unguibus.

Quare ueritur, unde generantur ungues?
Respondetur secundum Galenum in Comento Prognosticorum, Quod ex fumositatibus resolutis, ingredientibus extremitates digitorum, quæ aere exteriori exsiccantur, & in cornu reducuntur.

Quare ungues Senum nigrescunt, & pallescunt?

Respondetur, quia tandem calor cordis deficit, quo deficiente, ipsorum pulchritudo deficit.

Quare homines iudicantur bonæ complexionis uel malæ, secundum dispositionem unguium?

Respondetur, quia ungues testantur de bonitate uel malicia cordis, ergo etiam complexionis. Quia si sunt rubei, testantur per cholericam bene temperatam, sed si aliquo modo sunt inclinati cum rubeo colore ad nigredinem, testantur sanguineam complexionem, sed si sunt crocei coloris uel nigri, testantur

stantur melancholiam.

Quare aliquando maculae albae apparent, siue generantur in unguibus?

Respondetur, quod nutrimenta unguium sunt diuersa reddita, quia aliqua pars phlegmatis est admixta, ergo ex tali phlegmate macula ista causatur.

Quare omne animal gradiens pedibus habet ungues, uel ungulas, uel aliquid proportionabile eis, ut patet in auiculis, solum curuos ungues habentibus, & in equis, quorum pedes subserrantur, & in alia regula secundum Aristotelem, quae est uera, exceptis natantibus, ut patet in anseri, uel in anate, quae caret huiusmodi unguibus. Quia naturaliter ungues sunt graues, & sic impediunt natationem.

Et responsio sic potest elici ex dictis.

De Pectore.

Quare pectus est concauum?

Respondetur secundum Aristotelem, Quia ibi est sedes spiritualium membrorum,

brorum, quae membra sunt nobilissima, ut cor, & pulmo, ut ergo ista custodiatur a laesione, necessarium est, ut pectus sit concauum.

Quare homo inter omnia animalia habet latissimum pectus, ut dicit Aristoteles?

Respondetur, quod spiritus in homine sunt debiliores & subtiliores, ergo requirunt regionem ampliorem, in qua possunt contineri, ut est pectus.

Quare pectora auicularum sunt rotunda & acuta?

Respondetur, sunt in continuo motu. Modo figura acuta & orbicularis, motui est apta, ut patet Quarto Physicorum.

Quare ea quae diligimus, trahimus ad pectus?

Respondetur, quod prior locus cordis, est sub pectore. Ergo illa, quae cor amat, ad pectus trahit, propter uicinitatem cordis, applicando amatum amanti.

Quare Mulieres sunt breuioris pectoris, quam Viri?

e Respon-

Respondetur, quia in Viris est caliditas, quæ naturaliter sursum mouetur, superiora Viri incrassando, et ea ampliando. Ergo magnum pectus, est signum animositatis, ut patet per Aristotelem in Physiognomia, ubi declarat hoc de leone, et tauro. Sed in mulieribus frigiditas dominatur, quæ naturaliter mouetur deorsum. Et ergo dicit Aristoteles, Quod Mulieres frequenter cadunt supra culum, quia posteriora earum ingrossantur ex frigiditate descendente. Sed Vir frequenter cadit supra pectus, propter eius crassiciem.

De Mamillis.

Quare mamillæ sunt posite supra pectus?

Respondetur, quod pectus, est sedes cordis calidissimi. Ergo ibi mamillæ generantur, ut menstruum ad eas missum, calori cordis uicinum citius decoqueretur, & in materiam lactis conuerteretur.

Quare in alijs animalibus mamillæ, sunt infra pectus, sed in Muliere, sunt supra pectus? Re-

Respondetur, quia Mulier est bipes, ergo mamillæ existentes infra pectus, impediret eius transitum, sed alia animalia, quatuor habent pedes, ergo ipsa non impediunt in eorum transitu, uel motu progressiuo.

Quare Viri non habent tam magnas mamillas, sicut Mulieres?

Respondetur, quia Viris non generantur menstrua, nec ibi est uas menstruo deputatum. Tamen dicit Aristoteles, Viri habent paruas mamillas, & Mulieres paruos testiculos.

Quæritur, quæ mamillæ sunt magis ualentes Pueris lactentibus, an paruæ, uel magna, seu mediocres?

Respondetur, quod in magnis calor est diffusus & dispersus, ergo ibi non est bona digestio lactis, sed in paruis est unitus & fortis, cum omnis uirtus unita, est fortior seipsa dispersa, & per consequens, ibi est bona digestio lactis, ergo paruæ sunt meliores, quæ magna, mediocres autem, sunt optima. Ex

quo omne medium, est optimum.

Quare tredecimo, & decimoquarto anno mamillæ Iuencularum incipiunt crescere, & ingrossari, ut dicit Albertus?

Respondetur per Aristotelem De Generatione Animalium, Quod ideo, quia tunc Puella efficitur pubes, & menstrua incipiunt augeri in ea, & fluere, ut dicit Aristoteles. Quia in eadem ætate, Puellarum crescunt mamillæ, & Virorum sperma.

Quare mamillæ Mulierum generantium abortum, id est Puerum, qui egreditur mortuus ex utero matris, ut dicit Hippocrates in Secunda Particula Aphorismorum, mollescunt?

Respondetur secundum Glossam ibidem, Quia tunc menstruum non fluit ad mamillas, à quo fetus deberet nutriri, ergo tunc mollescunt.

Quare Mulier imprægnata, concipiens Masculum in utero, dextram mamillam habet duriolem, quàm sinistram?

Re.

Respondetur secundum Hippocratem, Quia Masculi concipiuntur in dextro latere Matris, ergo tunc menstruum fluit ad dextram mamillam, ipsam indurando.

Quare Mulieris imprægnantis lac fluens de mamillis, significat debilitatē fetus.

Respondetur secundum Aristotelem, Quia lac, est proprium nutrimentum fetus in utero. Et ergo quando lac fluit, signū est, quod fetus non nutritur, & ex hoc utiq; debilitatur.

Quare dura mamilla indicat sanitatem in Puerο existente in utero?

Respondetur, quia menstruum, conuertitur in lac, & tale lac sufficienter nutrit fetus, & ex hoc arguitur eius fortitudo.

Quare Mulier habet tantum duas mamillas, & aliqua bruta, ut porca, & canicula, habent decem, uel plures?

Respondetur, quia frequenter Mulier concipit Masculum unum, uel Femellam, & huic sufficit una mamilla, uel duæ. Sed

alia bruta habent multas scissuras, procreantes multos fetus, ergo habent mamillas, primo scilicet foetui, primam, secundo, secundam, & sic de alijs, per ordinem.

Quare tempore imprægnationis mamillæ sunt duræ, & alio tempore sunt molles?

Respondetur, quia tunc inflantur, & tumescunt sicut uterus, quia multa humiditas menstrualis fluit ad eas, quæ alio tempore manet in matrice, & expellitur per locum deputatum.

Quæritur, per quem modum lac mamillarum uenit ad matricem?

Respondetur secundum Hippocratem, ubi supra, Quod mamilla habet colligatiam cum matrice, & quasdam uenas, quas absciunt Obstetrices, tempore partus, & per illas lac fluit ad umbilicum Puerorum, & capiunt nutrimentum per umbilicum. Vnde aliqui dicunt, quod Puer existens in utero, nutritur per os, sed hoc falsum, quia si sic, tunc ster-

stercora emitteret etiã, sed hoc est falsum, quia non uidetur, ubi dimittuntur illa ster-cora.

Quare lac egrediens de mamillis spissum & crassum, & non multum, & fluidum, est signum Masculi in utero, sed lac tenue, est Fœmellæ?

Respondetur, quia Mulier gestans Masculum, est fortioris caloris, qui digerit ipsum lac inspissando. Sed in Mulieribus habentibus Fœmellam, non est tantus calor, ergo manet indigestum & aquosum, & fluidum supernatans, si ponatur in aqua.

Quare lac sit album, cum tamen menstruum sit rubeum, ex quo generatur?

Respondetur, quia sanguis non bene decoctus, recipit formam albam, ut patet de carne, cuius proprius color est albus.

Aliter respondetur, quia quilibet humor, qui in tali membro generatur, alicui membro assimilatur in colore, in quantum potest. Sed quia caro mamillarum est alba, ergo & hu-

mor lactis est albus.

Quare uacca, dat copiose lac, præ alijs animalibus?

Respondetur, quia uacca, est animal multum uorax. Et ubi multum recipitur de nutrimento, ibi multum generatur de menstruo. Quia non est aliud, nisi menstruum decoctum & dealbatum, ergo etiam in ea multum generatur de lacte.

Quare lac non sit sanum? ut dicit Hippocrates Secunda Particula Aphorismorum.

Respondetur secundum Glossam ibidem, Quod propter multas causas non est sanum, prima, quia quandoque coagulatur in stomacho, ex quo ulterius malus anhelitus generatur. Sed Hippocrates ponit remedium in loco allegato dicens, Si tertia pars aquæ admisceatur lacti, tunc non est nociuum, & hoc intelligitur de aqua fluuiali. Alia causa, quia lac aliquando in hoc stomacho acescit, & excoquitur, & iterum ex eo generatur mali humores, inficientes anhelitum.

Quare

Quare lac, præsertim dolentibus caput non ualet?

Respondetur secundum Hippocratem, ubi supra, & secundum Glossam ibidem, Quia lac cito transit in multam fumositatem, & multum habet de materia terrestri, quæ fumositas ascendens, ipsum facit dolere.

Quare lac est conueniens nutrimentum Infantibus & Pueris?

Respondetur, quia est naturalis eorum cibi, & consuetus, quia etiam utero nutriebantur tali cibo, ergo est eis conueniens.

Quare lacticinium tempore partus uaccarum, sit bonum?

Respondetur, quia tunc lac est multum spongiosum, ergo tempore illo multas fumositates expellit, & quodammodo est purgatio illo tempore.

Quare lac in Mulieribus coeuntibus, destruit Puerum lactentem?

Respondetur secundum Aristotelem in Libris De Animalibus, Quia tempore coi-

tus, subtilior & melior pars lactis uadit ad uasa foeminalia, & ad matricem, & peior pars manet in mamillis, quæ destruit Puerū.

Quare lac Mulierum fuscatur sit melius, quàm albarum?

Respondetur, quia fusca Mulieres, sunt calidiores alijs, & quia calor digerit nutrimentum sufficienter, & sic lac melius fit.

Quare in eadem mensa simul comedere lac, & pisces, sit prohibitū à Medicis?

Respondetur, quia maxime disponunt ad lepram. Quia ambo sunt phlegmaticæ naturæ, tam lac, quàm pisces.

Quare auiculæ non habent lac atq; mamillas?

Respondetur, quia mamillæ impedirent eis uolatum. Etiam pisces non habent mamillas, uel lac, quia ipsi emittunt lactes, ut dicit Aristoteles in Libro De Generatione Animalium. Quia foemella emittit polygram, & masculus superaddit lactes, sic eorum species æternæ sunt per successionem
indiu-

indiuuorum.

De Dorſis.

Quare animalia habent dorſa?

Respondetur per Aristotelem, propter tres causas. Prima, ut deorsum esset uia neruorum à spina dorſi extensorum per totum corpus, ut patet sufficienter in suspensis, quia quando sunt lacerati, tunc adhuc nerui dependent in spina dorſi. Secūda causa est, ut esset custodia membrorum mollium, in corpore existentium, ut stomachi, hepatis, pulmonis, & sic de alijs. Tertia causa est, ut esset fundamentū omnium ossium, quia uidemus, quod alia ossa, ut costæ, figurantur in spina dorſi.

Quare homo inter omnia animalia, habet dorſum latum ita, quod nullum animal, præter hominem, potest conuenienter iacere in dorſo?

Respondetur, quia pectori lato correspondet dorſum latum. Si ergo homo haberet dorſum acutum, sicut alia animalia, illa esset

esset indecens & inepta, dispositio ergo re-
quiritur, quod habeat dorsum latum.

Q. Vare homo iacens in dorso, habet hor-
ribiles uisiones?

Respondetur, quia tunc meatus, seu ner-
uus phantasiæ est apertus, qui est in antero-
ri parte cerebri, & ergo tunc phantasia cor-
ripitur.

Vel alia ratio est, quia homo iacens in dor-
so habet se ita, quod humores perturban-
tur, & mouentur sursum, ubi & phantasia,
& ergo phantasia perturbatur.

Q. Vare malum est iacere in dorso?

Respondetur secundum Medicos,
quia hoc disponit ad lepram, epilepsiam,
maniam, & ad incubum. Vbi nota quod ma-
nia est infectio anterioris partis cerebri,
cum priuatione imaginationis. Sed incubus
in proposito, est passio cordis, cum aliquis
se in somno suffocari putet, et putet aliquid
iacere per seipsum, quod libenter remoue-
ret.

Quare

Q. Vare spina dorsi, habet multos articu-
los, & multa membra, quæ apud Medo-
cos Spondalia dicuntur?

Respondetur, quod propter flexibilita-
tem ipsius dorsi, quia sine illis articulis fle-
xiones fieri non possent, neq; motus, ut pa-
tet per Aristotelem in Libris De Motibus
Animalium. Et ergo dicentes, quod elephas
non habet membra, dicunt male, quia tunc
non posset se mouere.

Q. Vare spina dorsi in piscibus fracta, pi-
sces cito moriuntur?

Respondetur, quia spina dorsi in pisci-
bus, est loco cordis. Modò cor est primum
uiuens, & ultimum moriens, ut patet in Li-
bro De Longitudine & Breuitate Vitæ. Er-
go læsa spina dorsi, pisces diutius uiuere
non possunt.

De Medulla.

Q. Vare læsa medulla, homo facile mo-
ritur?

Respondetur, quia Medulla uenit à cere-
bro

bro, quod est unum membrum principale,
ut patet in duobus. Primo, quia medulla, seu
nucha est alba, sicut cerebrum. Secundo,
quia alie medullæ non habent cutem, neq;
pelliculam. Sed nucha habet duplicem pelliculam, sicut cerebrū, scilicet piam matrem,
& duram matrem. Et etiam circa spinam
dorsi sunt quinque uenæ, quæ secundum Me-
dicos dicuntur Hæmorrhoides, ab Hæmatos
Græcè, quod est Sanguis Latine. Ideo mo-
dicum uidendum est de uenis hæmorrhoi-
dum.

De Fluxu Hæmorrhoidum.

Quare aliqui Viri patiuntur fluxum
hæmorrhoidum?

Respondetur, quod sunt melancholici,
ergo multum generatur in eis melancholia,
quia frigidi sunt, quæ primo mittitur ad
splenem, scilicet ad propriam sedem melan-
choliæ, & ibi propter sanguinis multitu-
dinem retineri non potest, ergo mittitur ad
spinam dorsi, ubi sunt aliquæ uenæ, quæ
termi-

terminantur in dorso, & in collo. Et quan-
do illæ uenæ ualde replentur sanguine me-
lancholico, tunc aperiuntur uia Naturæ,
& exit ille sanguis semel in mense, ut men-
struæ Mulieris. Et tales Viri per talem flu-
xum præseruantur magis ab infirmitati-
bus, scilicet ab hydropisi, peste, & cæteris.
Veritur, quare Iudæi indifferenter pa-
tiuntur talem fluxum?

Respondetur Theologicè, Quia ipsi tem-
pore passionis Christi clamauerunt, San-
guis eius super nos, & super Filios nostros.
Ergo dicitur in Psalmo, Percussit eos Deus
in posteriora dorsi.

Aliter respondetur, magis naturaliter,
quia Iudæi uescuntur cibarijs phlegmaticis
& frigidis, ex quibus cibarijs generatur
sanguis melancholicus, qui per fluxum hæ-
morrhoidum expurgatur. Alia ratio natu-
ralis est, quia dicit Aristoteles in Libro De
Cælo & Mundo, Quod motus facit calo-
rē, et calor digestionē, ut patet Quarto Me-
teorum.

*Circa Talem
passionem
fluxum
hæmorrhoidum*

teorum. Sed Iudæi non sunt in continuo motu & labore, nec in conuersatione hominum. Etiam ideo, quia sunt in magno timore, quia timent nos ulcisci passionem nostri Saluatoris. Et hæc in eis frigiditatem faciunt, & impediunt digestionem, & ergo iterum in eis generatur multus sanguis melancholicus, qui in ipsis tunc tempore menstrui expurgatur.

De Corde.

Queritur, quare cor & pulmo dicuntur membra spiritualia?

Respondetur uno modo, quod à spiritu, quia spiritus uitalis, in corde generatur. Sed illa responsio non uidetur ualere, quia sic hepar & cerebrum, erunt membra spiritualia, quod est falsum. Quia hepar, est membrum nutritiuum sed cerebrum, animatiuum. Sed tamen consequentia patet, quia spiritus uitalis generatur in hepate, & spiritus animalis in cerebro. Et ergo respondetur, quod cor, & pulmo, ideo dicuntur membra spiritualia

ualia, quia in eis recipitur spiritus & aer. Vel dicuntur spiritualia, propter eorum impossibilitatem, respectu aliorum membrorum, ergo ipsa per quam pelliculam diuersa sunt ab alijs membris nutritiuis, ut à stomacho.

Queritur, quare pulmo sit ita rarus, & spongiosus?

Respondetur, ut ibi aer melius possit recipi, pro cordis refrigerio, & expulsionem superfluarum fumositatum. Quia secundum Aristotelem in Libro De Inspiratione & Respiratione, Pulmo est flabellum cordis, seu uentilabrum. Et sicut follis inspirando inflatur, & expirando comprimitur, & contrahitur, sic simili modo pulmo inspirat aerem, dando refrigerium cordi, & inspirat, ne cor suffocetur per nimiam caliditatem aeris inspirati.

Queritur, quare caro pulmonis sit alba?

Respondetur, quod propter eandem causam, quia est in continuo motu.

Etiam solet queri, quare sola animalia habentia

bentia cor, habent pulmonem, & non alia?

Respondetur, quia pulmo non est membrum propter se, sed propter aliud, scilicet propter cor. Ergo si animal carens corde haberet pulmonem, tunc superflue & frustra esset, modo natura non permittit hoc. Quia Natura non deficit in necessarijs, nec abundat superfluis.

Quare animalia non habentia pulmonem carent uestica, ut dicit Aristoteles?

Respondetur, quia talia non recipiunt aquam potabilem, ut potum suum & cibum faciant feruere, sed propter temperamentum cibi, ergo carent uestica, et etiam urina. Ut patet in auiculis, quarum quaedam simpliciter non bibunt, ut falco, nisus, accipiter.

Quare cor sit in medio animalis?

Respondetur, quod ideo, ut aliquo modo omnibus membris influere faciat uitam, & ergo comparatur Soli, qui est situs in medio Planetarum, ut alijs Planetis influere faciat lumē, Et ergo Pythagorici, dicentes Cœlum

lum esse magnum animal, dixerunt Solem esse cor illius animalis.

Quare in solo homine cor collocatur in sinistro latere?

Respondetur, ut calor cordis temperet frigiditatem splenis. Nam splen est sedes melancholice, quæ etiam in sinistro latere collocatur.

Quare inter omnia membra cor primo generatur? Ut dicit Aristoteles, Quod cor est primum uiuens, & ultimum moriens.

Respondetur secundum Aristotelem, in Libro De Inuentute & Senectute, Quia cor est principium & origo uitæ, & omnium membrorum, & sine illo nullum membrum uiuere potest. Nota secundum Physicos, de femine in matrice retento, primo generatur quaedam pellicula, circundans ipsum semen post hoc generatur typus formatius, qui ex subtiliori sanguine primo facit cor, & de sanguine minus subtili successiue facit hepar, & de sanguine crasso & frigido

facit medullam & cerebrum.

Vare animalia parui cordis sunt audaciora, ut leo, quod est animal ualde ferox & audax?

Respondetur quod in paruo corde animalis, calor est bene adunatus & uehemens, & sanguis adueniens in tangendo ipsum, citius calefit, & ad alia membra mouetur, spiritu calefactiuo mediante, quo audaciam eis tribuit.

Vare animalia magni cordis sunt ualde timida, ut lepus?

Respondetur, quia calor ibi est diffusus & dispersus, & non potest calefacere sanguinem ad ipsum concurrentem, & sic timor ibi generatur.

Vare in corde magnorum animalium, ut ceruorum & hominum, secundum Albertum, est quoddam os?

Respondetur per Aristotelem, Quod ideo, ut sit fundamentum motus continui ipsius cordis, quia secundum eundem in Libris De Motibus

Motibus Animalium, In quolibet motu est quidam fluxus & quies.

Vare cor continue moueatur?

Respondetur secundum Aristotelem, in Libro De Motu Cordis, & per Galenum & Aegidium, Quia ibi spiritus generatur, qui est subtilior aëre, qui propter maiorem rarefactionem querit locum amplio-rem, replendo concuuum ipsius cordis, ex quo sequitur dilatatio cordis. Et quia cor est terrestre, ergo cessante impulsione, partes eius cessant, & tendunt ad centrum. Et Magister Galenus ponit experientiam de glan-
de, si glans ponatur ad ignem, calor ignis eius humiditatem resolu- in fumum, qui est maior & rarior humiditate, & ergo maiorem locum occupat, & sic non potest manere infesta, ergo ipsam eleuat, & facit eam ex igne saltare, & sic conformiter est de corde. Vnde nota, quod cor animalis est triangularis figuræ aliquo modo, & partem minore habet uersus sinistram, partem uero
f 3 maio-

maiorē uersus dextrā, et in parte minori se
cōtinue aperit, & claudit, & sic est in con-
tinuo motu. Primus motus, apud Medicos
uocatur Diastole. Sed motus cōritionis si-
ue clausionis, uocatur diastole. Ex quibus
duobus motibus fit pulsus in toto corpore,
quem Medici in uenis arterijs sentiunt.

Quare animātia magni cordis sunt macra?

Respondetur, quia calor naturalis e-
grediens de corde, consumit humiditatem
aquosam, quam humiditatem oportet con-
uerti in pinguedinē. Et sanē frequenter Mu-
lieres sunt pinguiore, quā Viri, quia ha-
bent multum de humido, & sunt humidio-
ris cordis, quā Viri.

Quare caro à corde est cōpacta et spissa?

Respondetur, quia in re densa, & be-
ne compacta calor fortiter recipitur, ut eti-
am patet in alijs.

Aliter respōdetur, ut cor sua caliditate tē-
peret frigiditatē cerebri, ideo est cōpactū.

Quare est cor calidissimum in
toto

toto animali?

Respondetur, quia ibi est materia spissa
& densa, & bene compacta, & calor forti-
ter recipitur in eo, ut patet in silicibus. Etiā
alia ratio est, quia cor sua caliditate tempe-
rat frigiditatem cerebri.

Quare core est principium uitæ?

Respondetur, quia in eo generatur spi-
ritus uitalis, qui est sedes uitæ. Vnde secun-
dū Augustinū in Libro De Differentia Spi-
ritus & Animæ, Cor habet duos uentres,
scilicet dextrum & sinistrum. Dexter e-
nim uenter plus habet de sanguine, quā de
spiritu, qui spiritus generatur ad uiuifican-
dum totum animal.

Quare cor sit rotundum, & ha-
bet figuram pyramidis instar?

Respondetur secundum Aristotelem,
Quod figura rotunda non habet angulos.
Et ideo cor est rotundum, ne materia cor-
pori nociua ibidem possit retinere.

Aliter respōdetur secundū Aristotelem,

f 4 Quia

Quia figura rotunda est motui apta. Et ideo figura rotunda, secundum Aristotelem, metaphorice Agonia dicitur, ab α , quod est sine, & $\gamma\omega\nu\iota\alpha$, angulus, quasi sine angulo.

Veritur, quare in solo corde per excellentiam fit sanguis?

Respondetur, quia sanguis est in eo, tanquam in proprio loco, uel tanquam efficiente, quod alij dicunt de hepate. Unde cor à nullo membro recipit sanguinem, sed alia membra ab eo.

Veritur, quare aliqua animalia non habent cor?

Respondetur, licet non habeant cor, tamen habent aliquid proportionabile cordi. Ut patet de piscibus & anguillis, qui spinas dorsi habent pro corde.

Veritur, quare, ut uidemus sensu, in brutis animalibus, ut in aubus, & pulis, capite ipsis amputato, cor adhuc pulsatur, & uiuit?

Respondetur, quia spiritus uitalis & diu-

tius

tius manet in eo, quam in alijs membris eo, Quod cor, est primum uiuens, & ultimum moriens, ut dicit Aristoteles De Senectute Et Iuuentute. Ergo cor pulsatur, & plus mouetur, quam alia membra.

Veritur, quare omne animal caret corde, uel proportionali ipsi cordi, caret sanguine? ut patet in muscis.

Respondetur, quia cor, est principium sanguinis. Modo deficiente causa, deficit effectus.

Veritur, quare pulsus cordis, certius indicatur in dextro latere, quam sinistro.

Respondetur, quia calor cordis ibi facit maiorem habilitatem, & calorem, & ergo ibi plus sentitur, quam in sinistro latere.

Quare calor aliquando è medio deficit? ut patet in caducis, & epilepticis.

Respondetur secundum Constantinum, in Libro De Stomacho. Quod hoc fit ex defectu sui ipsius, & pellicularum, quibus co-

peritur, quibus tūc infectis, cor è medio deficit, & aliquando fit ex infectione membrorum uicinorum. Vnde quando ex orificio stomachi exit humor uenenosus, lædit ille cor, & membra sibi uicina, & tūc illa inducunt è medio defectionem cordis. Notandum, quod secundum Aristotelem, Dispositio cordis maxime cognoscitur per pulsum cordis. Quia pulsus uelox, magnus & frequens cognoscitur, siue testatur de caliditate cordis, & de bona complexionè. Et pulsus tardus & debilis testatur de frigiditate cordis, & malicia cõplexionis. Vnde Mulieres in quantū sunt sanæ, habent tardiorē & debiliorē pulsum, quàm Viri, & hoc etiam patet per alias causas, ut infra patebit.

De Stomacho.

Quare stomachus est amplus?
Respondetur secundum Aristotelem, in Libris De Animalibus, Quia in eo cibus, ut in olla primò decoquitur, & digeritur, ut purum ab impuro separetur. Et ergo per

ergo per multitudinem cibi, Natura ampliatur stomachum.

Quare stomachus est rotundus?

Respondetur secundū Constantinū, in Libro De Stomacho, Quia si haberet angulos, tunc in illis cibis potius maneret, & sic homo nunquam febris careret, qui tamen humores eleuatur, & consumitur, & non absconditur, propter eius rotunditatē.

Quare caro stomachi sit multum nervosa & sensibilis?

Respondetur secundum Aristotelem, & Constantinum, Quia nerui sunt dilatabiles & extensibiles. Et ergo stomachus tempore repletionis dilatatur, & tempore famis restringitur. Ergo Natura sagax disponit neruosum stomachum.

Quare stomachus digerit?

Responde, propter calorē in eo existētē, quia calor prouenit à mēbris uicinis, scilicet ab hepate, et corde. Quia uidemus in fabrica arte, quod calor ignis separat aruginea,

nea, ut scoriam à ferro, aurum à cupro, argentum à stanno. Sic digestionem, per calorem fit separatio puri ab impuro, & talis digestio est quadruplex secundum Medicos.

Quare stomachus adiungitur hepatis? ut patet sensu.

Respondetur secundum Constantinum, ut supra, Quia hepar est ualde calidum, ut ergo sua caliditate possit inuare ad digestionem, igitur circumdat ipsum.

Quare communiter patiamur plus frigus post prandium, quam ante?

Respondetur, quia tunc totus calor uadit ad stomachum pro digestionem faciendam, & sic partes exteriores frigesunt calore priuato.

Quare post prandium immediate sit malum studere?

Respondetur, quia cum calor debet laborare pro imaginatione studij, tunc non laboraret pro cibo digerendo, & sic cibus permaueret crudus, ideo secundum Medicos, Homo

mo

mo prius debet spaciari post prandium, ad ceterum passus, uel secundum aliquos, ad mille.

Quare Mulieres, & maxime imprægnatae, primo & tertio mense habent appetitum inordinatum, ad comedendum carbonem, cineres, & cetera?

Respondetur secundum Constantinum, ut supra, Quia quales sunt humores in isto stomacho illarum Mulierum, talia nutrimenta appetitum. Et quia in Mulieribus imprægnatis sunt putridi et corrupti humores, replentes stomachum, ideo appetunt similia, cum omne simile applaudat sibi simili.

Quare stomachus carnes ualde pingues tarde digerit?

Respondetur, quia tales carnes natant in stomacho. Modo optima digestio fit in profundo stomachi, ubi carnes pingues non possunt uenire. Et ergo tales sunt multum somnolenti, post esum pinguium carniarum, quia in eis digestio retardatur.

Quare stomacho infirmo, omnia alia membra

bra

bra habent in se male, eo sano, melius sunt
singula membra disposita?

Respondetur secundum Constantinum,
in principio sui Libri, Quia stomachus col-
ligantiam habet cum cerebro, corde & he-
pate, quæ sunt membra principalia, ergo ip-
so dolente, omnia dolent.

Aliter respondetur, quia impedita prima
digestione, aliæ digestiones impediuntur.
Nam in prima digestione, principium est in-
firmitatis, scilicet in stomacho.

Quare Iuuenes citius esuriunt, quàm Senes?

Respondetur secundum Hippocratem,
in Prima Particula Aphorismorum, et Ga-
lenum ibidem in Commēto, Quod Iuuenes
propter tria cibo indigent, primo, propter
incrementum, secundo, propter restauratio-
nē uitæ, tertio, propter cōseruationē uitæ.

Aliter respondetur, quod Iuuenes sunt ca-
lidiores Senibus eo, quod Iuuenes sunt frigi-
di, et sicci, ut patet secundum Aristotelem,
in Libro De Generatione Animalium. Er-

go ca-

gō calor in Iuuenibus plus digerit, et per cō-
sequens plus appetunt.

Quare Medici præcipiunt, Quod existen-
te appetitu comedendi, debet quis co-
medere?

Respondetur secundum Auicennam,
Quod tolerare famem, est stomachum ma-
lis humoribus et putridis adimplere, quos at-
trahit ad se loco cibi. Ut patet per experien-
tiam, cum ieiunamus, noctu habemus appe-
titum comedendi, sed sequenti die minime,
ergo est signum, quod stomachus tūc est re-
pletus malis humoribus, & maxime orificiū
eius, quæ repletio non est uera, sed mendax
est propter hoc. Sūpto modico cibo, regre-
ditur statim appetitus. Et ergo dicunt uulga-
res communi Prouerbio, Quod os est tru-
fator, quia licet fuerit corruptum malis hu-
moribus, sumpto tamen cibo, reuertitur ap-
petitus.

Quare consilium Medicorum est, Quod
homo debet successiue comedere?

Respon-

Respondetur secundum Auicennā, Quia stomachus nimium repletur, & tunc cibus supernabit in eo, quod est ualde periculosum. Alia causa est, sicut ligna multum frigida suffocant ignem, sic cibaria, suffocant calorem naturalem. Et ergo optima medicina est, uti modestia, & temperamento in cibo & potu. Vnde Versus,
Esse cupis sanus, sit tibi parca manus.
Pone gulæ metas, ætas ut sit tibi longa.

Quare alio & alio tempore anni appetuntur alia & alia cibaria? Ut in hyeme carnes bouinæ & uaccinæ & porcinae, in æstate appetuntur carnes subtiliores, ut uitulina, agnina.

Responde, ideo, quia complexio uariatur secundum tempus anni, ut patet per Gilbertum, in Libro Sex Principiorum.

Aliter responde, & melius, quia hoc propter qualitatem ipsorum temporum. Quia frigus hyemis, facit meliorem digestionem. Quia uentres, calidiores sunt in hyeme propter

pter frigus circumstans, ut dicit Hippocrates in Prima Particula Aphorismorum, & Aristoteles in Primo Meteororum.

Quare cibus nõ debet esse nimis calidus, ut piper, & Ziber?

Respondetur, quia cibus calidus adurit sanguinem, & disponit ad lepram. Sic è conuerso, cibus frigidus mortificat, & congelat sanguinem. Etiam cibus non debet esse nimis acetosus, quia ille cito inducit senectutem. Item cibus non debet esse nimis conditatus, quia ille adurit interiora, & post illum cibum oportet potare multum, ut post alia cruda. Item cibus non debet nimis esse dulcis, quia dulcedo maxime constipat uenas.

Quare sit bona consuetudo, caseum comedere post prandium, & pira post omnia fercula immediate?

Respondetur, quia caseus ratione terrestritatis & crassici tendit ad fundum stomachi, & sic deprimit carnes, & ille cibus digerit omnes alios, seipsum digerere non potest

potest. Sic etiam dicitur de pyris. Notandum de caseo, quod caseus recens, cæteris laudabilior. Sed caseus uetus, & siccus & salus est pessimus, cito faciens dolorem capitis, et hepatis constipationem, & quâto fuerit uetior, tanto & deterior. Vnde Versus,

Caseus est nequâ, nã digerit omnia se quâ.

Qvare post pisces sit bonum comedere nuces? Ut dicit Metrista,

Post pisces, nuces, post carnes caseus adsit.

Respondetur, quia pisces sunt aliquando ueneni, quia sunt difficilis digestionis, & facile putrescunt, & corrumpuntur. Et nuces iuuant digestionem, quia sunt mediocriter calidæ. Alia ratio, quia quando sunt ueneni, ut dictum est, mox nux est remedium contra uenenum. Ergo pisces temperantur per nuces, & sic sanum est, sumere nuces post pisces. Sed tamen notanda est Regula de piscibus, quia pisces dicunt esse de aqua clara & petrosa, & non frigida & lutosâ, nec quieta. Vnde Versus,

Hi

Hi currant per aquam mundam, claramq; petrosam,

Sint cocti uino pisces, cum petroselino.

Et tales pisces minus nocent.

Qvare nouus cibus multum nocet stomacho? Ut in festo Paschæ, multi læduntur ex nouo cibo.

Respondetur, quia talis cibus nimis auide comeditur, ergo replet stomachum, & sic stomachus difficulter potest digerere istum cibum, & sic eius immoderata comestione multi moriuntur. Quia est regula Galeni, & Hippocratis, Quod gula interficit plures, quam gladius. Ideo summo opere ualet moderatio cibi & potus.

Qvare sit malum differre in mensa, & paulatim diuersa cibaria comedere?

Respondetur, quia quando ultimum apponitur, tunc primum incipit digeri, & sic partes in digerendo non æquantur, & cibus decoctus corrumpitur. & hoc bene perpendunt Gallici, quia ad manus duo uel tria fer-

cula comedunt. Est tamen notanda regula de ordine cibariorum, quia si plura habentur fercula, quorum quædam sunt subtilia in digestionem, sicut caro pullorum, hædorum, uitulorum, ova mollia & subtilia, & huiusmodi, tunc illa subtilia debent præcedere. Sed crassa, ut caro ceruorum, porcorum, uaccarum, assatura porcina uel uaccina, ova dura in patella, fricta debent postcomedi. Ratio est, quia si præponerentur, tunc ipsis cito digestis, impedirent digestionem aliorum, & tunc subtilia iam digesta uiolenter retinerentur, & in stomacho corrumperebantur, ex quo sequitur eructatio, nausea, fastidium, & dolor capitis, dolor uentris, & magna sitis. Et per consequens est ualde nociuum, in eadem mensa comedere lac, & bibere uinum, quia disponunt ad lepram.

Veritur, quid melius est stomacho, cibus, uel potus?

Respondetur, quod potus citius digeritur, quam cibus. Quia cibus est magis materialis

terialis, quam potus. Ergo cibus facile digeritur.

Quare bonum est potare in prandio?

Respondetur, ut potus temperet cibum, & reddat eum aptum digestionem. Quia olla repleta carnibus aut piscibus, si non habeat humiditatem, tunc sequitur illius pulmenti & ollæ destructio. Et stomachus habet se, ut olla decoquens cibum. Ergo à Medicis est consultum, inter prandia potare.

Quare bonum sit cenam dimittere se rotinam?

Respondetur quod ideo, quia post cenam non sequitur motus, sic cibus non intrat profundum stomachi, sed remanet indigestus, & sic inducit nocumeta. Et ergo bonum est, cenam esse breuem & modicam. Vnde Versus,

Cena leuis, cenamque breuis tibi sit. Quia magna

Cena nocet, medicina docet, res est manifesta.

Et magna cœna, stomacho fit maxima pœ-
Ut sis nocte leuis, sit tibi cœna breuis. (na.

Q Vare stomacho ieiuno uinum bibere, sit
ualde insanum?

Respondetur secundum Auicennã. Quod
talis sobria potatio uini, dat magnum pericu-
lum in cerebro, & quandoque inducit mor-
bum caducum, uel apoplexiam.

Q Vare aquam frigidam multum bibere,
est periculosum?

Respondetur, quod unum contrariorum
expellit, & impedit reliquum, ut patet per
Aristotelem Primo De Generatione. Sed
quia aqua est summè frigida, ergo ueniens
ad stomachum, impedit digestionem, & ca-
lorem digerentem.

Q Vare bibere de nouo musto, sit ualde pe-
riculosum ipsi stomacho?

Respondetur, quia est indigestibile, ergo
multum inflat uentrem, & sic aliquo modo
prouocat differentiam, id est fluxum uen-
tris, sanguinem. Vnde Versus,

Impedit

Impedit urinã mustum, soluit cito uentrem.
Sed de uino bono bibere, est conueniens.

Vnde Versus,

Vinum sit clarum, uetus, subtile, maturum,
Ac bene lymphatum, soluens, moderamine
sumptum.

Q Vare statim post prandium laborare, sit
prohibitum à Medicis? iuxta hunc Ver-
sum,

Post mensam pausa nec eas, nec stes sine
causa?

Respondetur quod huiusmodi triplex est
ratio. Prima est, quia motus post prandium,
lædit uirtutem digestiuam, & sic cibus indi-
gestus depellitur. Secunda est, quia motus
post prandium facit, ut membra crudum at-
trahant cibum, quod statim est causa ægri-
tudinis. Tertia est, quia motus facit cibum
descendere, antequam digeritur, & si ho-
mo inciperet ambulare post prandium,
tunc motus paulatim incipiet. Sed post cœ-
nam, motus est bonus, quia post cœnam ci-

to sequitur somnus, ergo parū est spectan-
dum, ut per hoc cibus intret profundum sto-
machi.

Quare de mane ante prandium sit bonum
spaciari?

Respondetur, quod talis motus dat mem-
bra commoda, & cōgrua ipsi facienti, quia
calorem naturalem fortificat, & facit de-
scendere superfluitates stomachi. Et ergo di-
cit Auicenna, Quod dimittentēs exerci-
tium & motum, incurrunt heeticam. Et ille
motus patet in his Versibus,

*Ante cibū perge, motus primus moderatus.
Post cenam stabis, aut passus mille meabis.*

Quare secundum doctrinam Auicennæ,
& Hippocratis, Vomere sit ualde sa-
num?

Respondetur secundum eos, Quia pur-
gat stomachū ab omni humore nocuo, nam
ibi expellitur materia p̄stia, scilicet glau-
ca uel uiridis, quæ si in stomacho maneret,
febrilia induceret. Etiam secundum Au-
cennam,

*cenam, Vomitus purgat oculos, purgat ca-
put, & mundificat cerebrum.*

Quare somnus ualde fortificat stomachū,
& uirtutem digestiuam?

Respondetur, quia in somno uadit calor
naturalis interius, digestionem cōfortando.
Sed calor in uigilia, manet circa locum sen-
suum, & in toto corpore dispersus.

Quare homo patitur infirmitates, ut cibus
& potus à stomacho receptus, in eadē
qualitate & quantitate per inferiora expel-
lantur?

Respondetur, quod hoc est propter debi-
litatem uirtutis naturalis, scilicet appetitiuæ
uel attractiuæ, digestiuæ, retentiuæ & ex-
pulsiuæ, quæ infirmitas, lyenteria uocatur.
Nota differentiam, inter lyenteriam, dyari-
am, & dysenteriam. Vnde Versus,
Cruda lyē, simplex dyē, sed sanguine dyē.

De Sanguine.

Quare omne animal habens sanguinē,
necesse est habere hepar?

Respondetur secundum Aristotele, Quod sanguis primo generatur in hepate eo, quod Hepar est sedes sanguinis secundum aliquos Medicos, et attrahitur à stomacho per quasdam uenas principales, à quo generatur talis sanguis.

Quare sanguis sit rubeus?

Respondetur, quia assimilatur mēbro in quo generatur, scilicet hepati, quod est rubei coloris. Etiam sanguis est dulcis, quia est bene digestus & coctus. & parū de terrefritate sanguini admistum, causa est salsetudinis in eo, ut patet per Philosophum in Libris Meteororum.

Quare Mulieres, habent spissiore sanguinem, quā Viri?

Respondetur, quod propter frigiditatem inspissantem. Frigiditas, ex illa natura condensat, coadiuuat, constringit, uel congelat, ut patet in Libris Meteororum.

Quare sanguis uenit ad totum corpus ab hepate, & per quem modum?

Respon-

Respondetur, quod per uenas principales, ut per hepaticam, cephalicam, medianam, & per uenas capitales, de quibus patet in Libro Aphorismorum.

De Urina.

Queritur, quomodo urina uenit ad uesicam, cum tunc uesica sit clausa?

Aliqui dicunt, quod sudando, & uidetur esse uerū, cum urina non sit mortificatiua, ut patet per Aegidium. Ergo aliter respondetur, scilicet quod semipellicula, quæ est in uesica, aperitur, & per eam intrat urina, et quia illa pellicula est duplicata, ideo è conuerso clauditur. Et dicit Theophilus, Urina est nuncius non fallax, quia testatur de sanitate, & ægritudine animalis. Ut dicit Hippocrates in Libro Aphorismorum, Quod homines habent mane, urinam albam, & ante prandium rubeam, & post prandium, candidam, & similiter post cenam. Et multi colores urinæ, de quibus nihil ad præsens.

Quare

Theophilus

*127 dno
p. 14 ab
h. pass
vms.*
Quare hydropisis uenit ab hepate?

Respondetur secundum Constantinum, Quod uirtus digestiua in hepate, non potest materiam crassam conuertere in quatuor humores, sed conuertitur solum in aquam, quæ tumescit, & inflat hominem, & maxime uentrem.

De Felle.

Quare animalia habent fel?

Respondetur, quod ibi recipitur humor cholericus, qui suo acumine multum inuadat uiscera, ad expellendum superflua, etiam inuadat ipsum stomachum, in digerendo.

Quare ictericia uenit a felle?

Respondetur, quia humor fellis est glaucus, & croceus. Igitur cum pori fellis obstruuntur, tunc ille humor non potest intrare sacculum fellis, sed miscetur cum sanguine, uadens per totum corpus, inficiendo cutem.

Quare equus, mulus, asinus & coruus, non habent fel?

Respondetur secundum Aristotelem, in
Li

Libris De Animalibus, Quamuis illa animalia sic dicta, non habent fel in sacco, habent tamen fel dispersum per paruas uenas.

De Splene.

Quare splen est caro nigra? Ut patet sensu.

Respondetur secundum Aristotelem, in loco prius allegato, Quod splen causatur ex materia terrestri, id est ex materia nigra. Modo effectus assimilatur suæ causæ.

Aliter respondetur secundum Medicos, Quia splen est reseruaculum melancholiæ. Modo melancholia, est nigra cholera.

Quare homo habens magnum splenem, sit macer?

Respondetur, quia splen multam trahit ad se materiam, quæ debet transire in pinguedinem. Et ergo per oppositum, homines parui splenis, pingues efficiuntur.

Quare splen facit ridere? Ut dicit Isidorus, Splene ridemus, felle irascimur, corde sapimus, iecore amamus, & cerebro sentimus

mus, ut etiam tangit Ebarthus Capitulo De Verbis,

Cor sapit, et pulmo loquitur, fel comouet iram. Splen ridere facit, cogit amare iecur.

Respondetur ualde naturaliter, quia splen attrahit ad se melancholiam eo, quod est proprius locus eius, quae melancholia, est causa tristitia, & illa ibi consumitur. & sic deficiente causa, deficit & effectus. Quod autem melancholia, est causa tristitia, ut patet per Aristotelem in Proemio De Anima, et ergo illa consumpta, sequitur oppositum tristitia, scilicet gaudium. Et eadem de causa fel facit irasci, quia cholericus sunt iracundi, quia multum habent de humore fellis.

Et nota pro dilucido intellectu illorum, quatuor humores sunt in homine, scilicet sanguis, cholera, phlegma & melancholia, quorum quilibet, habet speciale reseruaculum, & membrum speciale, in quo reseruatur, & conseruatur. Vnde ex parte materiae siccae & calidae, generatur cholera, quae uadit

ad fel, ubi habet locum in quodam sacculo. Sed ex parte materiae frigidae & siccae, generatur melancholia, quae uadit ad splenem, tanquam ad suum receptaculum, secundum Medicos. Sed ex parte materiae frigidae, & humidae, generatur phlegma, quod uadit ad pulmonem, tanquam ad suum receptaculum, uel secundum Medicos. Ad splenem. Sed sanguis, qui est nobilissimus humor, dicitur generari in hepate, & ibi uideatur suus proprius locus.

De Coitu.

Quaeritur, quare cocunt animalia? Respondetur secundum Auicennam Secundo De Anima, super illam literam, Naturalissimum quidem operum in uiuentibus est, generare sibi simile in specie, quod fit propter conseruationem speciei. Quia si coitus non esset, omnes species dudum perissent.

Quaeritur, quid sit coitus? Respondetur, quod coitus, est mutua actio maris & foeminae, per instrumenta ad

*Et sic patet, quod
coitus est actio
ut homo sit
animatum per
coitus. Et sic
patet.*

ad talem actum deputata, ad seruandum specie-
ciem. Et ideo dicunt Theologi, Quod quando
coitus non fit propter generationem sibi
similem, tunc est maximum peccatum.

Quare coitus temperatus, sit conueniens
saltem, quibus licitum est?

omni 4.

*Rara in uas
corpi, qd lenius
uoluit, qd
uoluit, qd
uoluit, qd*

Respondetur secundum Auicennam, &
Constantinum in Libro De Coitu, Quod
coitus alleuiat corpus, & animam exhilarat,
caput & sensum confortat, aufert multas
& gritudines melancholice, quia expellit su-
mum spermatis de cerebro, & expellit ma-
teriam apostematicam. Et ergo secundum A-
uicennam Tertio Canonis, Ex dimissione
coitus aliquando causatur tenebrositas ocu-
lorum, & uertigo capitis. Vnde sperma Vi-
ri ultra debitum tempus retentum, conuer-
tur in uenenum.

Quare distemperatus coitus, & nimis as-
duus, sit nociuus?

Respondetur, quia destruit uisum, & cor-
pus exsiccat. Quia dicit Aristoteles Secun-
do De

do De Generatione Animalium, Luxuria
est emissio puræ humiditatis, & cerebrum
consumit. Et inducit febres acutas, secun-
dum Auicennam, ut expertum est. Et maxi-
me abbreviat uitam, secundum Aristotelem,
in Libro De Longitudine & Brevitate ui-
tæ. Et hoc declarat Albertus de passere, qui
propter nimium coitum, tatum peruenit ad
tertium annum.

Quare melancholicis & cholericis, et in-
uniuersum macris, ualde nocet coitus?

Respondetur, quia os multum exsiccat,
cum ex se sint sicci ipsi, inducit siccitatem.
Per oppositum phlegmaticis & sanguineis
multum prodest coitus, ut dicit Auicenna,
quia in eis multum de tali materia, quæ ne-
cessario à Natura expellenda est. Quamuis
Aristoteles dicit, Quod omne animal pin-
gue sit pauci spermatis, quia materia transit
in pinguedinem.

Quare scemellæ animalium brutorum, nõ
appetunt coitum post imprægnationem?
h Respon-

Respondetur secundū Albertū, Quia tunc matrix fœminæ est clausa, & mēstrua tūc sunt retēta, ergo appetitus circa illa cessat.

Q Vare tunc Mulieres, & equa, post imprægnationem appetūt coitum? ut dicit Aristoteles in Libris De Animalibus.

Respondetur secundum Galenum de Muliere, Quod recordatio iuuat ad coitum. Et quia Mulieres recordantur delectationem in coitu præcedenti habitam, & sic appetunt coitum.

Sed de equa respondetur, quia est animal multum uorax, quare habet in se multas fumositates distemperatas, ergo appetit aliud sperma eo, quod omne simile, appetit suum simile.

Q Vare repleto corpore, nō est coeundū? Respondetur secundum Aristotelem, Quia prohibet digestionem. Similiter non bonum est uentri famelico, quia ille coitus ualde debilitat corpus animalis.

Q Vare non sit bonū, post balneum coire? Respon-

Respondetur, quia tunc pori sunt aperti, & calor per totum corpus est dispersus. Ergo coitus sequens balneum, maxime frigescit ipsum corpus.

Q Vare post uomitum, & post solutionem uentris, minime ualet coitus?

Respondetur, quia est ualde periculosum, facere duas purgationes in uno die, ut dicit Hippocrates & Galenus. Sic est de coitu, & solutione uentris, cum renes per coitum purgantur, & intestina per uomitum.

Q Vare animalia agrestia, in coitu sunt ualde furibūda? Quod patet in ceruis, qui tunc maxime clamant, & uociferant, ut etiam patet de Asinis, qui tunc solent insanire, ut dicit Constantinus ex autoritate Hippocratis.

Respondetur, quia tunc membra sunt maxime incensa ex appetitu Venereo, Natura laborat ad expellendum superflua, quæ in sensu disponunt ad iram, & ad furorem, ergo post coitum sunt statim mansueta.

Q Vare in coitu est tanta delectatio?

Respondetur, quia coitus est opus de-
spectum in se, & totum malum, & ualde
immundum, ita quod omnia animalia natura
liter abhorrent illum actum. Et si non fuerit
tanta delectatio in eo, nūquam fieret actus
coitus, quia talis actus immundus est & ma-
liciosus. Et ergo natura in tali delectatione
sic libenter exercetur, ut species rerum pos-
sit conseruari.

Q Vare frequenter coeuntes non habent
tātam delectationē, sicut raro coeūtes?

Respondetur, quod fit propter tres ratio-
nes. Prima ratio est, quia meatus seminis est
nimis largus, & amplus, ergo semen non fa-
cit ibi moram, ex cuius mora inducitur dele-
ctatio. Secūda ratio est, quia illis semper co-
euntibus, propter cōtinuum coitum est pau-
citas seminis, & sic iterum non facit dele-
ctationem. Tertia ratio est, quia in illis ali-
quando loco seminis, emittitur sanguis cru-
dus, & indigestus, uel alia materia aquosa,
&

& quia haec materia non est calida, ergo
non facit talem delectationem.

Q Veritur, utrum coitus potest fieri per
os, scilicet quod animalia cōcipiant per
os? Ut dicunt quidam de cornicibus, quod
osculando se, rostro cōeant, & concipiūt.
Et quidam dicunt, quod mustella concipit,
& parit per os.

Respondetur secundum Aristotelem, in
Libris De Animalibus, Quod ille sermo est
penitus falsus & fictus, quia licet columbae
rostris se contrectent, tamen ex hoc non
cōcipiunt, nec etiam sic coeunt. Etiam quia
mustella semper portat in ore foetū suū, de
loco ad locum, & ergo ipsi putant, quod pa-
riat per os. Vnde Aristoteles ita declarat, et
arguit, Quicquid intrat per os, hoc digerendo consumitur. Sed si semina per os intra-
rent, tunc digerendo consumerentur, ergo,
&c. Maior patet, quia non est debilis in-
stantia, sed consequentia tenet in Darij.

Sed diceret forte aliquis, tamen beata Vir

go, concepit per aurem, scilicet per uerba, ergo etiam possibile est, quod aliqua Mulier concipiat per os.

Respondetur, quod hoc non fuit naturaliter, sed supra naturam, et miraculose, & de illa cōceptione nihil est ad propositum. Vnde dicit uenerabilis Dominus Albertus, Quid mihi de Theologia, cum Physicè loquor?

De Spermate.

Quæritur, unde generatur semē Viri? Respondetur, quod de hoc sunt diuersæ opiniones Medicorum, Philosophorum, & dicunt quidam, Quod sit humor superfluum quartæ digestionis. Et aliqui dicunt, quod sperma sit sanguis purus, à cerebro fusus, & est decoctum, & in testiculis dealbatur. Sed alij dicunt, quod sit superfluum secundæ & terciæ digestionis. Sed quia similia sunt, sudor, urina, sputum, phlegma, cholera, ergo dicit Aristoteles in Libris De Generatione Animalium, Quod sperma

sperma semper est superfluum ultimi nutrimenti, scilicet sanguinis, per totum corpus dispersi. Sed tamē præcipue diffunditur, & deciditur à membris principalibus, scilicet à corde, hepate, & cerebro. Et huius signū est, quia talia membra in digestionē uirtutis seminalibus maxime debilitantur, & ex illo patet, quod coitus sit minime proficiuus. Sed tamen aliqui asserunt, quod prædicta sunt intelligēda de coitu excellenti, sed non dico moderato. Notandæ sunt aliquæ uirtutes, quæ lucidè patent in his Metris, de moderato coitu. Vnde Versus,

Alleuiat corpus coitus moderamine factus,
Quibus sit licitus, quibus nō ualde nociuus.

Quæritur semē Viri sit album, cum tamen semē Mulieris sit rubeum?

Respondetur, quod in Viris est album, propter magnam caliditatem, & est magis decoctum, quia in testiculis dealbatur, quorum caro est alba, sicut & caro mamillarum. Sed semē Mulieris est rubeum, quia

est superfluum secundæ digestionis, quæ celebratur in hepate. quia hepar est membrum rubeum, igitur, &c.

Aliter respondetur, quia menstruum, est sanguis corruptus & indigestus, ergo habet colorem sanguinis.

Quæritur, utrū sperma decidatur à membris, uel ab humoribus?

Respondetur secundum aliquos, quod à membris, sicut iam dictum est. Et hoc sic probatur, quia sensibiliber uidemus, quod claudus generat filium claudum, & Pater habens cicatricem, generat filium habentem cicatricem, ut dicit Aristoteles in Libris De Animalibus, & hoc non fieret, si non esset decisio à membris. Sed tamen alij dicunt, quod decisio fit ab humoribus, quia sit ab ultimo nutrimento. Modo nutrimenti non est membrum, sed humor.

Sed ad primam opinionem, de patre truncato respondetur, quod Aristoteles Secundo De Generatione Animalium uult, Quod hoc fiat

fiat propter imaginationem Matris, tempore coitus.

Quare imaginatio Matris de Aethiopo, generat filium nigrum? & hoc, etiam est uerum de alijs opinionibus. Vnde refert Albertus Magnus, Quod quædam Regina, in coitu imaginabatur Aethiopem, prope lectum depictum imagine magna, & distorta, & sic concepit, & peperit filium nigerrimum.

Ad hoc respondetur secundum Auicennam, Quod imaginatio de casu, facit homines cadere, & de lepra, facit hominem leprosum. Sic etiã in proposito, imaginatiua est superior formatiua foetus. Et tale præcipit formale, quale scilicet imaginatum est.

Quæritur, utrum semen Viri ingrediatur substantiam, & materiam foetus?

Respondetur, quod utrunq; semē tam Patris, quam Matris, materia intrat substantiam embryonis. Quia ut lac coagulatum, intrat substantiam casei, ita habet se sperma, ut coagulum & menstruum, plenitudinem

habet laetis. Sed illa opinio non uidetur ualere, ergo respondetur secundum Aristotelem, & secundum alios Philosophos, Quod semen Viri non intrat substantiam foetus, quod probatur sic, quia sic materia, & causa efficiens coinciderent, quod est contra Philosophum. Tenet consequentia, quia semen Viri non intrat substantiam foetus eo, quod est principium efficiens ipsius Pueri. sicut domus structor est causa efficiens, & principium ipsius domus. Itē alio modo probatur, Quia eadē est materia nutrimenti, & generationis, Secūdo de Anima. Quia ex eisdē sumus, et nutrimur, ideo sperma nō potest esse materia nutrimenti, secūdū Auerroem.

Vnde secundum rei ueritatem respondetur, quod semina ambo clauduntur in matrice. Sed semen Viri disponit semen Mulieris ad receptionem formæ, seu animæ, quo facto conuertitur in humidum, & exaltatur per poros matricis, quod patet. Quia solum menstruum est materia foetus.

Quare

Quare matrix auide & cupide attrahit semen? Quia ut dicit Auerroes, secundum Colliget Capite Decimo. Fuit quaedam puella in balneo, ubi sperma iactum fuit, & illa Puella ab attractione feminis concepit, & peperit.

Respondetur secundū Auerroem, Quod matrix, & natura specifica attrahit ipsum semen, ut magnes ferrum, & agathes chalybem, sic attrahit ipsum ad suam perfectionem propriam.

De Menstruis.

Quare Mulieres habent menstrua? Respondetur secundum Medicos, Quia sunt frigidae respectu Virorum, ergo totum nutrimentum non potest conuerti in eius sanguinem, & ergo magna pars trāsit in menstruum. Quia in omni mense à quali bet Muliere eius ætatis, & sana expelluntur, quia ante tredecimum annum non flunt, etiam dico sana. Quia aliqua Mulieres infirmæ non patiuntur menstrua.

Quare
 Quod quædam
 dantur
 hinc non
 potest non
 nunquam
 ut cum
 ut cum
 ut cum
 ut cum

Quare menstrua fluunt à Mulieribus?

Respondetur, quia menstruum, est materia uenenoſa. Nā dicit Aristoteles in Generatione Animalium, Quod mēstruum recens & fluens, si tangit arborem, uel ramū arboris uirentem, talis arbor decreſcit, uel deficit. Item dicit Aristoteles, Si canis gustaret de menſtruo, tertia die eſſet rabidus, & si muſcæ tangantur ab ipſo, illo die moriuntur. Et ergo Natura ſagax, omni menſe expelli uoluit à Mulieribus menſtruum, tantquam inimicum uitæ contrarium. Ergo reſtentam à Mulieribus ultra debitum tēpus, ſecundum Ariſtoſelem, inducit peſſimas infirmitates, ſcilicet ſyncopem, & ecceſſum.

Quare ante tredecimum annum non fluūt menſtrua?

Respondetur, quia lunūculæ ſunt calidæ ita, ſcilicet quod bene digerunt totum cibū. ergo menſtruum in eis non generatur ante illud tempus, & per conſequens nō expelli-

tur.

tur, & hoc eſt uerum, niſi bonitas uel malicia complexionis impediatur.

Quare Mulieres, poſt quinquageſimum annum non patiuntur menſtruum? ut patet in Metris.

Adde decem tres Mulierū menſtrua cernis, Ad quinquaginta durat purgatio tota.

Ibi reſpondetur, quod Mulieres ueteres, ſunt ſteriles, ergo non habent menſtrua.

Aliter reſpondetur, & melius, quia tunc Natura eſt debilis, & ſic poteſt ipſum expellere præ nimia debilitate, ergo generantur in eis maximæ quantitatis immundities, in una maſſa, & ſic efficiuntur ita immunda, ut ſuo anhelitu inficiantur homines, & ergo tunc in eis tuſſis abundat, & alia mala. Ergo ſecundum conſilium Medicorum, abſtinendum eſt à talibus Vetulis.

Quæritur, quare Mulieres taliter exiſtentes, ueneno non inficiunt ſemetipſas?

Respondetur, quia uenenum non agit in ſeipſum, ſed in aliud ſibi obiectum.

Ali.

Regula
Physi. corn

Quod ſunt
ſunt
ſunt
ſunt

Non ſunt
ſunt
ſunt
ſunt
ſunt

Aliter respondetur, & melius, quia consuetum est Mulieribus talē naturā habere, ergo eis nō nocet. Refert enim Albertus Magnus de quadā Puella, quæ in Colonia ad ipsum ducebatur, comedit omnes araneas nūl ei nocentes, sed fuerunt sibi cibus & piissimus. Et dicit Aristoteles in Libris De Regimine Principū, ad Alexandrū Regem, & narrat illi de quadā Puella, quæ in iuuentute fuit nutrita ueneno. Et de hoc dicit Commentator in Secūdo Physicorū, Quod quidā homines consueuerunt comedere uenenum sic, quod erat eis cibus quotidianus.

Quare Mulieres imprægnatæ non patiuntur menstrua?

Respondetur, quia tunc menstrū transit in lac, & in nutrimentum foetus. Ergo Mulier imprægnata quoniā patitur mōstruum, hoc est signum abortionis.

Quare in tribus primis mensibus, menstruum Mulieris imprægnatæ adhuc fluit?

Respon

Respondetur, propter præuitatem, & nouitatem Pueri, quia adhuc non potest sumere totam materiam menstrualem.

Quare scemellæ animalium brutorum, ut Quolucrum, & piscium, non patiuntur menstrua?

Respondetur per Aristotelem & Albertū, Quod in brutis gressibilibus menstruum transit in materiā pilorū, in piscibus, transit in squamas, & in auibus, in plumas. Et ex hoc considerādum est, sic esse uerum, quia inter bruta animalia scemellæ frequenter magis sunt hirsutæ, quàm masculi. & scemellæ pisciū, magis sunt squamosæ. & scemellæ auium magis sunt pennosæ, &c.

Quare menstruum recipit nomē à mēse? Respondetur, quia est spaciū tēporis mensurandi motum Luna. Quia Luna motum suū perficit in uiginti nouē diebus, & quatuordecim horis. Modo Luna habet dominiū in humidū, ut patet Secūdo Meteororum, Sed quia menstruum est humidū, ergo capit

capit denominationem à mense. Nam humidum crescit, Luna crescente, & ipsa deficiente, deficit.

Quare quædam Mulieres, diutius patiuntur talem fluxum, & quædam breuius, quædam per sex dies, quædam per septem, aliæ uero per tres, ut frequenter in omnibus?

Respondetur, quod primæ sunt frigidiores, ergo plus generatur in eis de menstruo, & per consequens longiore tempore expellitur, & aliæ sunt calidiores, ergo minus generatur, & in breuiori tempore expelluntur.

Quæritur, ubi reseruatur menstruum ante fluxum?

Dicunt aliqui, quod in matrice, sed Auerroes hoc reprobatur, & dicit, Quod matrix, est locus generationis, sed tale menstruum, ad generationem nihil facit. Respondet ipse, sicut dicebatur de fluxu hæmorrhoidi, scilicet quod Quædam uena circa spinam dorsæ

Matrix
locus
genera-
tionis

dorsæ, ipsa menstrua reseruat. Et huius signum est, quia Mulieres istæ, tempore menstrui maximum patiuntur dolorem dorsæ, propter eius expulsionem à Natura.

Quæritur, utrum menstruum, quod omni tempore expellitur, & menstruum, de quo fœtus generatur, sint idem?

Respondetur quod non, quia primum est impurum, & male dispositum ad generationem, sed secundum est ualde purum, & clarum, & ergo sanguis ille est aptus generationi.

Quare Mulieres imprægnatæ tempore menstrui, generant Filios leprosos & imbecilles?

Respondetur, quia menstruum est uenenosum. Imo uenenosissima est mulier menstruosa. Modo ut patet in Libro de Causis, Causæ relucet in effectibus, etiã per Philosophum, Effectus gerit aliquam similitudinem suæ causæ, ergo ille natus male disponitur.

i Quare

Quare Mulieres non uniformiter, eodem tempore mensis, patiuntur menstrua? quia quædam in nouilunio, quædam in plenilunio, quædam in defectu Lunæ.

Respondetur, quod propter diuersas complexiones Mulierum. Vnde licet omnes Mulieres, respectu uirorū sunt phlegmaticæ, tamen Mulieres inter se sic se habent, quod una est magis sanguinea, alia magis cholericæ. Et quomodo quælibet lunatio, habet quatuor quadras, sic illæ habent quatuor complexiones. prima est sanguinea, secunda cholericæ, &c. Mulier sanguinea patitur in prima quadra, cholericæ, in secunda, melancholica, in tertia, & sic de alijs.

Quare Mulieres sanguinæ patiuntur fluxum menstrui in prima quadra?

Respondetur secundum Galenum in Libris Aphorismorum, & secundum Gilbertum in Sex Principijs, Quod omne tale, additum suo tali, facit ipsum magis tale. Ergo prima quadra Lunæ Mulieri sanguinæ auget

*Regula
vni huius
urini.*

get sanguinem, ergo tunc sic expellitur.

Etiā respondetur, quod Luna noua recipit luenes, quia tales sunt magis sanguineis, quàm Senes, iuxta hunc Versum,

Luna uetus ueteres, luenes noua Luna requirit.

Vni/ur

Quare tam frequenter omnes Mulieres in fine mensis patiuntur menstruum?

Respondetur, quia generaliter omnes mulieres sunt phlegmaticæ. Modò ultima quadra, est phlegma.

Aliter respondetur, quod hoc est propter defectum, ergo in eis frigiditas operatur, ad multiplicandam illam materiam, & materia multiplicata tunc expellitur.

Quæritur, quare in tali fluxu Mulieres patiuntur dolores?

Respondetur, quia est similis dolori stranginæ, id est proiectionis urinæ paulatim & guttatim. Quia sicut stranginæ, quæ fit potu indigesto, uias urinales subtiles lædit, sicut contingit post balneum, sic etiam

materia menstrualis est, quæ terrestris, & indigesta lædit vias, per quas digeri debet, & transit.

Quare post fluxum menstrui, Mulier facile concipit?

Respondetur, quia tunc melius est disposita ad conceptionem, quia est mundata à menstruis. Vnde legitur in Exodo, Cum Iudæi essent in Aegypto, breui tempore augebantur super Aegyptios. Huius nõ fuit alia ratio naturalis, nisi quod Viri Iudæi non coibant cum Mulieribus suis, nisi essent purificatæ & mundatæ à menstruo, quia tunc erant aptæ ad concipiendum.

Quare dolor Mulierum menstruosarum mutatur in pallorem?

Respondetur, quia tali tempore calor recedit ab omnibus membris exterioribus, ad membra interiora, ad iuuandum naturam, & expellendum menstrua, quæ priuatio caloris, facit pallorem in facie.

Aliter respondetur, quia menstrua sunt
crudi

crudi humores, ergo ipsis fluëtibus, possunt decolorare faciem, & per consequens, inducunt pallorem.

Quare Mulier menstruosa abhorret cibum capere?

Respondetur, quia Natura plus laborat ad expulsionem mēstrui, quàm ad digestionem, ergo si caperet cibū, ille maneret crudus, ergo Natura sagax hoc non admittit.

De Sterilitate.

Quare quædã Mulieres sunt steriles, & non concipiunt?

Respondetur secundum Medicos, Quod propter multas causas. Prima est, quia aliquando ex parte Viri est defectus, scilicet quando Vir est frigida natura, quia tunc semē eius est ineptum generationi. Secunda causa est, quia semen eius est aliquoties a quo sum, non faciens morā in matrice. Tertia, quia semina Viri & Mulieris, non eandem proportionem habent, & si Vir est melancholicus, & Mulier sanguinea, uel si

Vir est cholericus, & Mulier maxime phlegmatica. Quia ut patet ex Primo De Generatione Animalium, & Secundo De Anima, Agens & patiens debent habere eandem proportionem, alias actio impeditur.

Regula.
Quare Mulieres pingues raro concipiunt?

Respondetur, quia habent matricem lubricam, per quam semen receptum labitur, nec retinetur.

Aliter respondetur, quia tales pingues habent officina matricum ualde stricta ita, quod semen impeditur, & si intrat, tunc tarde intrat ita, quod semen medio tempore frigidat, & sic non ualet ad generationem, sed in materiam carneam resoluitur.

Quare Mulieres nimis calidae raro concipiunt?

Respondetur, quia semen in eis receptum extinguitur, & corrumpitur, ac si pauca aqua in magnum ignem funderetur. Ergo uideamus, quod Mulieres feruenter appetentes

tentes luxuriam & libidinem, raro concipiunt.

Quare Mulieres publicae, ut meretrices, non concipiunt?

Respondetur, quod est propter diuersa semina, ex quibus earum instrumenta concipiendi destruuntur, & lubrica efficiuntur ita, quod natura seminalis non retinetur. Vel etiam, quia unum semen destruit aliud ita, quod nullum ualet ad generationem. Unde Versus,

Impedit & semen aliud simul & mediante,

Quo impedito, sequitur destructio prolis.

Item nota, ut patet per Albertum, Quod summum remedium est ad conceptionem, recipere matricem leporis, puluere aspersam, et purificatam in potu, quae a tota natura specifica operatur ad conceptionem.

Versus.
 De Conceptione.

Quare quaedam Mulieres concipiunt Masculos?

Respondetur secundum Constantium

stantinum, & Aristotelem, Quod si semen cadat ad dextram partem matricis, tunc generatur masculus, quia hæc pars est calidior, & calor secundum prædicta operatur ad generationem Masculi. Ergo secundum Albertum, Quando dextera pars Mulieris maxime tumet, est signum Masculi in utero. Sed alij assignant aliam causam, scilicet quando semen Patris habet dominium super semen Matris, tunc generatur masculus, sed quando est è conuerso, tunc generatur femella.

Q Vare quædam Mulieres concipiunt Femellas?

Respondetur, quia semen est elapsum ad sinistram partem matricis, quæ est frigidior ratione splenis adiacētis. Quia splen cooperatur ad frigiditatem, & illa est causa femellæ. Item, ut dicit Albertus, Quando Mulier post coitum iacet in dextero latere, concipiet Masculum, si autem in sinistro, concipiet Femellam. Quia semina reclusa ad
illam

illam partem matricis fluunt, in qua Mulier iacet, & tunc talis foetus illic formatur.

Q Vare Mulier habet matricem?

Respondetur secundum Auerroëm, in Libro qui dicitur Colligamentum, Quia est proprius locus generationis, et illa est sita in medio Mulieris. Quia sicut ad cloacam fluunt omnes immundiciæ ciuitatis, ita ad matricem fluit sanguis menstruosus & immundus.

Vare quædam Mulieres portant pueros

longos & graciles, et aliæ portant breues & spissos?

Respondetur secundum Auerroëm, ubi supra, & etiam secundum Galenum, Quia Puer formatur secundum quantitatem matricis. Sed quia aliquæ Mulieres habent matricem longam & strictam, ergo Pueri erunt longi & graciles, sed alij per oppositum, dicuntur habere matricem oppositam, ergo etiã Pueri per oppositum disponuntur.

Q Vare Mulier aliquando concipit ge-
i 5 mellos?

mellos?

Respondetur secundum Galenum, in Libro De Natura humana, Quia in matrice sunt septem cellulae, & receptacula seminis, & tot possunt naturaliter generari Pueri, in quot cellulas semen ceciderit, & diuisum fuerit. Quia tres cellulae sunt in dextero latere, & in illis generantur tres Masculi, & tres sunt in sinistro latere, in quibus generantur tres Femellae. Sed alia est in medio illarum, ubi Antiqui auctentici dicunt, Generari hermaphroditem, id est hominem habentem membrum utriusque sexus. Si ergo Mulier pareret ultra septem Pueros, hoc potius fieret miraculose, quam naturaliter.

Quare Gemelli sunt semihomines, & non ita fortes, sicut alij? ut dicunt Leuges, ipsos pro dimidio homine in duellis depugnantes.

Respondetur, quia semē & materia, quae deberet transire in unum foetum, cecidit in duos,

duos, & ergo debilitatur, & secundum rei ueritatem, non diu sane frequenter uiuunt.

De Hermaphroditis.

Quaeritur, quomodo generantur hermaphroditae?

Respondetur per talem modum, quia in matrice sunt tres cellulae principales, una in dextero latere, alia in sinistro, tertia uero in medio, in qua semen elapsum, dicitur generare hermaphroditem per talem modum. Quia Natura semper tendit ad melius, ergo intēdit semper generare mascululum, & nunquam Femellam. Quia Femella, est uir occasione natus, et monstrum in natura, ut patet in Libro De Animalibus. Ergo quādoq; generatur Masculus, quo ad omnia membra principalia, sed tamen propter malam dispositionem matricis, & obiecti, & secundum inaequalitatem seminis, cum non posset perficere Masculū perfectū, sic generat Femellā, ut hermaphroditē. Et ergo dicunt naturales, quod hermaphroditis sit impotens

impotens in membro uirili, ut patet per experientiam.

Quare Natura non disponit in eo duo membra uirilia, uel duo fœminalia, sed semper unum uirile, & aliud fœminale?

Respondetur, quia Natura tunc faceret aliud frustra. Quod est contra Aristotelem in multis locis, scilicet in Tertio De Anima, & Quarto Metaphysicorum. Ut dicitur, quod Natura nihil facit frustra, & Deus.

Quæritur, utrum ille sit habendus pro Viri uel Muliere?

Respondetur, consideranda est quantitas unius membri, per quantitatem alterius membri, & debet considerari, in quo membro sit potens in actu Venereo, & si secundum actum muliebrem, tunc est Mulier, si secundum actum uirilem, tunc est Vir.

Quæritur, utrum debet baptizari nomine Viri, uel Mulieris?

Respondetur, quod nomine Viri. Ratio est

est, quia nomina imponuntur ad placitum, quia nomina imponuntur ad placitum, et secundum nomen dignius debet baptizari.

Quia omnis Vir, dignior est muliere. Quia omne genus, præstantior est suo passo, ut dicit Aristoteles Tertio De Anima.

*Vir dignior est muliere
hinc.*

Quæritur, utrum debet stare in iudicio loco Viri uel Mulieris?

Respondetur secundum Regulam Iuris, Quod primo debet iurare, antequam admittatur ad iudicium, quo membro posset uti, & secundum hoc est admittendus, iuxta usum & potentiam illius membri. Et si uteretur ambobus membris æqualiter, tunc secundum sanctam Matrem Ecclesiam, est tollerandus.

Ex quo etiam quæritur, & soluitur tale Problema, Vtrum ipse possit promoveri ad sacros ordines? Et respondetur secundum iam dicta.

De Monstris.

Quæritur, an Natura facit monstra?
Respon

Respondetur quod sic, ut patet Secundo
Physicorum, quia si nō tunc priuaretur suo
fine, nam ex possibilibus semper intēdit pro
ducere id, quod melius & perfectius est,
sed tandem ex mala dispositione materiae,
& influxu constellationis specialis non po
tens est perficere, & sufficienter produce
re intentum, ergo producit illud, quod po
tēst. Ut contingit temporibus Alberti, quod
in quadam uilla uacca peperit uitulum semi
hominem, tunc rustici suspicantes de Pasto
re, ipsi rei causam uariam imposuerunt, &
tandem ipsum cum uacca uolebant crema
re. Sed Albertus astronomiae expertus, a
gnosens rei ueritatem, ex cōstellatione spe
ciali hoc factum esse dixit, & Pastorem a
manibus eorum redemit.

Haec sunt uerba Alberti, Vidimus, bicor
pora eorum in nullo erant coniuncta, ni
si dorso, & habebant duo capita, quatuor
pedes, quatuor manus, & ibant, ad quam
cunq; partem uertebantur. Verba Alberti
Vidimus

Vidimus hircum, non habentem alios, nisi
pedes anteriores, & partem posteriorem,
scilicet culum, & traxit post se super ter
ram. Verba Alberti, Narrauerunt nobis
quod duo homines fuerunt in dorso coniu
cti, & erant contrariae complexionis, &
cum unus fuit furibundus, alter fuit mā sue
tus, & uixerunt per duos annos, & unus
prius moriebatur, alter uero tamdiu super
uixit, donec & fetore infectus morieba
tur. quæritur, quomodo fiant hæc.

Respondetur, quod per talem modū, quia
semen funditur ad cellulas matricis, quod
pro generatione duorum sufficit, tunc for
te quandoque contingit, quod interstitium
pellis, mediās inter duas cellulas rumpitur,
& in dorso ramificantur, & coniungūtur
habentes duo capita distincta.

Quæritur, utrum sit unus homo, uel duo?
Respondetur secundum Aristotelem,
Respicendum est ad cor, unde quando sunt
duo corda, sunt duo homines.

Quare

*De duobus
hominibus
in dorso coniunctis*

*De p. 142.
ser. 1.
quod ibi.*

Quare aliquando homo generatur cum magno capite, uel cum sex digitis in una manu, uel cum quatuor?

Respondetur secundum Albertū, Quod est propter superfluitatē, & nimiam abundantiam materiæ. Vnde quādo materia superfluit, tunc generatur caput nimis magnum, uel sex digiti, uel quatuor pedes, uel aliorū superabundantia membrorum. Sed quando materia deficit, tūc generatur membrum minus, quān deberet, uel pauciora membra. Et sic Albertus & Auerroës distinguunt, Secundo Physicorum, Quantitatem discretam, & continuam.

Quare Mulier sit monstrum in natura?
Respondetur ex Secundo Physicorum, Omne occasione natum, est mōstrum, sed mulier occasione pducta est, ergo, &c. Minor pbatur, quod Natura nunquā intendit generare Fœmellā, sed semper Masculū. Sed Natura generat quandoq; Fœmellam, propter materiæ malam dispositionem, ut

Syllo:
Cōf. mag.

prius

prius dictum est.

De Infantibus.

Quare quidam in totum assimilatur patri, quidam in totum Matri, quidam utriq; quidam neutri parentum?

Respondetur secundum Aristotelem, Si semen Patris, in totum superat semen Matris, etiam Puer in totum assimilatur Patri, si autem per oppositum, tunc Matri. Sed quandoq; neutri assimilatur, & hoc contingit uarijs de causis, quandoque ex dispositione primarum qualitatum, quandoque ex influxu constellationis cœlestis. Et sic refert Albertus Magnus exemplum, quod quodam tempore erat bona constellatio pro generatione porcorum, & generabatur homo habens faciem instar porci, secundum hoc producuntur monstra diuersimode.

Quare Pueri frequentius assimilantur patri, quān Matri?

Respondetur, quod hoc est propter imaginationem Matris de dispositione Patris

k in

in coitu. Vnde ratioe fortis imaginationis,
de qua memoratur tempore conceptionis,
Pueri maxime attrahunt eius dispositionem.

Aut color est, ut superius patuit de Regina
imaginante imaginem nigram, quæ peperit
Filiū nigrum. Et rursus patuit de quadam
Regina Aethiope, quæ tempore concep-
tionis imaginabatur de albiſſimo colore, &
tunc peperit Filiū album. Et idem habetur
ex artificio Iacob, qui uirgas discoloratas
misiſit in aquas tempore cōmixtionis ouium.

Quare Pueri aliquando aſſimilantur auis,
& Atauis plus, quàm Parentibus?

Reſpōdetur naturaliter, quia uirtus Auo-
rum eſt impoſita in cordibus generantium,
& poteſt dici, quod fit aliquando ex ſimi-
litudine nutrimenti, & tunc fœtus formatur
ex ſimilitudine Auorum.

Quare membra Pueri ſunt diuerſis modis
diſpoſita, quædam molliora?

Reſpōdetur, quod hoc eſt propter domi-
nium diuerſorum elementorum, quia oſſa
ſunt

ſunt ex materia terreſtri, ergo ſunt magis
dura. Sed medulla & cerebrum ſunt ex ma-
teria magis aquoſa, ergo ſunt magis mollia.
Sed ſpiritus uitales & animales generan-
tur ex materia magis aerea, & hoc intel-
ligitur de eorum membris, ex quibus reſul-
tant, ſicut hepar & cor, in quibus principa-
liter ſpiritus uitales exiſtunt.

Quare ſecundum uſum & curſum Natu-
ræ, Pueri exeunt uterum maternum in
nono menſe?

Reſpōdetur, quia tunc fœtus eſt in to-
tum perfectus, uel hoc ideo contingit, quia
tunc regnat planeta molliſſimus & beneuo-
lus, ſcilicet Iupiter, quia eſt amicus Natu-
ræ. Nam ſecundum Aſtronomos, ipſe eſt
calidus & humidus, & ergo temperat
maliciam Saturni frigidi et ſicci. Et ideo om-
nes pueri generati in nono menſe, ſunt ſa-
ni tam frequenter.

Quare pueri exeutes in octauo mēſe, tam
k 2 frequen

frequenter moriuntur, & illi Pueri dicuntur fetus Lunæ?

Respondetur, quia Luna est planeta frigidus, habēs dominium in foetum, ergo sua frigiditate stringit foetum ita, quod oportet eum mori.

Q Vare Puer exiens statim flet?

Respondetur, quod propter subitam præparationē à caliditate ad frigiditatem, quæ frigiditas maxime lædit suam ténertatem. Sed alia ratio esse potest talis, quia tunc Pueri habent membra mollia, & tenera, quæ comprimuntur, cum exire debent per portam matricis strictam & angustam. Et præcipue cerebrum humidum, capite compresso de se facit stillare quosdam humores, qui patientes exitum per oculos, causa sunt fletus, & lachrymarum. Sed Theologi assignāt aliam causam, uidelicet Quod hoc fit propter transgressionem primorum Parentum, & propter peccatum originale.

Q Vare Puer cum exit, ponit digitū in os? Respondetur,

Respondetur, quia Puer exiens à matrice, exit à calido balneo, ergo intrans frigiditatem, ponit digitum in os, propter defectum caliditatis.

Q Vare Mulieres asserunt, quod Puer clamans in utero, est malum signum?

Respondetur, quod est malum eo, quod non uiuus exit. Ergo dicit Theologi, Quod dum Puer cognoscit se priuari Diuino intuitu, propter carentiam baptismi, tunc clamat. Sed naturaliter respondetur, quod clamor est signum suæ passionis, quia si maxime non pateretur, non clamaret.

Q Væritur, quomodo Puer exit de utero? Respondetur, quod primo caput exit, & si alio modo exiret, scilicet per crura, uel per brachia, tunc interficeret Matrem, & semetipsum.

De Fœtu.

Q Væritur, quomodo foetus successiue generatur?

Respondetur, quod in primis sex diebus

*Causa fletus
est propter
quod non est
de matre
ex utero
in alicuius*

intra Theologos.

Fœminæ habent colorem lactis, sed in sex diebus sequētibz habent colorem rubeum, qui est color propinquus dispositioni carnis, & tunc transmutatur in materiam spissam sanguinis, et coagulati non fluentis, sicut massa carnea. Sed in duodecim diebus sequentibus post illos, materia condensatur, & consolidatur ita, quod posset suscipere fabricationem & formationem. Quia res fluida & humida non tenet impressionem, ut patet per Aristotelem, Secundo De Anima, sic singulis diebus usq; ad partum, aliter disponitur. Sed quomodo fœtus per singulos menses regatur per planetas, hoc patet alibi, scilicet in Boëtio. Et ille modus transmutationis seminis, patet in his Metris, Susceptum semen sex primis credo diebus, Est quasi lac, reliq; nouē fit sãguis, abinde Cõsolidat duodena dies, bis nona deinceps Efficiat totum tempusq; sequens, ortum.

Q Væritur, utrum fœtus stercois emittat, & mingat?

Respon-

Respondetur, quod non, et ratio est, quia non habet primam digestionem, quæ est in stomacho. Quia cibus non uenit ei per os, sed per umbilicum, & ergo non urinat, sed sudat. Quæ urina est parvæ quantitatis, & reseruat in quadam pellicula matricis, & in partu emittitur magna copia.

Q Væ in fine imprægnationis, scilicet septimo, octauo & nono, mensibus, Puer facile exit?

Respondetur secundum Galenum, Quia quãdo fructus sunt maturi, tunc ligamenta facile franguntur, & sic facile cadunt.

De Abortiuo.

Q Væ Mulieres comedētes cibum infectum, puta carnes rancidas, &c. facile generant abortiuum?

Respondetur, quia in eis generatur semen infectū, quod anima abhorret, proijcit ab agro naturæ, scilicet à matrice, quia nõ est aptum pro forma nobilissima scilicet, & humana, quod ei anima infunderetur.

Quare

Q Vare corporea luctatio & saltus, faciunt abortiuum, ut aliqua Mulieres astute bene sciunt, & faciunt?

Respondetur, quia per talem motum ligamenta embryonis soluuntur, & per consequens sequitur abortiuus, quia materia diutius retineri non potest.

Q Vare ictus fulminis, & tonitru, faciunt abortiuum?

Respondetur, quia ille uapor est adustiuus, ratione cuius facile lædit materiam tennerrimam ipsius foetus, intras per poros matricis. Imo dicit Albertus, Si puer actu uiueret, in utero materno per fulmen & tonitru interficeretur.

Q Vare Mulieres iuuenes, & non uetula, propter causas prius dictas abortum faciunt?

Respondetur, quia corpora Mulierum iuuenum sunt magis rara, poris plena, & graciliora, ergo uapor fulminis citius corpora earum intrat procurando abortiuum in eis.

Sed

Sed Mulieres ueteres habent carnes crassas & compactas ita, quod uapores eas facile intrare non possit, ergo non sequitur talis actio in eis.

Q Vare multum gaudium facit abortiuum, ut uult Aristoteles?

Respondetur, quia tempore gaudij matrix destituitur calore, & per consequens abortiuus efficitur. Eadem ratio est, quare timor facit abortiuum, quia tunc calor uadit ad cor, subeundo ipsi, derelinquens matricem.

Q Vare in principio imprægnationis, scilicet primo, secundo & tertio, mensibus facile fit abortiuus?

Ad hoc Galenus respondet, Quod sicut fructus pomorum uel pyrurum in principio facile cadunt, quia ligamenta adhuc sunt mollia & debilia, ita etiam est de Puerio in utero.

Q Vare tempore imprægnationis adhuc medio, scilicet tertio, quarto, quinto, se

k 5 xto

cto, mensibus difficulter fit abortiuus?

Respondetur, quia tunc ligamenta plus sunt fortificata, uel solida, & per consequens non cito corrumpuntur.

De Varijs.

Q Vare aliquibus Mulieribus maior accidit dolor parturiendo, & aliquibus minor?

Respondetur, propter tres causas, aliquando propter fetus magnitudinem, uel quia obstetrix est indocta. Etiam aliquando fit, quia fetus mortuus est, quia tunc non habet flexibilitatem, sed in exeundo est inflexibile. Sed dolor minor contingens, in aliquibus oppositum fit.

Q Vare homo non habet caudam, sicut animalia?

Respondetur, quia homo est animal, cuius proprium est sedere, sed hoc nulli aliorum animalium, caudas habentium, est proprium.

Q Vare balneatores, cum aqua frigida, & non cum aqua calida, expellunt calorem

rem de fornace?

Respondetur, quia illae sunt qualitates contrariae, quae maioris actionis sunt ad inuicem & sic calor in lapidibus melius repellitur.

Q Vare aqua calefacta magis congelatur, quam frigida?

Respondetur, quod ideo, quia talis est magis rara, & per consequens magis dat ingressum frigiditati.

Q Vare homines sunt magis pingues & crassi circa uentres, quam alibi?

Respondetur, quia maxima digestio est in stomacho. Ideo partes, quae sunt magis propinqua stomacho, magis impinguntur & crassae fiunt.

Q Vare animal post coitum tristatur?

Respondetur, quia actus luxuriae est in se turpis & immundus, & sic omne animal abhorret talem actum, quia homines cum super hoc cogitant, erubescunt, & tristantur.

Q Vare ebrii non habent discretionem inter sapo-

sapores, sicut sobrijs?

Respondetur, quod caro linguæ, est multum poris plena, siue spögiosa, & in se multum capit de humiditate, & magis in ebrijs quam in sobrijs. Ergo lingua repletur malis humoribus, ex frequëti potatione, & sic ex ista repletione caro linguæ repletur, quod organum gustus crassum fit. Quia gustus est uena linguæ, subtili carne substrata. Ideo propter ingrossationë medijs, id est ipsius gustus, potus ab ipsis ebrijs sumptus nõ perfecte sentitur. Quia ad debitam sensationem requiritur proportio debita medijs. Et ex illo elicitur causa, quare ebrii non habent perfectum modum loquendi.

Quare animalia melancholica, habent longas aures? Et quare huiusmodi homines habentes longas aures, quia plurimũ non sunt sapiëtes, sicut habentes breues aures? ut patet per Aristotelẽ in Libris De animalibus.

Respondetur, quod aures generantur ex materia frigida & sicca, quæ dicitur cartilago

lago, quæ est in potentia propinqua ad os, uel ad ossis generationë. Sed quia animalia melancholica, tali materia abundant, ergo habent longiores aures, ex quo habent materiam sufficientem, & abundantem, pro aurium generatione, & sic tunc aures abundantes generantur.

Quare prædicti sunt semifatui?

Respondetur, quia animæ sequuntur corpora. Nam si sensus corporis sunt subtiles, tunc anima exercet subtiles operationes, tam practicas, quam speculatiuas, & per oppositum est, de corpore crasso.

Quæritur, quomodo anima intellectiua coniungitur Pueri in utero Matris? Scilicet utrum Pater generans disponit materiam, ad receptionem animæ intellectiua?

Respondetur Theologicè, Quod in materia sufficienter disposita, Deus infundit animam intellectiua. Et hoc idem uult beatus Augustinus dicens, Anima creando infunditur, & infundendo creatur.

Proble-

PROBLEMA
ta diuersa, & sane utilia.

OLVTIS, & addu-
ctis Problematibus de par-
tibus corporis humani, ex
uarijs dictis Aristotelis et
aliorum Philosophorum,
& Medicorum Codicibus dilucide electis,
sequuntur alia problemata utilia, quorum
primum est.

Q Vare lepores apertis oculis dormiunt?
Respondetur, quia habent oculos præ-
eminentes, et palpebras breues, & sic cū dif-
ficultate clauduntur. Alia potest esse causa,
quia sunt animalia meticulosa, ideo ut se cu-
stodire possint, apertis oculis dormiunt.

Q Vare corui non cibant pullos suos ante
nouem dies?

Respondetur, quia uident eos non esse e-
iusdem coloris, seu non conformes colori
suo, & ideo putant esse de alio genere, sed
tamen

tamen Deus omnipotens pascit eos, per il-
los dies, rore cæli. Vnde Psalmista, Qui dat
iumentis escam ipsorum, & pullis coruo-
rum, inuocantibus eum.

Q Vare ouis & columba, animalia sunt mi-
tissima?

Respondetur, quia carent felle. Et fel cō-
mouet ad iram, ut patet supra.

Q Vare aues habent testiculos introrsum?
Respondetur, quia si haberent eos
extrorsum, impedirent eorum uolatum &
leuitatem.

Q Vare auiculæ non mingunt?
Respondetur, quia illa superfluitas, quæ
deberet cōverti in urinã, cōuertitur in pen-
nas, & patet, quia in pennis multa apparet
humiditas. Alia ratio est, quia sunt in conti-
nuo motu, & ergo multum humidum in eis
exsiccatur per aërem & uentum.

Q Vare oua oblonga efficiunt mares, &
obtusæ femellas?

Respondetur, ut uult Hippocrates, Quia
calida

calidi est, mittere à centro ad circumferentiam frigidum. Vnde si oua sunt oblonga, signum est, quod habent multum de calore, & ideo transeunt ad materiam Masculi. Quia in omni genere animalium, masculus est calidior femella, teste Philosopho. Si uero oua sunt obtusa, signum est, quod calor in eis est dispersus & remissus, & ideo tendunt ad materiam femellæ.

Quare melius auditur noctu, quam in die? Respondetur secundum Aristotelem, Quia nocte maior est tranquillitas, quam in die. Quia sol non ita bene eleuat uaporem noctu, sicut in die, ideo tunc medium est melius dispositum, & per ipsum melior fit motus, qui dicitur esse cum sono. Alia ratio est, quia in die plures fiunt motus aëris & soni, quam nocte, qui se mutuo impediunt. Etiam nocte est magis silentium, quod est oppositum sono, sed quia opposita iuxta se posita, magis elucescunt, ideo quanto magis opposita sunt iuxta se posita, tan-

to se magis declarant.

Quare homo tactus sub asellis, citius ridet, quam tactus in alio membro?

Respondetur, quia ibi est concursus plurimum neruorum, & quia etiam medium tactus, scilicet caro, est ibi subtilior, & ergo fit maior & subtilior sensatio. Et hoc est uerum, si talis locus non nimis tangitur, quia si fieret per excellens sensibile, tunc ibi non fieret talis delectatio, et quando sic tangitur, tunc ibi diffusio spirituum ex multis neruis ibi collectis, tandem uenit spiritus ad faciem, & sic inde causa est risus.

Quare lignum adustum, conuertitur in carbonem, & os adustum, uertitur in corpus album?

Respondetur, quia lignum ante eius adustionem est sufficiens humidum, et sic post adustionem acquirit sibi calorem, per accidens & ille calor, humidum in ligno totum consumere non potest, & sic remanet humidum post adustionem, & conuertitur in

corpus nigrum eo, quod humidum in ligno fuit satis viscosum, & non potuit ab illo igne in totum consumi. Os autem ex sua natura est frigidum, & sic tam modicum habens in se de humiditate, quæ adustionem & in totum consumit, & sic per accidens humido consumpto, os albescit.

Quare aliqui magis delectantur colore albo, & aliqui colore nigro?

Similiter respondendum est, ut supra.

Quare aliquæ Mulieres plus diligunt Viros albos, & aliquæ Viros nigros?

Respondetur, quod huius duplex est causa. Prima est, quia aliquæ habent visum debile, & istæ magis lætantur nigredine. Quia albedo propter sufficiens lumen, super naturam lucis, quam in se habet, magis lædit visum, quam nigredo. Secunda causa est, quia omne simile applaudit suo simili, sed quia quædam naturæ calidæ sunt, & istæ magis delectantur nigredine. Quia nigredo sequitur calorem. Sed quædam frigidæ sunt,

sunt, & istæ magis delectantur albedine.

Quia frigiditas est mater albedinis.

Quare animalia dormiunt?

Respondetur, quod propter necessitatem, quia ex longitudine diuersorum ætuum organa sunt fatigata, sed per requiæ quæ fit in somno, formantur, ut patet per Aristotelem, in Libro De Somno & Vigilia.

Quare studentes, statim post prandium uolentes studere, impediuntur per somnum, & non tempore solatiij?

Respondetur, quia cum aliquis dat mentem ad studendum, tunc calor naturalis egreditur introrsum à mēbris exterioribus, & sic per congregationem confortatur, et sic facit ascendere fumum cibalem, usq; ad cerebrum. Et sic causatur somnus per ingressionem fumi. Vel potest dici, quod ideo, quia cum uirtus animalis intenditur, tūc naturalis remittitur. Sed quando homo est in solatio, tūc per solatiū calor naturalis

diffunditur, & non permittit fumum ascendere ad cerebrum, et sic homo non dormit, sed dilatatur per totum corpus, & per consequens, solatium impedit somnum.

Quare post labores homines libèter dormiunt?

Respondetur, quod in labore calor disperditur, per cōtinuum motum ad membra exteriora, qui è conuerso post laborem ad interiora colligitur circa loca digestiua, & facit digestionem, à qua sunt uapores, qui procedunt à corde ad cerebrum, & abstruunt meatus, per quos calor naturalis ad membra exteriora deberet diffundi, & sic frige factis, & crassis redditis istis membris exterioribus, ex frigiditate cerebri, tunc causatur somnus. Ex hoc patet, quod multum comedentes & bibentes, multum dormiunt, & diu eo, quod exinde resoluitur multus et magnus uapor, qui non potest bene digeri, & consumi à calore naturali, &c.

Quare multum dormientes, sunt malè dispositi

positi, & male colorati?

Respondetur, quod in somno colliguntur multæ humiditates, quæ in uigilia expelluntur, quæ non possunt in corpore consumi, & sic petunt cito eijci, & petunt per superficiem corporis, & præcipue ad faciem, & sic causam afferunt malæ dispositionis, seu mali coloris, ut patet clare in phlegmaticis, qui præ cæteris sunt longioris somni.

Quare aliquibus apparet in somno, quod comedunt, & bibunt aliqua dulcia?

Respondetur, quia & phlegma eleuatum stillat ad fauces & ad guttur, & tale phlegma quodammodo est dulce, igitur in eis hoc apparet.

Quare aliquibus apparet in somno, quod sunt in aqua, & submerguntur, & aliquibus, quod sunt in aqua, & non submerguntur, & hoc contingit maxime in phlegmaticis?

Respondetur secundum Aristotelem, quod huius causa est, quia quando mate

ria phlegmatica fluit ad superiora, tunc apparet illis, quod sunt in aqua, & submerguntur, sed quando fluit ad interiora, tunc apparet eis, quod euadunt. Alia potest esse causa, scilicet nimia repletio, seu ebrietas. Vnde cum homo est nimio cibo repletus, tunc fumi sursum ascendunt, & multiplicantur, & inde uidentur, quod debeant submergi seu strangulari. Si autem non potest tam maxime ascendere, tunc apparet eis, ac si euaderent.

Queritur, utrum aliquis possit causam somni afferre ab extrinseco?

Respondetur secundum Aristotelem, Quod sic, sed per istum modum, Quia si aliquis alicui remisse loqueretur ad aures sic, quod ipse excitaretur, tunc ex commo-
 motioe spirituum, in capite tonitrua fiunt, uel aliquod aliud simile, & sic de illo fieret eius somnium. Et sic saepe aliquis ex reuelatione Diuina potest habere somnium de Deo glorioso, ipsum in somno honorante.

cui

Cui quidem Conditori totius uniuersi, Filioque Virginis illibatae condigna laus, & gloria, gratiarumque actio sit nunc & semper, per infinita secula seculorum.
 Amen.

MARCI AN-
TONII ZIMARAE SAN-
cti Petrinatis, Ad Ioannem
Castriotam, Ferradinae Du-
cem illustrissimum, Pro-
blematum Liber
Vnus.

MARCVS ANTONIUS
Sanctipetrinas Hydruntinus
illustrissimo Ferrandinae
Duci, Domino
Ioanni Castriota
S. P. D.

VI OPVS aliquod
Principibus dedicat,
Dux illustrissime, in
Operis Praefatione,
multa de laudibus eorum,
relaxatis eloquentiae habentis,
prosequi consueverunt, ut ea potissimum
ratione illos in sui amorem alliciant,
atque obnoxios reddant, quorum ego
consuetudines minime obseruare institui.
Vereor enim, ut si de tuis laudibus
agere uelim, idem mihi obijciatur,
quod illi, qui apud Lacedaemonios
de Herculis laudibus age
re

re uoluit, Quis Hercule? scilicet
aut minus de eo bene sentiat?
Quis illum namq; non inter im-
mortales Deos enumeret, colat,
obseruet? Vt tu laudare uelis, La-
cedæmonij subdiderunt. Tanta e-
nim est uirtutum tuarū amplitu-
do, tantus in omni bonorum ge-
nere splendor, ut frustra quis præ-
dicet, quib. sis institutus, aut quo
ingenio polleas. Admirantur cæ-
teri in te Naturæ & Fortunæ do-
tes, quidam uero ex uirtutibus iu-
stitiam, quidam prudentiam, alij
fortitudinem, & magnificentiā,
ego autem unam præ cæteris ad-
miror in te præcipuā charitatem,
qua literatos amplecteris hac tem-
pestate, qua ob bellorum impor-
tunitates, pax una cum literis in-
ter te uisa est. In uideo Dux inui-
ctissime præscorum temporibus,
apud

apud quos tāta erat Philosophorū
autoritas, ut sine ipsa philosophia
omnium laudatarum artium pro-
creatrice, & quasi uirtutum om-
nium Parente, neq; Respublica,
neq; priuata constare posse ullo
modo uideretur. Philippum Ma-
cedoniæ Regem maximo gaudio
affectum fuisse traditur, quod A-
lexander Filius temporibus Ari-
stotelis nasceretur. Quid de ipso
Alexandro dicam? quippe qui tan-
ta obseruantia Aristotelem Præce-
ptorem coluit, ut omīsis reliquis
muneribus, quibus ab eo fuit lo-
cupletissimè donatus, Stagiram
ciuitatem suam, à Philippo Patre
suo dirutam, suis precibus instau-
rauerit. Verum nullus hoc ætatis
Princeps, qui Philosophos amet,
nullus qui Philosophis faueat, te
excepto. Quo sit, ut tibi maximè
istæ

6 M. ANT. ZIMARAE

istae Philosophiae reliquiae reddantur obnoxiae, quippe qui nunquam Viris uirtute praeditis fauere delicias. Verum ne Opusculum nostrum, in caput, ut aiunt, excrescat, Libellum nostrum, de quibusdam quaestibus ad utraque Philosophiam spectantibus, ex tempore editum, ob immensum beneficiorum tuorum erga me relatorum cumulum, gratitudinis erga te meae argumentum in praesentia suscipias, seueriora in posterum suscepturus. Vale.

Mar-

MARCI ANTONII ZIMARAE SANCTIPETRINATIS PROBLEMATUM LIBER, AD ILLUSTRISSIMUM FERRANDINAE DUCEM, DOMINUM IOANNEM CASTRIOTAM.

PROBLEMA PRIMUM.

VAM OB REM Sapiantum omnium iudicio, Se ipsum cognoscere, omnium fere diffisillimum habitum est?

An quia nihil cognosci potest, ignorata sua forma? Sui ipsius autem formam cognoscere, ut Philosopho uidetur, satis admodum difficile est. Atque homo Platonis autoritate aut nihil est, aut si quid fuerit, nihil aliud est, quam anima. An quia nisi actu reflexo, hoc fieri nequit? Reflecti

Primo De Anima. Cap. 4. Plato alibi de Anima.

8 M. ANT. ZIMARAE

flecti autem supra seipsum, maxime immaterialitatis est argumentum. Quippe à sensibilibus affectibus seductū oportet, qui se ipsum cogniturus est, hoc autem quā difficile sit, nemo est qui ambigat. An quia homo? quia homo intellectu uiuit. Hominis autē intellectus seipsū non potest capere, nisi post captum aliorum, hoc et perdifficile est.

II.

Propter quod Apollinis Pythij oraculo Socrates Græcorum omnium sapientissimus dijudicatus est? Cū Aristotelis sententia solum circa moralitatem negotiatus fuerit, de natura nihil.

An quia ad communem hominum communitatem magis expedire uidetur bene uiuere, quā speculari? An quia, ut Platoni uidetur, passim illud profiteri cōsuevit, Vnum scio, quod nihil scio.

III.

Cur homines præcipue de ingenio contendunt?

Ant

Tertio, de Anima Textu, Cap. 8.

Primo Prima Philo-
sophiz Textu
5. Primo De
Partibus Ani-
malium.
Plato in Apo-
logia.

PROBLEMAT A. 9

An quia reliqua ex honorum genere, in alie-
na potestate constituta esse credunt? Quemad-
modum corporis dotes, Natura extrinseca ue-
ro bona, Fortuna imperio subiacent. Quo fit,
ut unusquisq; facile se uinci in talibus sinat, ut
pote non sui culpa, aut occasione contingentibus.
Ingenium uero, in nostra potestate consti-
tutum esse prorsus autumant. An quia animi
bona, ceteris præstant, idcirco de re præstan-
tiore contendere, naturale admodum est? An
quia communis est ista hominum ægritudo, ut
sapienti cuidam uidetur, quod quilibet creditur
se esse doctum plus, quā sit, & cupit comple-
re omnia, quæ credit sine studio, & labore.

IIII.

Quam ob causam, cum omnes homines sci-
re contendant natura, pauci tamen admodum
scientiæ insudant?

An quia Virtutem posuere Dij sudore pa-
randam, ut Hesiodo placuit? An quia corporis
uoluptas, cui hominis natura maxime obnoxia
est, animum à ueritatis indagine distrahit? Ne-
esse autem est, ut qui animo uiuere cupit, Cor-
poris

Rabi Mosse
in 25.

m poris

Plato, in Phædone.
In Proemio Primæ Philosophiæ

poris mortem, ut Diuino uideatur Platoni, melius
litetur: An quia Natura hominis, multis modis
seruire cogitur? ut Aristoteli placet. Quo fit,
ut deficientibus adminiculis, naturale desiderium
non deducatur in agere. nū enim nostra, per se
sufficiens est ad contemplandum.

V.

Ethicorum
Cap. 10

Propter quid, nuda esse philosophiæ prædicat?

An quia nuda est ueritas, nullusque uerborum
color requiritur, ubi de ueritate agitur? Qui pro
pe Sophistarum interest, de nominibus disputare,
ubi rerum sinceritas queritur. An quia
male philosophari? qui philosophiā non propter
se, sed lucri, aut ambitionis gratia prosequuntur.
An quia nudum a passionibus corporeis
oportet esse eum, qui philosophiæ uacare de
siderat? Nam ut Aristoteli uideatur, Animas
sedendo, et quiescendo fit prudēs: An uulgariū

Physicæ Aut
scultationis.
Commēto 10

opinionē hoc firmatum est, iuxta illud Thuscii
Poetæ, Fouera et nuda uai Philosophia dice la
turb a diuil guadagno In tesa. quandoquidem
hoc rationi minime sit cōsentaneum. Facile
enim est Philosophis, ditari, dū uelint quæ admodum

Thaletis

Thaletis Mylesij exemplo perspicuum apparet

VI.

Propter quid, homines maxime in opinione
esse appetunt, ut nonnulli, pyramides, alij, simula
cra, signaq; et uaria sui fabricet monumeta?

Secundo De
Anima Tex.
tu 34.

An quia Omnia, ut Aristoteli uideatur, per
petuum et Diuinum esse participare concupi
scunt, secundum quod possunt? Inde prouenit,
ut si in esse naturæ non permanent, nituntur,
ut saltem permaneant in esse rationis. An quia
ad successorum excitamentum ita consuetudo
tulit, quo a Parentibus minime degenerare ui
deantur?

VII.

Propter quid est, quod hominis desiderium
circa ea quæ Fortunæ sunt, in immensum crescit?

An quia, ut Senecæ uideatur, Naturalia de
sideria finita sunt, quæ autem ex falsa opinione
proueniunt, ubi desinant, non habent:

Epist. 16. Ad
Lucilium.

VIII.

Quam obrem Poetæ semper Principibus
aliquem sapientem familiarem cōstituant? quem
admodum Homerus Nestorē, Agamemmoni. Eu
ripides Tiresiam, Creonti. Hesiodus Prome
theum,

theum, Ioui. & Maro Achatem, Aeneæ.

Plato Episto-
la ad Dionysiu-
m.

An quia Natura legita comparatum est, ut
Diuino datur cernere Platoni, ut Sapiencia
potentiâq; in idem tendant. Semperq; ista duo
se inuicem affectant, persequuntur, congregiuntur?

IX.

Propter quid Homerus, cum de Legatis me-
minit eandem uerbotenus imperantis legatio-
nem significare facit?

An quia Legatorum interest, meram impe-
rantis uoluntatem, sententiâq; executioni
mandare? quare nihil addere, nihilq; subtrahere
oportere, certum est. An quia imperantis
mandatum, utpote sapientis per optime diges-
tum, absolutumq; esse præsumitur? quam ob-
rem uariatur ordo uerborum, & tanquam per-
fectus, cui nihil deficiat, significari debet sapi-
entum, quippe quorum est, ut Philosopho uide-
tur, imperare, constitutionesq; atq; decreta ab-
soluta esse iudicare.

X.

Utrum Aristoteles in rebus difficilibus mira uita
breuitates?

An quia mos sapientum est, uerba onerare sen-
tentijs? An quia ut obscurus fiat, quatenus, ut
Expositoribus uideatur, ingenia rudia deterreat,
et a suorum Operû lectione secludat? An quia in
re difficili prolixus sermo de ueritate suspectus
redditur? Quandoquidem ueritas, consistit in
paucis. An quia, ut sapienti uideatur, in multi-
loquio plerumque contingit delinquere?

XI.

Quam obrem illustres in aliqua scientia Viri,
dum in aliquo errant, grauius errant minus
illustribus?

An quia proprii ingenij freti facultatibus, Sicut de eo as-
sualde admodum à sensibus abstracti utur? quare ferunt Com-
necesse est eos falli. Argumento est Aucenna, mētor in se-
cundo Meta-
qui cum sua celebritate in philosophia dixit, phisicorū 15.
Secundo col-
liger, Cap. 10
Hominem ex terra naturaliter posse produci.
Et maximus ille Auerroes, quem nulla lex po-
tuit persuasione conuertere, Vetula cuiusdam
uerbis seductus est, ut sibi persuaserit Puellam
in balneo sine Viri commixtione posse cōcipere.

XII.

Quare scientes si iniusti euadant, magis in-
iusti

iusti sunt minus scientibus?

Primo Politi-
corum.

An quia seuiissima est iniustitia, ferre arma:
ut Philosopho uidetur. An quia contrariorum
una est?

Ex Aristotele.

Cur homo, qui à Deo eruditione præditus
est, animatum omnium iniustissimus sit?

An quia ingenio, cogitationeque plurimum
ualet ad uoluptates, igitur et felicitatem
rimatur maxime, atque perperat. quæ nisi cum
iniuria, a se qui nemo potest.

XIII.

Quamobrem magis cupiunt uideri homines,
quam esse, et non uideri?

An qui a solus homo, honoris est particeps?
Quo fit, ut quilibet uideri bonus facile appetat.
laborem autem natura subterfugiat. Virtutes
autem non, nisi labore consequimur. An quia
Sophistarum natura hæc est, ut Philosopho ui-
detur, ut cupiat magis uideri, et non esse. quam
esse, et non uideri? Ceterum pauci admodum
sunt, qui uirtutes ipsas uere assequantur.

Primo Elen-
chorum.

XIII.

Propter

Propter quid quidam in adulescentia, Fæ-
minas dum sunt autem consistentes, aut in pri-
mo senio, Mares procreant?

An quia nimis coeuntibus, refrigerat semen?
Quare cum in etate consistentia, et primo
senio minus coeant, calidius est eorum semen,
quod Marium est productiuum.

XV.

Cur Pueris coeuntibus, cum genituram non
emittant, contingit delectatio?

An quia, ut Philosopho uidetur, Ex spiri-
tus emissionem pruritus, et titillatio accedit? Primo Dege-
neratione A-
nimalium Ca-
pit. 24.
Quemadmodum in adultis, ex seminis emissio
ne consimile contingit.

XVI.

Quam ob causam frequenter coeuntes mi-
nus delectantur?

An quia ex ipsa coitus frequentia contingit,
semen, et spiritus diminui, et refrigerare? Qua-
re non ita pruritiuum, neque titillatiuum est semē,
quod delectationis causam, asserunt Philosophi:

XVII.

Propter quid plus lædit immoderatus coi-

tus quam immoderata phlebotomia?

An quia spiritu plenus est semen, & magis proximum naturæ membrorum dispositum nutrimentum, quam sanguini? Quippe, ut Galenus uidetur, Substantialis est membrorum causa, sperma. et ex ipso corpus augetur, ac nutritur, ac quemadmodum esuriens, magis leditur ex panis, quam ex farina subtractione. Sic corpus, debilitatur magis ex seminis ablatione, quam ex euacuatione sanguinis.

XVIII.

Quam ab causam, qui prolixiori sunt admodum pene, genere nequeunt?

An quia per longum procedente semine interstitium, necesse est spiritus exhalare. Quapropter frigidum, & prorsum generationi ineptum redditur necessario.

XIX.

Propter quid corpulenti, in coitu parum seminis emittunt, & frequenter steriles sunt?

An quia talibus semen, in corporis alimentum transit? Nam eadem ratione, ut Philosopho uideatur, Corpulenta Mulieres parum menstrui

excre

excrementi eijciunt:

XX.

Quam ob causam Mulieres, æstiuo tempore. Mares uero, hyberno, ad Venerem sunt promptiores?

An ut Philosopho uidetur, Quia testes eo tempore magis demittuntur, et flaccent, quam per hyemem, eum qui concubitus sit, retrahat ac suscipiat illos, necesse sit.

An quia naturæ calidæ, præ nimio calore æstiuo temporis æstuant, collabuntur quæ frigida uero, refrigerant, et uigent. Est autem Vir calidus, & siccus. Mulier frigida, & humida. Ergo Virorum tunc uires, infirmantur. Mulierum, corroborantur. & uigent per compensationem qualitatis contrariæ. Eadem ratione. Animalia frigida naturæ, ut Galenus uidetur, hyberno tempore frigiditate aeris opprimuntur, ut qui mortua in cavernis accubantia reperiantur. & qui insensibilia, & nullum motum habentia quædam uero ibidem pereuntia, unde pauco admodum, ut nullo extrinseco tunc, alimento nutriuntur, quæ tunc superueniente calore reuiuiscunt.

M 5 XXI.

Prima Particula Aphor. Cōmento 15.

Primo De generatione Animalium cap. 20.

Particula 4. Problematis Problemate

Prima Particula Aphor. Capite 15

XXI.

CVr Pueris nomina septimo die imponere consueuerunt?

Septimo De
Hestotij.
Animalium
Capite 12

An ut Philosopho uideatur, Quoniam ante septimum diem plures intereunt? quo fit, ut tunc nomina imponantur, tanq̄ saluti Pueri magis credamus.

XXII.

Quamobrem præ cæteris animalibus hominem maxime superbit?

Philosophus
3. De Anima,
Textu 37

An propter uariam, & multiuigam cognitionem? Siquidem, ut Philosopho datur, cernere, Sunt omnia sensibilia, per sensum omnia intelligibilia, per intellectum. quare quid restat, quod eius cognitionem subterfugiat? An quia nexus uidetur esse Dei & mundi? Mediae quippe nature est, quæ intentio æternitatis & temporis constituta esse creditur. An quia cæteris animalibus imperat, omnia hæc caduca, ad sui uidentur redacta fuisse arbitrium? An quia illud respondendo, hominis superbiam ex sui ignorantia provenire? Quippe si se inter stercus, & urinam conceptum fuisse reminisceretur, si se mudum in lucem prodijisse, animaduerteret. si se cum

Hermetis sententia.

sum miserijs, & laboribus uitam ducere perperderet. si tandem se mortis uinculis astricturn pensitaret, non utiq; superbiret.

Ex Aristotele.

CVr homo maxime aliud intelligat, aliud faciat?

A. uia contrariorum eadem scientia est? An quia mentis officium, complura contingit, appetitus, in unum tantummodo proficiat? Atqui homo, mente magna parte uiuit, ratione bestia, appetitu, ira, cupiditateq; ducitur

XXIII.

Quam ob causam, cum secundum intellectum quædam bona esse iudicamus, illorum tamen opposita plarūq; prosequimur? iuxta illud Poeta, Video meliora, prboq; Deteriora sequor.

An ex naturali plenitudine libertatis uoluntas apte est indiscriminatum, ut subtilib. uidetur, in oppositos actus? ut eis medijs libera etiam est in oppositus, obiecta, in quæ tendit. huius uoluntatis, præter uoluntatis naturam non oportet aliam querere rationem, & causam indiscriminatum. siquidem est, omnium querere causas.

Nam

Scotus 1. Sententiarum, distinctione 39
Quest. 1

Primo Posse
forum & S.
Phyficorum
Textu 15.

Auerroes 12
Methodo 2.
39. & 15.
Tertio Ethicorum
Cap. 5.

1. Ethicorum
Cap. 29

Ad Rom. Ca
pit. 7.

Sapiens 1. Sa
pientiae 9.

Nam ut Philosopho uidetur, Principiorum non est altera causa: An peripatetice respondebo ex corporis connexione prouenire uoluntatem nostram, non semper confirmari ratione? Quod argumento abstractorum intellectuum corroboratur, siquidem in eis non est aliud uoluntum, & aliud intellectum. Quo fit, ut Incontinentes secundum concupiscentiam agere dicantur, ut Aristoteli placuit, non intellectu, aut uoluntate. apparet enim aliud quiddam, praeter rationem, illis inesse, quod repugnat, resistitq; rationi. Ut enim resolutae corporis partes, si ad dexteram mouere uelis, in sinistram feruntur. sic et in animo in contrarium feruntur, in continenciam appetitus uoluntate. Ad stipulatur huic sententiae aurea illa Apostoli auctoritas dicens: Sentio aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meae, & captiuum me ductentem in legem peccati, quod est in membris meis. Quare sapienter dictum est, ut à caelo emanauit, Corpus, quod corrumpitur, aggrauat animam:

Ex Aristotele,

CMS

Cur omnium animantium homo, prudentissimus est?

Utrum Quia capite minimo est, scilicet ad suicorporis proportionem? ut Philosopho uidetur, in Problematibus. An quia Natura, perfectissima est. & ob eam rem, uirtutum habitus in eum conspectiores continentur? An quia solius hominis sanguis, tenuissimus est, ac mundissimus sanguis? quippe naturae causa est, cur per multa animalibus ueniant. tum per mores, tum etiam per sensum. ratio est materia enim totius corporis est. Quippe cum alimentum, materia sit. sanguis autem, ultimum alimentum, habeatur. facit igitur, ut plurimum differenti existat, si calidus, aut frigidus sit. si tenuis, aut crassus, si turbulentus, aut nitidus. An quia ex sui constitutione, perfectissimum obtinet sensum tactus, quod experimento comprobatur in ipsis hominibus. Quippe qui molles obtinent carnes acumen & acrimoniam ingenij possident. quorum uero crassior, ac callosior fuerit cutis, betudine & tarditatem. Quapropter hominis temperatura, maxime ad prudentiam sapientiamq;

Particula 30.
Problemate 3.
Comento in
Libros De
Historijs Ani
malium cap.
1. Lib. 3. De
Natura Ani
malium, cap. 19
Secundo De
Partibus Ani
malium, cap.
4. Et Auicenna
in Capite
De Viribus
cordis, Tra
ctatu 1. cap. 8.
Secundo De
Anima, Tex
in tertio. De
Partibus Ani
malium, cap.
40.

Ratio Themi
rij ibid.

ti aq; uidetur idonea forte ratione. quod in molli corpore primus, maternusq; spiritus animae facilius funditur, et libetius expeditusq; discurrit contra durities, et crassitudo obturat, oppilaturq; et ergo repagulo sunt. ut purus, et liquidus transmitatur. Etenim omnib; sua cuiq; portio spiritus, ad functionem, et ministerium, tributa est. quo circa fieri contra, ut à prima anima, qui praecisi, abiunctique uideantur.

XXIII.

Quam ob causam, Mulieris ingenium, in bonis ueptum, in malis uero, promptissimum est. Quod et Euripides in Medea sentire uidetur, *Καὶ πεφύκαμεν γυναῖκες εἰς μὲν ἑαδ' ἁλῶ ἀμύχανά τ' ἄτα, κακῶν δ' ἐπ' ἅν' ἴσθω, σοφῶ τ' ἄτα.*

Secundo De
generatione
Animalium,
Cap. 3. & 7

An propter priuationem, quae cum sui naturae uidetur esse connexa? Nam ut Philosopho datur cernere, Faemina est, qui Mas Lesus: Priuationis uero ea conditio est, ut semper malum molietur, atque perniciem machinetur.

XXV.

Primo Physi-
cae Consulta-
tionis, tex. 6.

Quam ob rem aiunt, primum Mulieris conuulsum fore eligendum.

VERUM

Vtrum quia, quemadmodum in rebus ratione carentibus, cernimus à superiori Autore in proprios fines, dirigi earum actiones, et motus? Namq; uerissimum puto, quod dicitur, providentiam fuisse. quae et turpi, desiderium honestatis, et egenti opulentiae, quantum sit satis, iniecerit. Sic et Mulieris intellectus, et si boni ueriq; rationem non capiat, ad talia tantum capescenda, ab infallibili ueritate plerumq; dirigitur. Consilia uero, quae propria indagine ipsa molitur, tanquam inualida, et quam pluribus erroribus infecta relinquenda esse conspiciuntur.

XXVI.

(tur Viris?)

Cur muliereres, corporis cultu magis delectata An quia Mulierum natura, imperfecta est? Quo fit, ut suae conditioinis defectum, artis beneficio supplere contendant, atque nitantur. Natura siquidem comparatum est. ut turpe, pulchrum, et honestum appetat, et prosequatur. An quia Mentis decore carentes, corporis ornamento prorsus uacare coguntur?

XXVII.

Propter quid raro longus, sapiens esse Vtrum quia corporis prolixitas, est ex

excessu caloris humiditatisq; exuberantia proficitur, atqui ut Sapiens uidetur complementum, & perfectio, atq; ualentia ad nostras perficiendas operationes non, nisi multa siccitate, perficitur. quæ assidue progreditur, donec nos inducat ad interitum nostri. Siquidem corporis constitutio, à sui primordio ab ultima humiditate profuxit. Caloris insuper excellentia, auctoritate Philosophi tranquillitatem mentis, iudiciūq; peruertit. XXVIII.

Quam ob causam multitudo Principū, mala? Quod & Homerus sentit,
 Οὐκ ἀγαθῶν πολυκοί παῖς, εἰς κοίπην
 εἰς ἑσπέρην: (50)

Vtrum quia ubiq; fieri potest, unum esse, quàm plura melius est, ut Philosophi fert sententia? An quia si imperium in tyrannidem transeat, ac conuertat, satius est unius, quàm plurimum subire iugum? An quia ad commune reipublicæ commodum, rarò Imperantium multitudo respicere consuevit? Quo fit ut unodisfidente, maximum uniuersitati imminet malum. Facilius quippe est, unum, quàm plures ad bonum disponi.

sponi. In principatu enim multorum non de sunt inuidiæ, iurgia, contentiones, rixæ. Proinde cum experimento comprobatum sit, regnum non capere duos, quàm uerissime illud Aristoteles enunciauit, Multitudo Principum praua, unus ergo sit Princeps.

Duodecimo Prioris Philosophiæ in fine.

XXIX.

Cur cum ceteris animalibus cor in medio sit pectore, homini uerò solum paulò uergit ad læuam?

Vtrū ut eius partis refrigerationem moderetur, atq; compenset? Omnium enim animalium, ut Aristoteli placet, maxime homo refrigeratam habet partem sinistram? An, ut Medicis uidetur, ut Hepati magis cederet? quod in parte dextra collocatum est.

Tertio De Partibus Animalium, Capite 4.

XXX.

Quam ob causam Mulier Virum, qui eam deflorauerit, præcipuo amore prosequitur?

Primo Physiæ corum, 8.

Vtrum quia, quemadmodum materia for
 n mam,

Plato in
Symposio.
mam, sic Foemina Marem appetit? An ob
uerecundiam? Nam ut Diuino libuit Plato
ni, *Verecundia amorem prosequitur*. Ra-
tionabile est, ut illum qui sui pudoris uincu-
la relaxauit, uehementer admiretur, & a-
met. An quia praecipuae delectationis initi-
um, maximam alterationem inducit in toto,
qua potestates animae maximè oblectantur,
& ei immobiliter adherent, et adhaerent.
Quapropter Hesiodus Puellam, Vxorem
ducere praecipit.

XXXI.

Quamobrem noctes plenilunij, calidiores
sunt, cum Mathematicorum sententia,
Luna, frigida sit natura.

Auerroes 1.2.
Caeli Cōmen-
to 42. et 2. Ca-
pite De Sub-
stantia Orbis,
Et Philoso-
phus 4. De
Partibus Ani-
malium, Cap. 5.

An quia Peripateticorum autoritas
praeferrenda est, afferentium Lunam quod-
libet calefacere, quatenus reflectitur.

XXXII.

Cur noctes autumnales, frigidiores sunt
uernis?

Verum

Vtrum quia tunc temporis aer maxime
rarus est? Rarefacta autem corpora, maxi-
me disposita sunt, ut quam citissime calefi-
ant, & refrigescant. Quod & in aqua est
facile cernere, nam qui circa Pontum sunt,
ad piscium uenationes, glacies aqua calida
decidentes, circumfundunt calamis, ea si-
quidem ratione, quia citius coërescit. Vtū-
tur enim glacie, quasi plumbo, ut calami
consistant. Nam ut Philosopho uidetur,
Maxime confert ad celeritatem concretio-
nis, praecalorificam esse aquam:

XXXIII.

Propter quid corpora, autumno magis
laeduntur à frigore, quam uere?

An quia uere assueta frigiditati corpo-
ra, ad caliditatem accedunt, quare natura-
lis, & non subitaneus est motus. Autum-
no autem, à calore ad frigus, nulla assuefa-
ctione, aut medio interposito, properant,
quare necesse est ea proferrì. Natura au-
tem subitaneas mutationes non patitur, si-

Tertiae Per-
tixæ artis.

28 M. ANT. ZIMARAE

cut Galenus sentire uideatur.

XXXIII.

Propter quid homines pilosi, maxime
sunt ad libidinem prompti ac procliuēs?

Quarto De
Generatione
Animalium
Capite 5.

Vtrum quia in his maxima copia excre-
menti esse praesumitur, & Seminis, ut Phi-
losopho uideatur?

XXXV.

Propter quid homines, qui paruum ca-
put obtinent, naturaliter sunt iracundi?

An quia paruo existente capite, cere-
bro, cordis caliditas, propter oppositionem
contrariae qualitatis, debito modo non po-
test refrigerari? Atqui ira ex sanguinis e-
bullitione circa cor, propter desiderium rei
contristantis contingit.

XXXVI.

Quam ob causam, ubi homo minxit, e-
uestigio comprimit anum?

An quia statim aër ad replendum uacuum
proficiscitur? Quare aëris frigiditate mē-
bra

PROBLEMATÀ. 29

bra alterari & inhorrescere necesse est.

XXXVII.

Quamobrem nonnulli ex tristitia perie-
runt, quidam uero ex gaudio, ex ira uero
nulli?

An quia gaudium, intima uiscera pror-
sus refrigerat? Tristitia uero interiora ex-
tinguit, & suffocat, exteriora frigefacit?
Calore uero manente, stat uita, natura, ut
Philosopho datur cernere, Permansio ani-
mae in calido naturali, uita esse dicitur.

Aristoteles
Libro De
Morte Et
uita.

XXXVIII.

Cur pubescentibus, dum semen ferre in-
cipiunt, uox immutatur?

Vtrum quia Cor, ut solertissimus Natu-
rae rimator Aristoteles sentit, quicquid Me-
dicis uideatur, Sanguinis, & uenarum prin-
cipium est? quo fit, cum in parte superiori
uocatum sit seminalis excrementi muta-
tio, hic primum innotescere necesse sit. Ex
quo fit, ut etiam uoces tum Mariū, tum Foe-
n 3 minarum

De Partibus
Animalium
Capite 3, &
5. De Genera-
tione Anima-
liū, Capite 7.

minarum immutentur, dum semen ferre incipiunt.

XXXIX.

Propter quid lebetis pleni aqua feruescēte, fundum frigidum est?

An quia calidi uapores sursum tendunt? quare cū superiores calefiunt, fundū etiam interea frigiditate aquæ contiguæ frige fit.

XL.

Cur grana, quæ æstiuo tempore formicæ in horreis reponunt, corrosa una ex parte reperiuntur?

Verum quia à Natura diriguntur, ut particulam primam, in qua uirtus seminaria constituta est, absumant, ne pullulet? Hercules, illic germinantibus propriis laboribus, fraudarentur alimento, priuatu necessario.

XLI.

Quam ob causam Matres ardentius amant Filios, quam Patres?

Vtrum quia magis elaborauerunt? An Propter

Propter maiorem certitudinem, quam habent de ipsis, ut sentit Aristoteles.

Nono Ethicorum Capite 8

XLII.

Quam ob causam Pater non æque amatur à Filio, quemadmodum Filius à Patre?

Vtrū quia, ut Sapiētibz uidetur, Amor non retrocedit, sed assidue ad ulteriora progreditur. Quandoquidem amore Natura, uiuentibus inseruit, ut species ipsa perseueret. Quo fit, ut naturale desiderium, neglectis prioribus, semper futura respiciat. An quia Philosopho uidetur, Pater habet aliquid sui in Filio, Filius nihil sui in Patre reposuit?

XLIII.

Cur materia ad Filij productionem acti uè non concurrente, secundum sententiam Aristotelis, Filij ex maiore parte, potius Matris effigie præ se ferunt, quam Patris?

Vtrum quia omnes similitudines, quæ in humana natura uel specie continentur, potestate,

state & uirtute, in semine Patris sunt? Quo fit, ut plerunq; Filius neutri assimiletur, sed Auo uel Proauo, quandoq; uero nulli ex eorū familia similis est fœtus. An quia ex forti imaginatione hoc prouenit? Tales enim uehemēti admodū amore Vxo res prosequi cōsueuerunt. Nam ut Auicenna fert opinio, Contingit plerunq; corpus ab effectibus, animalibus immutari, ualde enim admodum imprimunt res naturales. Quemadmodum euenit, ut Puer illum præ se ferat, cuius effigies fuerit præconcepta in ipso concubitu Mulieris & Viri. Et huic sententiæ uulgares, qui rerum causas, & habitudines non capiunt, minime acquiescunt, Sapientes uero illi assentiunt, tanquā possibilia continent. Et proinde euenit, ut sanguis ad exteriora moueatur, & profluat in eo, qui rubeas res maximè quadam applicatione animi coniectat, & conspicit. Eodemq; modo, dentium stupor contingit, dum aliquem, rem acredine partem

Auicenna in
2. Sen. Primi,
Capite 24.

pantem comedere cernimus. Et plerunq; membra eadem in nobis languent, cum aliquem dolere in talibus intuemur. Sæpe etiam nostri corporis constitutio immutatur, propter timoris excessum.

XLIII.

Quamobrē Asini, ut in Prouerbio est, agiliores in prima ætate esse dicuntur?

Vtrum quia eorum natura & constitutione existente melancholica ab ætate, cōtrariarum qualitatum compensatione necesse est temperiem prouenire? Melancholica siquidem natura, frigida est & sicca, Pueri autem calida & humida. Hoc etiam in Pueris uidemus melācholicis, quippe qui in pueritia ingenio maxime pollent, & ante expectatum, sapientia & prudentia fulgēt, ut indiscriminatim, quicquid lubet, in posterum de eis sperare tibi polliceri ualeas, quorum tamen ingenia in ætatis progressu marcescunt. Quare quā scite & eleganter Elogium illud apud Græcos emanit

nauit, Esto malus, ut uiuas, talium namq; natura quam breuissima est.

XLV.

Cur in Ponto & in Scythia non sunt asini?

An quia maxime frigoris impatiens est eorum natura, ut Philosopho placet.

XLVI.

Propter quid Clericorum & Mulierum auarissimum genus est?

Vtrum quia uirtutis habitus, ex frequentibus actionibus proficitur. Cum igitur Clerici Filijs Vxorq; careant, suas erogare diuitias nulla necessitate coguntur, interea accipere ac congregare assuescunt, sicq; auari euadunt. Nam, ut Philosophus asserit, Quales sunt actus uniuscuiusq;, talis tandem & ipse euadit. Mulierum enim natura, ut saepe diximus, imperfecta est, proinde tibi ad plenum satisfacere, impossibile esse autumant. Quare congregant, et retinent,

De Natura
Animalium
Libro 8. Ca-
pite 25. Et 3.
De Generati-
one Animalium
Capite 6.

tinent, ut sua indigentia eo modo, quo possunt, occurrant, & quod Natura illis non tribuit, arte & industria assequuntur. Eadem, ut puto, ratione euenit, ut senio confecti, auaritia studeant. Aetatis namq; & Naturae destituti auxilijs, Fortuna bonis inhiare proponunt, ut per ea defectibus obijciant.

XLVII.

Propter quid in bello potius, quam exera uulnerati, minus dolent?

Vtrum quia uirtutes animae, ad aliam partem tendunt? Nam ut Philosopho uidetur, Ad alia fortiter intenti, delata sub oculis non uidemus, An propter iram, quae ut Sapientibus uidetur, Tam interiora, quam exteriora membra calefacit? Calore autem anima, ut Aristoteles inquit, omnia operatur. Quare contingit iratum, ex illato uulnere tardius refrigerare, indeq; euenit, ut minus & tardius doleat.

XLVIII.

In Libro De
Sensu Et Sen-
sibili.

Secundo De
Anima Tex-
tu 41. & 130.

XLVIII.

Quam ob causam, si Solis aut Lunæ cō-
tingit deliquium, admirantur, cum autem
ex seminibus plantæ aut animalia progi-
gnantur, minime?

Auicenna De
Viribus Cor-
dis Textu 1.
Capite Ulti-
mo. Et Boeti-
us 4. De Con-
solatione, Ti-
tulo 5.

Vtrum quia à rebus consuetis admiratio
cadit, ut Sapientibus uidetur, & negligit
anima de ipsis inquirere ueritatem, Quod
autem raro euenit, excitat admirationem,
et inducit intellectum, ad inquirendum et
perscrutandum causas eius.

XLIX.

Quam ob causam ex seminis diuturna
retentione, capitis grauedo, & memoriæ
hebetudo, & cogitatiuæ mala dispositio
contingit?

Vtrum quia cerebrū est seminis exube-
rantia, grauet, et impediatur? An quia semen
diu retentum mala & uenenosa afficitur
qualitate, quo fit, ut uaporatio eius ad ca-
put, lædat nimis.

L.

L.

Propter quam causam Clerici & Mo-
nachi mortem præ alijs ægre ferunt, ac
perhorrescunt?

Vtrum quia natura eorum frigidi cor-
dis extat, & melancholica est? An quia
prorsus funditusq; se interire animaduer-
tunt, quandoquidem nec in propria, nec in
posterum natura consistunt, ubi ex uita mi-
grauerint.

L I.

Propter quod cum plantæ nutriantur, et
à qualibet digestionem aliqua superfluitas de-
cidatur, nullum est tamen in eis cernere
excrementum?

Vtrū quia terra eius, quæ calore perinde
ac uere utitur proprijs? Namq; radicibus ali-
mentum, iam ex terra confestum hauriūt,
ideo in stirpibus contrahi minime solet.

L II.

Propter quid plantæ, quæ frondes ami-
serint,

serint, denuo recipiunt pilos, & animalia, pennas, quas amiserint, iterum recipiunt, hominibus autem, quibus caluitium contigerit, nunquam capilli redeunt?

Vtrum quia anni tempora, illius corporis mutationem afferunt ita, quod primo esse porum mutatione, uicissitudo gignendi amittendiq; sequitur? Vt animalia pennas, post ut plantae frondes, si pilos dimittant, recipiant, hominibus uero caluitium per aetatem euenit. Aetatibus uero reuersionem Natura non tribuit.

L III.

Propter quid aetas omnes aegritudines terminat?

Vtrum quia, ut Auicennae uidetur, Si uirtus & natura constiterit, inueniet aërem resolutioni, & digestioni, & expulsionem promptissimum, si uero prostrata fuerit, calor continentis magis ipsam prosternet, laxat enim corpora debilia, quapropter aegro,

gro perniciēs adueniet, & interitus.

L IIII.

Quamobrem astate, si quis manus in aquam adiciat, magis refrigescat aqua mota, quam quiescente?

Vtrum quia particulae aquae, manum contingentes, a calore manus calefiunt? Siquidem omne agens, in materia cum patiente communicans, in agendo rursum patitur, mota autem aqua, necesse est patefactas particulas segregari, aliasque frigidiores succedere.

L V.

Cur nonnulli malae habitudinis constitutionis, plerumque diutius uiuant alijs, sanguineam aut meliorem naturam habentibus?

Vtrum propter regiminis peruersum ordinem? Aut melius respondebo, dispositiones meas latentes, diuersas esse. Infinitus quippe est, ut Auerroii uidetur, elementorum

40 M. ANT. ZIMARÆ
rum numerus in Naturæ suppositis, quoni-
am præter Naturæ authorem, intellectus
non potest capere.

LVI.

Propter quid Medicorum sententia, Sus-
focatio matricis, quæ ex contentione semi-
nis contingit, sænior est illa, quæ ex reten-
tione menstrui excrementi provenit?

Vtrum quia quanto aliquo excrementum
perfectius est, dum in sua naturali dis-
positione consistit, tanto cæteris deterius
redditur, dum ab ea remouetur, & ad con-
trariam qualitatem permutatur? Quod in
aceto etiam est cernere, quippe quo melius
est unum, quod acescit, eo acetum est acu-
tius. Eadem ratione euenit, ut qui se inui-
cem nimis amauerint, occurrente discor-
dia, maiori odio se prosequantur.

LVII.

Cur nauigantibus terra, & res, quæ
quiescunt, mobiles uidentur?

Vtrum

PROBLEMATA 41

Vtrum quia uisionis sensorium, mota na-
ui, necesse per accidens moueri? Quo fit,
ut sensibilibus similitudines recipiantur
cum motu.

LVIII.

Quare sensus uisus, præ cæteris dili-
ginus?

An quia, ut inquit Aristoteles, Rerum
differentias nobis ostendit? An quia eius co-
gnitio magis, quam cæterorum à materia
seiuincta est? An Quia amoris præcipua
uis, ut Diuinus inquit Plato, in eo constitu-
ta est?

LIX.

Cur cum sensu uisus baculus, in aqua
fractus appareat, nõ tamen sic iudicamus?

Vtrum quia uisum errare comprehendimus
sensu tactus? An quia non secundum
eandem potentiam iudicamus, per quam phan-
tasmatata fiunt. Signum autem, quia Sol pe-
dalis uidetur. Et per digitorum permutatio-
nem, unus duo uidentur, attamen nõ assen-
timus,

42 M. ANT. ZIMARAE
timus duo esse.

LX.

Cur uolentes aliquid à remotis intue-
ri, manum supra uisionis sensorium admo-
uent?

An quia motus non interpellantur, sed
à longe directi sensorium subeunt integri?
Eadem ratione, ut Philosophus sentit, Ani-
malia, quæ prominentibus sunt oculis, pro-
cul cernere nequeunt. Quæ contra, intus
in cauo oculos habent positos, longe aspi-
cere possunt. Quoniam motus in uastis nõ
dissipatur, sed recto tramite meat.

LXI.

Quam ob causam quidam à remotis ui-
dent aliqua obiecta, quæ si propinqua fue-
rint, intueri non possunt.

Vtrum Quia res uisibiles non uiden-
tur, nisi mediante aëre lucido. Oculi uero
imbecilles, maiori copia luminis indigent,
quàm oculi bene dispositi. Obiecto autem
procul posito, à uisionis sensorio in ipso
interstitio

PROBLEMATA 43

interstitio plus luminis intercipitur: Aut
quia motus, qui à sensibili remoto ad sen-
sum debilem proficiscitur, debilis est, quem
sensus sustinere potest? Qui autè de propin-
quis uisibilibus causatur, fortis est, quem
uisus debilis pati nequit. Quod in decrepi-
tis est cernere, quippe qui propter uisus im-
becillitatem, à remotis uident, & tenues li-
teras, in Solis lumine legere possunt, qui ta-
men à propinqua distantia, in lumine can-
delæ aut Lunæ, legere aut uidere ne-
queunt.

LXII.

Propter quid quidam propinqua sensibi-
lia uident, remota autem uidere nequeunt?

Vtrum propter uisus imbecillitatē, quip-
pe in talibus uidēdi facultas debilis est, &
non unita, quo fit, ut indigeat forti motu,
ut contingit illis, quorum oculi sunt emi-
nentes, qui ut dictum est, procul cernere
nequeunt.

0 2 LXIII

LXIII.

Propter quid uolentes directè sagittam
emittere, comprimunt oculum?

Vtrum quia uirtus uisibilis, tunc ex unita
ne, species magis unita redditur, quo fit, ut
ad suas actiones promptior reddatur, atque
potentior.

LXIV.

Quamobrem qui diu in tenebris uersati
sunt, si repente maximo splendore occurrant,
obcæcantur?

Vtrum quia Sapientum consensu, Natura
ra subitaneas mutationes non tolerat? An
quia uisibilis spiritus in talibus, satis paratus
est, qui gaudens suo simili, dum lumine
obeat, dissoluitur? Aut quia isti propter
minis desiderium, quo longo tempore carere
ruerant, aspectum rerum uisibilium ex
minis diu prosequuntur. Quo fit, ut uirtus
prostrata, amplius debilitetur. Quod etiam
in illis, qui famem longo tempore perpetuam
sunt, euenit, quippe qui cibum magna cum
audiat

auditate capiunt, etiam plus cibi assumunt,
quam uirtus eorum digerere possit, quo fit,
ut multi hac de causa depereant.

LXV.

Quamobrem obtuse uidentes, paruas
minutas que literas scribere cõsueuerunt?
Mirum enim est, ut qui obtusis sunt oculis,
rem faciant, quam eorum facere interest,
qui acumine ualeant oculorum.

Vtrum quia proxime posita, magna esse
uidentur, illi autem, oculis proxime admo-
tis, scribere solent? An quia contractis pal-
pebris scribãt? Fit enim pro imbecillitate,
ut si laxatis diductis que oculis scribant,
aspectus distractus passusque hebetescat, si
adductis, & conuiuentibus in uniuersum
depromptus acutius uideat. Quod tamẽ an-
gulum informat exiguum, efficit necessa-
rio, ut exiguae literæ scribantur.

LXVI.

Quamobrem si quis nocturno tempore
propè transeat, & oculos admouet, longi-

us uidet, quam si manserit erectus?

Albertus
Magnus 2
De Anima,
Tractatu 3,
Capite 14.

Vtrum quia perspicuum terminatum, & si minus luminis capiat non errante, diutius tamen illud retinet, quod per aliquam distantiam illuminare potest, sicq; uisui confert ad uidendum? An quia lumen, quod ex stellis in aëre est diffusum, reflectitur à terra, reflexione imbecilli, & sic distantiam aëris terram ambientis illustrat? An quia obscuri uapores, aërem obtenebrantes, non prope terram, sed in aëre remotiori supernatant, quo fit, ut in aëre plus uisum impediunt, quam per terram?

LXVII.

Propter quid, qui malum aliquod operantur, oculis & uultu dissimulare nequeunt? Quod & Poëta sentit,
Heu quam difficile est, crimen non procedere uultu;

Vtrum quia, ut Palæmoni & Physiologi uidetur, Oculus est nuncijs cordis, sicut animæ speculum, in quo omnia resurgunt,

& emicant? An quia corporis particula infirmissima, & laxior, refertaq; meatibus est? Quo fit, ut omnis alteratio, quæ ex corde exordium sumpsit, quod ut Peripateticis uidetur, Omnis sensationis motus, atq; cogitationis principium est, ad oculos illico proficiscatur.

LXVIII.

Quamobrem oscitantes, aut spiritum reddentes accipientes ue, minus audiunt?

Vtrū quia extremum sensorij auditus, ad partem spiritalem terminetur, quo fit, ut quatiatur, moueaturq; unà cum spiritali instrumento, quoties illud spiritum mouet? Mouetur enim, cum mouet: An quia multus spiritus inter oscitandum? Aures etiam intrinsecus subit, ut motio uel sensus percipi possit, quam trudit ad aures, maximeq; post somnum. Strepitus autem, uel aer, uel aeris affectio est, igitur cum interiore remittitur, exteriori illi occurrenti efficitur, ut motus interioris strepitus, motum exterioris

Quinto De
Generatione
Animalium,
Capite 2.

Par. 11 Prim.
Problemata
te 26.

exterioris retorqueat, atq; offuscet.

LXIX.

Propter quid nihil suæ generationis et corruptionis, ipsum potest esse sui causa?

An quia præstare oportet ei, quod mouetur, & generans ei, quod generatur, ali- quod autem prius se ipso esse, impossi- ble est?

LXX.

Propter quid Mulierum corpora laxata sunt, & mollia, pilisq; carentia, & minora corporibus Maritorum?

Vtrum, quia fluxus menstrui excremen- ti? Namq; cum illo superfluitates, ex qui- bus pili nascuntur, profluunt, & ex qui- bus caro, & corporis affectus repleri pos- sent, quare etiam corpora minora obti- nent. Inde etiam proficiscitur, ut earum ue- næ late ntiores sint, quam in Maribus.

LXXI.

Prop ter quid, dum aliquid horrendum cogita mus, terrore concutimur?

Vtrum,

Vtrum, quia cogitatio, & intelligentia rerum, uirtutem atque ualentiam obinet?

Nam, ut inquit Plato, Rationes utiq; cum ijs rebus, quas exprimunt, cogitationem quandam habere uidentur: Species siqui- dum calidi aut frigidi, aut rei delectabilis uel contristantis, talis existit, qualis natu- ra rerum, sicut Philosophi protulit senten- tia. An quia ad compræhensionem alicuius horrendi, reuocatio caloris ad interio- ra consequitur, quo fit, ut partes exte- riores frigesiant, & tremore quatiantur.

LXXII.

Propter quid Mares in sua natiuitate, primo caput emittūt, Fœmina uero pedes?

Vtrum, quia partes in Maribus superio- res, maiores sunt, in Mulieribus autē, infe- riores. Natura siquidem Marium, calida est. Calidi uero est, superiora mouere. Quo fit, ut superiora in Maribus, maiora sint. Mulierum uero, natura frigida. Et fri- gidū nō ad inferiora tendit. Quo fit, ut in- feriora

In Libro De
Moribus A-
nimalium.

feriora Mulierū, maiora & grauiora sint,
& ideo grauantibus magis partibus ten-
dunt ad lucem.

LXXIII.

Propter quid Mulierum multitudo sub
aliquo Duce, sine tumultu duci nō potest?

An quia natura earum instabilis est? Ea-
dem siquidem ratione Philosophus asseru-
it, Pastores capris non instituerē ducem,
quippe quia earum natura non stabilis, sed
lubrica atq; mobilis est. An quia Mulier, na-
tura garrula est, & maledicentior & mor-
daciōr, querula præterea, anxia, & ma-
gis desperans, quā Vir, atq; impudenti-
or & mendaciōr.

LXXIV.

Quamobrem raphanus digestionī alia-
rum rerum maxime confert, cum tamen
ipse indigestus remaneat?

Vtrum quia substantia eius, ex difformi-
bus partibus constat? sunt namq; in eo par-
ticulæ quædam tenues, quæ digerendis ci-
bis

Sexto De Na-
tura Animalium,
Cap. 19.
Nono De Na-
tura Animalium,
Cap. 2.

bis sunt satis accommodatæ, quibus resolu-
tis, remanent particulæ densæ, quæ actio-
nem caloris digerentis subterfugiunt.

LXXV.

Quam ob causam campana sonante, si
baculo, aut clauo quiescente tangatur, sæ-
pe frangitur?

Vtrum quia tunc quidam tremulus mo-
tus in ea gignitur, quo fit, ut omnes eius
partes extra naturalem positionem consti-
tuantur, quem motum momento deperdere
impossibile est, admoto igitur impedinen-
to, particulæ extra proprium situm manen-
ti, duorū alterū necesse est, contingat. Vel
quod motus momento dispereat, uel quod
pars illa cedat, per sui fracturam. Primum
autem fieri non potest, quapropter necessa-
rio aliud sequitur.

LXXVI.

Propter quid ciconiæ, ante cibum uen-
trem comprimunt, post cibū uero soluant?

Vtrum quia sui stipatione infirmum sto-
machi

machi orificium claudūt, obturantiq;: Qua propter ante cibum assumpta, uentris profluuium coniungunt, stringuntq;, si uero post cibum occurrant, partes superiores uentris eadem stipatione cōprimunt. Quo fit, ut partium superiorum compressione totus cibus extrudatur, & profluat, idem etiam in consimilibus fructibus euenit.

LXXVII.

Propter quid sciindentes ligna, facilius sciindunt secundum semitam longitudinis, quam ex transuerso?

An quia in ligno aliqua particula oblonga intenduntur, quemadmodum uilli in animalibus, qua per directum progrediuntur, quo fit, ut in scissione ipsa una pars aliam sibi propinquam trahat.

LXXVIII.

Propter quid hasta percussa ex uno extremo, facilius peruenit sonus ad aurem alius, in alio extremo directe constituti, quam ad aurem alterius, magis propinqui,
hoc

hoc percusso à latere existentis?

Vtrum quia, ut dictum est, in ligno meatus quidam oblongi sunt, per directum extensi, aëre replentur, illi autem ex transuerso, aut à latere non progrediuntur. Qua propter percussa hasta, aut trabe in uno extremo, aër in praedictis meatibus latitans, recipit sonum. Cū autem liberius exire nequeat sonus, facile defertur ad aurem, in alio extremo constitutam è directo, à latere autem meatus illi non progrediuntur, quare tonus ille, modò percipi nequit ita distincte.

LXXIX.

Propter quam causam tempestate nostra, nō sunt Viri in unaquaq; facultate celeberrimi?

An quia, ut Sapientibus uidetur, Natura hominum diminuta & imbecillis est? Et ut Solino uidetur, Corrupta successione, nostri proles temporis per nascentium detrimenta? An quia à Principibus, Viri
uirtute

uirtute præditi parui penduntur, uirtutis autem sublato præmio, nullus est, qui uirtutem amplectatur? An aliter respondebo, Mundum qualibet ætate perfectum esse, nullumque esse momentum, quo hic, quæ ad sui decorem, perfectionem atque integritatem attinent, careat? Non enim totius habitabilis terræ perfectio nobis innotescit. An ita natura comparatum est, ut semper posterius de suo tempore conqueratur?

LXXX.

Propter quid apud Principes, adulatorum plurimum ualet authoritas?

Vtrum quia, ut Plutarchus retulit auctoritate Platonis, Seipos diligunt? Nihil enim uero, & immoderatus sui ipsius amor adultores admittit, illisque cedere cogitur. An quia, ut nostra fert sententia, carent lumine mentis? Nam & in uolucrum & cælestium genere, animalia sunt, quæ propter suæ naturæ prauitates, foetidis gaudent, quorum etiam intuitum dies excæ-

cat,

cat, nox illustrat.

LXXXI.

Propter quid Philosophi nostræ tempestatis, magna ex parte sunt deprauatis moribus?

Vtrum, quia uilipendio sunt Principibus? Aut ut ratio uidetur, quapropter philosophiam ipsam falsis criminationibus sequuntur, credentes se talia præmia referre, quia philosophiæ fuerunt obsecuti, quare à uirtute ad uitia deficere compelluntur?

An forte quia errore ducti, credunt totam philosophiæ uestem sibi uendicasse, arreptis quibusdam ab ea panniculis? Quare à nobis rectius Sophistæ, quam Philosophi nuncupantur. Hercules, Philosophorum interest, infracto animo esse in utraque fortuna. Male quippe philosophantur, qui philosophiæ dediti sunt, ut à Principibus honorentur, & eorum desiderium, non à Natura dirigitur, sed errore, & impetu falsæ credulitatis impellitur.

LXXXII.

LXXXII.

Propter quid irati, in principio expalle
scunt, postea uero rubent?

An quia ex appetitu uindictæ, propter
rem contristantem, calor & sanguis ad
præcordia reuocatur, quare necesse est,
partes exteriores pallefcere. Vbi uero de-
creuerunt executioni mandare, quod ap-
petunt, calor etiam sanguinis ad partes
exteriores progreditur, quare ab eis tunc
maxime timendum atq; cauendum est.

LXXXIII.

Cur habentes raros dentes, & paucos,
sunt breuioris uitæ?

Vtrum qui argumento sunt, generatio
nis primordia fuisse debilia? nãq; si infor-
matiua uirtus constitisset, & materia fuis-
set obediens, talis raritas minime in arden-
tibus appareret. An indicium est hoc, den-
sum esse os capitis, quo cerebrum inualidū
est, quare minus sit respirationibus oppor-
tunum ita, quod celeriter putret, ut quod
sua

sua natura humidum sit? Nam & cætera,
cum non mouentur, atq; exhalât, facile cor-
rumpuntur. Quo etiam fit, ut homo capite
pilofo maxime sit, & diutius quàm Fœmi-
na uiuit, suturarum sui capitis beneficio.
An quia cibum male conterunt? Cibi autē
illa minutatim diuisio facit, ut calor facili-
us conficiendo expediat.

LXXXIV.

Cur serpentes pene & testibus carent?
Virum quia cruribus carent, idcirco pe-
ne carent, testibus uero, ob sui corporis
longitudinem?

LXXXV.

Cur serpens, præ cæteris eiusdem gene-
ris animantibus, caput uertere aduersum,
reliquo quiescente corpore, ualet?

An quia insectorū modo, structura uolubi-
li constat, & uertebras cartilaginosas et fle-
xibiles habeat? euenit igitur serpentibus ne-
cessario, hac de causa, Melius uero et ita ui-
tare possint, quæ ab auerso noceant, cum
p enim

enim prælongo sunt corpore, et pedibus ca-
reant, inepti sunt ad conuertendum tunc,
dumq; cõtra ea, quæ à tergo incuruãt, nihil
enim utilitatis esset, si caput erigere quidem
possent, iram agere nequirent.

LXXXVI.

Cur chamæleo uarijs coloribus immuta-
tur, & multiformis efficitur?

De Partibus
Animalium
Libro 4. Ca-
pite 10

Vtrum quia, ut Philosopho uidetur,
Omnium ouiparorum pedesirium tenuis-
simus est, quippe qui omnium maxime ino-
pia sanguinis rigeat. Causa ad mores a-
nimæ eius referenda est, præ nimio nam-
que metu multiformis efficitur. Metus e-
nim est, restringere per inopiam sangui-
nis calorisq;.

LXXXVII.

Quamobrem crura, femora, suræq; ho-
minis, carnulenta sunt, cum cætera anima-
lia, non modo uiperea, uerum etiam quæ
cruribus cõstant, uacua carne hæc habeãt?
Nervosa enim, osculenta, spinosa, rigida.

Vtrum

Vtrum quia homo solus animalium, ere-
ctus incedit? Vtrigitur facile sustinere supe-
riora posset, Natura corpulentia parti su-
periori dempsit, inferiori addidit. Itaq; na-
res, carnosas fecit, & femora, & suras.

LXXXVIII.

Propter quid animalia multum pingua,
cito senescunt, citoq; intereunt?

Vtrum, quia parum sanguinis habent,
cum copia sunt absorpta ad pinguedinẽ?
Quæ autẽ parum sanguinis habet, hæc ad
interitum sunt opportuniora. Interitus,
quædam sanguinis inopia est, quodq; parũ
potest affici, tamẽ à frigore quolibet, tum
à calore facile potest.

LXXXIX.

Propter quid solus animalium homo, ere-
ctus incedit? Vtrum quia natura calidissi-
mus est? an quia ut Philosopho uidetur, ei-
us Natura, atq; substantia Diuina est. Offi-
ciũ Diuini est, intelligere atq; sapere, quod
non facile esset, si uasta corporis moles ac

p 2 cederet

Secundo De
Partibus Cõ-
mento 7. Li-
bro 4.

Proneque enim spiritus a calida cerebra
05 46 *sublimis dicitur in libro 3. Capite 3.*
60 M. ANT. ZIMARAE

cederet. Pondus enim tardiolem reddit et mentem, et sensum communem.

X C.

De Partibus Animalium Capite 8. Propter quid caro ossi contigua, suavior est gustui?

Vtrum, quia per compensationem contrarij, recipit temperiem? Natura siquidem carnis, calida & humida est, ossis uero, frigida & sicca est. Quare ex extremis contrarijs, medium prouenire necesse est.

X C I.

Cur inter comedendum loqui uetitum est?

De Partibus Animalium Libro 3. Capite 3. Vtrum, quia ante gulam, per quam cibus & potus deuoratur, arteria posita est, ad quam spiritus ad pulmonem proficiscitur, hæc autem à cibo uel potu ingrediente infestatur? Attamen Natura ad hoc molita est minorem linguam, siue lingulã, quæ arteriam opperiret, hæc autem aperitur, dum loquimur. Quare cibus in eam facile ingredi potest, quo fit, ut strangulationes, tusses

PROBLEMATA. 61

tusses facile imitentur. An quia loquutio, cibi debitam impedit cõtritionem? quo fit, ut cibus non congruè digeratur.

X C II.

Propter quid uinum aqua commistum, aliquo modo citius inebriat?

Vtrum quia aqua, citius uinum discurrere facit? Eadẽ siquidem ratione Mustũ, teste Auicenna, citius inebriat, quàm uinum, quia pars aquæ ei commista, ipsum penetrare facit.

X C III.

Quam ob causam Magnates, et in maximis dignitatibus constituti, plerunq; podagræ articulorum doloribus infestantur?

Vtrum quia diuersis cibarijs, ad satietatem uentres ingurgitant? Atq; Medicorum sententia, Nihil deterius est, quàm diuersa cibaria simul assumere, & postea magnam eius, quo comeditur, & bibitur, temporis moram in comedendo apponere. Audit enim, postremo adueniente cibo, primũ

p 3 iam

In primo Sen.
Capite 8
Auicenna

Sen. in 3. Capite
De Regimine.

iam aliquo modo esse confectum, quare citius cibationis particulæ conformitates nõ retinentis, inde crudi & mali humores oriuntur, per articulos decernentes. An propter uini puri exuberationem, & ob ocium immoderatum, exercitiumq; in congruis temporibus factum? An propter Venereũ usum intensum, qui uirtutem digestiua maxime prosternit. Hercules, his maxime timendum est, ut Diuine Plotinus asseruit, ne extirpescant, & ut nobis uidetur, ne etiam bruta fiant, quando quidem gulæ & uentri, pecudum & stirpium more, obnoxij deditiq; sunt.

XCIV.

Cur subita morte occupantur, qui nimia & immoderata crassitie sunt obstiti, & præsertim in prima ætate?

Vtrum quia uenæ eorũ, sunt angustæ? Quare à cõpressione pinguedinis obturantur, ut spiritus libere discernere nõ possit, quapropter calor innatus extinguit, cū eti-

Galenus in 1.
Aphorismorũ
28. Commen-
to. Et Auicen-
na in Sen. 74
Tractatu 4.
Capite 1.

Galen. Prima
Particula. A-
phorismorum
Cõmento. Et
Auicenna in
Sen. 74. Tra-
ctatu 4. Cap. 1

am aëris refrigerationem non capiant. Vnde Medicorum sententia, Maxime illis timendum est, ne uenæ rumpantur, aut calor naturalis suffocetur.

XCV.

Propter quid in corporibus ualde pingui-
bus phlebotomia difficilis atq; suspecta est?

Vtrum, quia uenas exiles latentesq; habent? An quia pingue quodlibet, exanguis est, ut Philosopho uidetur?

XCVI.

Propter quid sit Aristotelis sententia, Sensibiles uirtutes in corde sunt constitu-
tæ, ex cerebri tamen posterioris læsione, memoriæ, ex anterioris uero, imaginatiuæ ex medijs autem imposto, cogitatiuæ, accidit deprauatio?

Vtrum quia cerebrum à Natura institutum est, ut cordis calorem refrigeret? quo fit, ut diuersis sui partibus, diuersimode uirtutibus, organis in corde existentibus deseruiant. Nõ enim una & eadem mensura,

p 4 calor

Quarto De
Natura Ani-
malũ Cap. 9.

Secundo De
Partibus Ani-
malũ, Cap. 7.

caloris omnis animæ actus profluit.

XCVII.

Cur plerumq; contingit, ut Filij, qui non legitimo toro concipiuntur, solertiores, Parentibusq; magis similes progenerantur?

Vtrum quia uirtutes animæ Parentū, ipso in coitu sunt uehementer intentæ, Tales enim maximo amore se prosequuntur, quare cum eorum affectus non distrabantur, neq; fcetus natura uariabit, idq; maxime ueritatem continet, ubi cum tranquillitate animi copulantur. Nam coeūtibus cū timore, et ira seu tristitia, plerunq; Filij dissimiles gignuntur.

XCVIII.

Quam ob causam, cum mors natura contingat, hominibus, quam cæteris animalibus terribilior est?

Vtrū quia Natura hominis, ut Philosophi fert sentētia, nō solū uiuendi, sed etiā bene uiuēdi rationē obtinuit. Solū quippe
hominum

Secundo De
Partibus Ani-
malium, Cap. 19

hominū genus, ex animātib; nobis cognitis, Diuinitatis est particeps, cæteris autē animantiū, sola uisus cura est, in quo, ut Plinius inquit, sponte Naturæ benignitas sufficit, uno quidem uel cunctis præferenda bonis, quòd de gloria, de pecunia, ambuone, superque morte non cogitant. Quare cum hominum genus, nobilitari uita priuetur, dum occidit, grauis & permolesta sibi præ cæteris mors est. An quia cætera animantia, circa præsentia uersantur, solus animalium homo futura prospicit?

XCIX.

Cur si mors natura euenit, ultimum terribilium esse censetur?

Vtrū, ut Philosopho uidetur, quia Vltimum est, nec quicquam bonum uel malū præterea mortalibus uidetur esse? An quia insequimur naturam, quæ necessitatis est origo, non autem naturam formæ, et finis, à qua est boni ratio, quam cuncta appetūt? An forte illis ultimū terribilium, mors est,

Naturalis Hi-
storia, Cap. 4

quia ita uiuere instituerunt, ut se immortales esse cogitarent? An illos maxime terrore quatit, qui prauis moribus uitam peregerunt? At qui uirtute uixerunt, illis quippe mors molesta non est, quod etiam Poëta sensit.

La morte e fin duna pregion oscura

Agli animi gentili, agli altri e noia

Channo posto nel fango ogni lor cura:

An qui uiolenta, et immatura morte occupantur, maxime tristantur? Quippe qui senio confecti interierunt, sine dolore ferre, et terrore moriuntur. Senum quippe natura est, sicut lucerna, extinctioni parata. Et ut Diuinus inquit Plato, Inter omnia mortis genera, mors, quæ natura prouenit, leuissima, & cum uoluptate potius, quam cum dolore contingit.

C.

Quam ob causam, cum homo sit naturæ terminus, aliorum comparatione, breui uita à natura donatus est? De quo etiam Poëta

Poëta conqueritur,

Viuere cornices, multos dicuntur in annos,

Cur nos angusta conditione sumus?

Vtrum quia nostris illis Cõditoribus, de nostro genere consultantibus, rerum caducarum perfectio, duratione tēporis minime mensuratur? Accidere enim in animatorum corpora, multo quàm hominū, ratione præstantiora esse. Et ut Philosopho datur cernere, Præstat breui tempore lætari uehementer, quàm longo leuiter: An quia natura de possibilibus facit, quòd melius est semper? Quod fieri autem non potuit, ut humani corporis constitutio, & diurnitati, & animæ operationibus conueniret. Nam Sapientum auctoritate, aliud temperamentū requiritur, primo uitæ, et aliud primo, uitæ operibus. Vtrum diurnioris, sed deterioris, an breuioris quidem uitæ, sed melioris efficerent, uisum fuit, ut Diuinus inquit Plato, Vitam breuem melioremq; diurniori et deteriori esse omnino

De Partibus
Animalium
Lib. 4. Cap. 9
& Lib. 2. De
Cælo, Textu
34.

nino anteponendam.

CI.

Quamobrem nudum & inermem hominem Natura primo genuit?

An quia Natura nihil irrationabiliter, neque frustra? Cum autem homo prudentissimus sit, recte plurimis instrumentis uti potest. Manus autem, est non unum instrumentum, sed multa, est enim, ut ita loquar, † Quare non bene sentiunt, ut Philosophus asserit, qui inquit, hominem nobilem, sed deterum omnium animalium consistere, nudum enim atque inermem creatum referunt. Cetera animalia tamen commune auxilium retinent, idque nullo pacto permutare possunt, at homo, pro sui arbitrio arma permutare potest. Manus enim, et ungula et cornu, et hasta et ensis, et quidvis aliud, genus armorum est. Cum igitur homo, intellectu et manu à Natura donatus sit, de sua nuditate, et conditione conquiri non potest. An materiae nobilitas, ex qua corpus humanum fuit constitutum, cornibus

bus, aut alijs consimilibus instrumentis non erat idonea?

CII.

Quaeritur Dominatio uestra, propter quod unum positum in vase constituto in aqua, salenitro, commista maxime refrigerat?

Dixi cum alijs, hoc fieri per antiparistasin, uiam, per quam contrarium à contrario intendi solet. Verum quia teste Philosopho, Veritatis causa, Philosophorum interest, ne dum aliorum, uerum etiam propria dicta emendare, sicut mihi datur cernere, ista solutio non satisfacit. Nam primo de genere, et corruptione, actio fit merito contrarietatis: Et Tertio Physicorum, et Nono Metaphysicorum, Omne quod agit, agit, in quantum est in actu, et non in quantum est in potentia. Et hoc est principium, per se notum, et ab omnibus concessum. Manifestum est autem, quod salenitrum, non est actu calidum. Nam de sensibilibus qualitatibus rectus iudex est, sensus tactus, à potentia autem calida, quomodo antip-

tiparistasis prouenire possit, nō uideo. Ideo aliter dicendum puto, quod salenitrū est aëtu frigidum, et aqua ibi commista, est uino frigidior. Magis autē frigidum, minus frigidum magis refrigerat. Medici causam asserunt, Salenitrū esse potentia calidū. Cōparatio est humani corporis non absolute natura. Reubarbarū, bene hominē calefacit, sed equum frigefacit. Medicina enim est de humano corpore, ut de subiecto, & ad hoc non aduertebant.

CIII.

Propter quid plerisq; hominum philosophia, uisa est res mirabilis & Diuina?

Vtrum, Quia sicut corporis medicina ita, ut inquit lucidissimus Themistius, animae philosophia perfectio est? An quia philosophiae studiū nostrum, erga Deum obseruantiam, pietatemq; multum adauget, et tanquam cōcalescit? Nā cognitis his, perfecteq; facit Deus, in admirationē, cōmendationemq; sui, omnium animos atq; corda
con

conuertit, hanc autē admirationem propēsa charitas, fides ac spes certissima consequuntur. An quia Mirabiles quasdā, ut Philosophus inquit, uoluptates sui certitudine & sinceritate parit? An quia nos similes Deo reddit? An quia Per eā, ut Senecae sententia tulit, unus homo cōtrahitur liber.

CIV.

Cur tyranni, literatos Viros odio persequuntur?

Vtrū propter morū disparitatem? Enim uero ita Fortuna tulit, ut semper ab improbis moribus lacepsita iniurijs sapientia fuerit. An quia uerentur, ne seditionem in ciuitatibus sua doctrina aut autoritate moliantur? An quia literis culti, saepe eos suggillare, & mores eorum taxare consueuerunt? Nam, ut inquit Plato, Poeta quippe uim maximam, inter utranq; partem habet, et ad laudandū et uituperandū. Quare unusquisq; cui fama curae est, maxime sibi cauere dicitur, ne poeticū hominem
infernū

inensum habeat. Quod maxime Minois
 exilio confirmat, quippe qui cū Homeri et
 Hesiodi autoritate laudatissimus fuerit,
 cuiusdam tantū Poëtæ odio, fama apud ho-
 mines increbruit, ipsum rudem, durūq; ho-
 minē exutisse. Et an, quia tyranni plus se
 uirtute præditos diuitijs superare credūt,
 quàm ipsi ab illis, literis, doctrina sæpe su-
 perantur: Proinde euenit, ut anima, quæ
 mutuam quandam compensationem, Diui-
 narum literarūq; paritatem expo-
 stulat, coniungi ac concilia-
 ri non possit.

F I N I S.

☞ ALEXANDRI
 APHRODISEI, SVPER
 nonnullis Physicis quæ
 stionibus Solutio-
 num Liber.

*Angelo Politiano
 Interprete.*

☉ ALEXANDRI

APRHODISEI, SVPER

*Nōnullis Physicis Dubitatio
nibus Solutionum liber,*

*Angelo Politia-
no Interprete.*

Roblematum alia,
supte natura cre-
dibilia sunt, & no-
ta, omnisq; ambigui-
tatis & questionis
expertia. Quis e-
nim quæso, mentis
compos dubitet, cur volatilibus pennas na-
tura sit elargita? Quis enim prudens di-
xerit, fomenti gratia, quasi uestimentis pri-
mo circumdata: tum ob speciem, quemad-
modum gressibus quoque animantibus da-
ti sunt illi, serpētibus cortices, squammæ
a 2 aquatili-

aquatilibus, aut testæ, uelut ijs, quæ testæ
 cea nuncupantur. Cur præterea alijs qui-
 dem cornua, alijs autem aculeos, alijs acu-
 tos ungues, aut rostra, aut eiusmodi quip-
 pian tribuerit? Hæc enim omnia, uelut a-
 gnatis quibusdã hastilibus, quo sese ipsa ab
 iniuria tuerentur, armauit. Cũq; omnes na-
 tura fructus, omniaq; semina, tũ ad generã
 dũ, tũ ad genus excipiendũ fabricata foret,
 corticibus ea, aut corporibus quibusdã mol-
 libus, aut lignum aut cutem imitantibus cõ-
 muniuit, et quasi intra scriniolum occultuit,
 ut rigoris aut caloris, aut animantium eti-
 am quorundam iniuriam deuitarent. In ple-
 risque autem ne ipsum quidem inuolucrum
 reliquit inutile, sed idoneum cibatus para-
 uit. Plantas uero ipsas frondibus, cortice,
 cæterisq; similibus, pinnarum uillorumq;
 uicẽ conuestiuit: ut quas præuiderat immo-
 dico frigore aut æstu offendi posse, labefa-
 ctari: quin & earum quasdam etiam spinis
 quasi spiculis armauit, quibus animantium
 iniu-

iniuriam propulsarent. Florumq; uarietate
 partim ad speciem, atq; ornatum coronauit:
 partim uti uice præconum instantem fru-
 ctuum paritudo præmonstrarent. Igi-
 tur qui nota hæc dilucidaq; sibi postulant
 explicari, sunt proculdubio mente capti.
 Qui autem ambigunt, an sit ignis insitus
 calor, ij tangendi non habent sensum: qui
 dubitant utrum natura ac prouida ratio cõ-
 sulat ijs rebus quæ oriuntur, & occidunt,
 quiq; ordinem, motum, positum, ductum,
 colores, cæteraq; his similia non credunt,
 supplicio digni sunt. Hæc itaq; suapte na-
 tura nota sunt. Alia rursus inexplicabilia
 penitus, soli cognita Deo, scilicet illorum
 essentiæ autori. Nam artifex, qui sit opus
 aliquod solertius machinatus, omnis illius
 ætuum tenet causas. Qui uero eius operis
 sit imperitus, causas quoq; ipsas penitus ig-
 norat. Inexplicabiles autem quæstiones hu-
 iusmodi sunt: cur quibus alæ, aut plætæ,
 aut latera titillantur, rident: cur ue nonnul-

lis, cum marmora atteruntur, aut secantur,
cum stridet ferrum, aut limatur, ipso conse-
stim auditu dentes obtorpescent. Cur den-
tium stuporem, qui è frigidis pomis proue-
niat: portulaca tamen, quæ & ipsa frigida
est, sanat. Neq; sunt contrariorum contra-
ria medicamenta, sed similia. Aut cur Ma-
gnetis lapis ferrum tantum, attrahit, deq;
eius scobe uiuificatur: succinum uero tan-
tum folia arida ac festucas aggregat, eisq;
adglutinatur. Et leo solum gallinaceum pa-
uet, Villarum autem gallina ædito ouo, festu-
cis unde quaq; corpus purificat. Coturni-
ces ueratro, quod toxicum homini, uescun-
tur, Sturni cicada. Ascamonia flauam bilem
trahit: Colocyntha uero & Agaricum, et
album Veratrum, Ephorbionq;, & Coc-
cus Cnidius pituitam: nigrum autem Vera-
trum, & Epithimum, nigram bilem. Qui-
busdam uero sedatur uenter ijs quæ per-
purgant: cõtra uero ijs quæ sedant, perpur-
gatur. Tum alio alius cibatu magis deleta-
tur,

tur, eumq; facilius concoquit. Quis autem
ignorat marinã torpedinem, uel per ipsam
lineam torporem in corpus adigere? Mulũ
autem si manu contineatur, contra torpedi-
nem ualere? Infinita deniq; huiuscemodi e-
numerare possum, quæ sola experientia co-
gnoscentur. Quapropter et à medicis pro-
prietates arcanæ appellantur. Quod enim
de horum proprietate affertur, arcanũ pro-
pmodum est ad causam afferendam. Pra-
ue enim quidam solutiones horum propo-
nunt quàm plurimas, quæ inuiles penitus,
improbabilesq; sunt. Dicunt enim purgato-
ria, quæ calidissima sunt, humores trahere:
quod proculdubio falsum est. Oporteret e-
nim quodcunq; esset calidum, idem & pur-
gatorium esse. Nunc autem piper, cum sit
calidũ, non trahit, sed cõcoquit, solidatq;.
Eodemq; modo & Mastiche & Aloë. Di-
cimus itaq; non reciprocari sermonem. Nã
si quocunq; alius ducatur, id habitum qui-
dem calidum, uim autem uacuefaciendi ha-
bet:

bet: non continuo tamen, quicquid est calidum, uim quoque habet ducendæ alui. Dicunt autem & Struthochamelum ferrum concoquere: non proprietate quidem aliqua, sed caliditate: quod profecto absurdum. Leo namque, qui hoc animanti calidior est, ferrum tamen non coquit. Neque uero apud medicos tantum proprietates quædam sunt, sed apud philosophos, item ac grammaticos: ut ea quæ $\omega\delta\theta\eta$, hoc est affectus appellatur, uisibus adnotata. Quocirca de ijs duntaxat querendū, quæ medium quendam locum obtinent: neque ad cognoscendū ancipitia sunt, & sub explicationem cadere possunt. Quæ enim falsa dicuntur, ea sunt omnibus nota: quæ ueritatem præ se ferunt, horum nota sunt alia & conspicua, alia obscura & inexplicabilia: partim uero mediæ cuiusdam sunt naturæ, quorum nunc expositionem aggredimur. Omne autem problema, aut ex habitu ipso soluendum, aut ex coagmentatione, aut ex actione

aut è consensu erga aliquod simile, aut è colore, aut per sensus deceptionem, aut per nominis participatū: aut qua eius rei uires magis minusue agant, aut qua durius quicquid rariusue sit: aut maius, aut minus, aut à tempore, & ætate, & consuetudine, aut essentia ratione, aut ex accidenti, aut similitum rerum conditione: qualia quæ in problematis dicuntur. Inuenies igitur, si has tibi præponas formulas, quacumque de re ambigatur, uocare in disputationem possis. Quoniam uero haud ijs tantummodo acquiescendū est, quæ ad uniuersum feruntur, sed tanquam manu ducendus, qui eruditur: age iam solutiones ipsas aggrediamur.

I.

Vr Homerus homines à canitie temporum $\omega\delta\theta\eta$ appellauit? Quoniam plurimum inde cani incipiunt: quia priora capitis, humiditatis, pituitatisque plus habent,

bent, quàm posteriora.

II.

Cur tantum priora capitis caluescunt?
Quia mollia laxaq; sunt. Cum igitur capillus ob naturalem siccitatem careat alimento, facile ijs partibus defluit: haud enim facile hæret, uelut in occipitio, quippe quod & siccius sit, & conspissatius.

III.

Caluitium autem à siccitate ortum habet. Hinc fit, ut qui crispo sunt capillo, quod siccius caput habeant, citius caluescant, serius canescant, siccitate consumente excrementa pituitatis. Sunt & uigiles præter cæteros. Somnus enim ex humiditate oritur. Argumento sunt infantes humidi pariter somniculosi atq; excrementosi. Et humidi affectus & ebriosi, et qui crebrius lauantur, minus quoque excernunt per meatus, ut per nares, per os, per oculos. Qui uero molliore sunt capillo, ut quibus est humidum caput, eis contra euenit.

Rarius

Rarius enim aut nunquam caluescunt. Sed et uitio generis caluitium accidit: ut & podagra, & alij quidam affectus cognatione generis excipiuntur. Citius autem canescunt, somnolentiq; sunt, atq; excrementosi. Cani autem albi: iritantur enim pituitæ colorem, unde ipsi ortum habent. Sunt interdum propemodum aureoli, cum uitelina bilis pituitæ sit immixta.

IV.

Cur senes excrementosi & uigiles? Excrementosi quidē sunt, quoniam ætate frigidiores, imbecillioresq; cum sunt, minus concoquunt, multaq; per meatus excrementa contrahunt. Cum uero solidis ipsis corporibus sicci sint, uigiles quoq; ob id ipsi sunt. Infantes enim & foraminum contextu, et solidis ipsis corporibus humidi sunt.

V.

Cur pueri, qui & humidi natura sunt, & excrementosi, canos tamē minime produciunt? Quoniā humidi calidiq; sunt. Pituita

tuita autem humida est ac frigida: sinciput quoque habent quasi cuteum & rarum, quo superflua excernantur. Id ætate durefcit, fitque osseum, & densefcit. Vnde et suturas ei natura postmodum tribuit, per quas superuacui uapores efflarentur. Solutio ex habitu & coagmentatione corporis.

VI.

Cur fœminæ ac spadones ocyus canescunt? Fœminæ quidem, quod & natura sunt frigida, & minus exercetur, pluraque ob id excrementa contrahunt: ac tum præcipue, cum earum iam menses quieuerint. Spadones uero, quod semen iam non ædūt: sed excrementum, quo semē gigni debuit, per uniuersum corpus, una cum sanguine diffundunt. Id autem pituitatis naturam habet.

VII.

Sed cur pilis carent? Fœminæ quidem, quia frigida sunt, densosque habent corporis meatus: frigus enim condensat. Hinc fit,

fit: ut qua pili erumpant, uia nulla sit. Spadones autem, quia & humidi sunt, & supra modum excrementosi. Hac enim ratione fit, ne locis humidioribus herba pululent: neque item siccis & lapidosis, ut quæ caluitium imitentur.

VIII.

Cur spadonibus ut plurimum pedes distorquentur? Quoniã ob eam, de qua diximus, superuacaneam humiditatem, partes corporis uuidas mollesque habent, atque ob id imbecilles: quapropter cum totius corporis onus crura non ferant, torquentur: ut si pōdus harundini iniicias, flectatur. Nã quod durum siccumque est, idem & ualidum est, & actioni renititur: quod autem humidum ac molle, id actioni resistere nequit: est enim imbecillum. Argumēto sunt & ligna, & coria & uimina, atque item homines. Balneis enim & poculis debilitantur, uictus norma modice desiccantur, ualidioresque ad agendum euadunt. Quo efficitur, ut spado
nes

14 ALEXANDRI
nes muliebres quodammodo sint, atq; im-
becilli: similiterq; uinolenti, ut quibus pitui-
tatis plurimum insit. Nam cum frigidi sint,
contrarium inducere affectant. Vinum au-
tem suapte natura calidum est. Aethiopes
uero, utpote naturæ sicciore, capillo sunt
crispo, macilenti, musculosi, ualidi ad
opus.

IX.

Sed cur uoce acuta sunt? Rursus enim
humiditatis copia implens asperam arteri-
am, eam coarctat: hinc spiritus per angu-
stum means, uocis acuitatem efficit per la-
tum, ut in uiris granditatem. Argumento
esse possunt foramina tibiarum. Abundare
autem illos humiditate manifestū est, quod
leues sunt, quodq; ijs in muliebrem modum
mammæ increscunt, palpebrasq; habent
turgidiores, suntque tenui capillo, & in-
cano.

X.

Cur nonnulli spadones rem ueneream
modo

PROBLEMATĀ. 15

modo aliquo affectat, atq; interdum amat.
Quia multis circa pubertatem execti te-
stes, contracti ue fuerant, suntq; uelut im-
perfecti Spadones: quidam uero calidiori
sunt iecore, ac seminalia uasa magna ha-
bent. Imaginantur itaque usum, quod uero
cupiunt, minime peragunt. Verenda enim
ipsa marcent. Nam qui ea inflat spiritus,
perpetuo defecit. Is à semine ortus, per se-
minales meatus, ijs de partibus ferebatur,
quæ circa lumbos sunt. At in pueris semi-
nales meatus occæcati.

XI.

Quare cum tres humores simplices uni-
formesq; sint: nō tamē tres uniformes ægri-
tudines, simplicesq; prognerat, sed plures.
Duplices enim in unoquoq; accidunt per-
petuæ scilicet, & intercisa. Quia non ex
ipsis tantum humoribus morborum diffe-
rentiæ proueniunt, sed & à locis. Calidus
enim & tenuis humor, acutam, breuem, at-
que ardentem gignit febrim: frigidus au-
tem

tem & crassus obtusam & longam. Sic et lignorum quæ quidem sunt calida, & aridissima, ueluti tædæ & lauri, ingentem excitat flammam, citiusq; exuruntur: uiridia uero & humida humilem & fumidum ignem ædunt, seriusq; exuruntur. Rursus si locus quidem ipse spaciosus sit, atque amplius, citius ac maxime accendit humorem: quoniam cum simul sit coaceruatus, unâ omnis penitus putrefactus accenditur. Si uero tenuis sit & angustus, cum uniuersum minime capiat humorem, sed particulatim, quia non simul omnis sit, putrescat: febrim quidem exilem excitabit, sed quæ diutius ardeat. Admisce igitur humoris naturam, ac locum, omnemq; earum februm differentiam inuenies, quæ ex humorum putrefactione proueniant. Si enim in magnis conceptaculis, ut in uenis puta, & in arterijs, flaua bilis putrescat, cum calida sit, ardentissimam, acutam & breuem accendit febrim: qualis est qui Ardor appellatur.

latur. At si in paruis uenis & arterijs, quæ circa cutem sunt, putrescat pituita frigida, languidam & diuturnam efficiet febrim, ut quam quotidianam dicunt. Præterea extrema quoq; ipsa permutantur. Quod si in paruis conceptaculis flaua putruerit bilis, febrim faciet minorem, breuemq; sed longiorem tamen aliquanto, quàm est ardor, ut tertianam, aut simpliciter acutam. At si in magnis conceptaculis pituita putruerit, breuiorem aliquanto faciet, quàm est quotidiana. Similiter & nigra bilis, si in magnis putrescat uenis, quoniam uno tempore uniuersa quodammodo exurit, breuè faciet febrim, per quartos: si autem in paruis, diuturniorem quartanam. Concurrunt enim frigidus humor & crassus, & alterationi minime idoneus, atq; angustus locus, qui uniuersam simul bilem exuri consumi q; non sinit.

XII.

Cur nonnullis, ubi pudore afficiuntur, sudant

sudant alæ? Quia maxime raris sunt medullis. Natura autem auocans ab eo sese, quod sit honore aut reuerentia dignum, modice unâ cum sanguine maximas in uenas, arteriasq; fugit, eaq; repletæ destillât. At gaudentibus euenit, quoniam remittitur, rarescitq; corpus, maxime uero alæ.

XIII.

Cur timentes pallent? Quoniam natura nostra, eaq; uis, cui corpus est curæ, nihil ab externis pati uult. Atque ut nos intra domos confugimus, ita & ipsa securitatis fatagens, in corporis intima, quoad eius fieri potest, se conijcit. Atqui & sanguinem, quem pro cibo uehiculoq; habet, eum scilicet qui optimus sit, secum trahit. Is autem est sanguis, qui roseo cutem, purpureoq; colore inficit.

XIV.

Sed cur eidem tremunt? Quoniam animalis uirtus consensu naturæ nervos destituit, quos prius seruabat, ij uero corporis partes

partes tremoris expertes ferunt. Hinc fit, ut & uenter ijs soluatur, & mingant de improviso. Nam qui musculi excrementorum meatus obstruunt, nunc imbecilles facti, superuacanea remittunt.

XV.

Cur quos pudet, rubent? Quia natura sua sponte, conscientia quadam quod honore sit dignû reuerita, quasi nobilis puella, modice sese in corporis intima contrahit. Mouetur autem unâ secum sanguis, ac funditur. Vnde etiâ, cutis sanguinis colore inficitur. Alij sanguinem à natura obtendi, quasi uelamen dicunt: quemadmodû & nos à natura uelut admoniti manum faciei prætendimus.

XVI.

Cur nonnulli metu extincti? Quoniam fugiens supra modum naturalis uirtus, seq; in corpus intimum unâ cum sanguine recipiens, insitû uiuificumq; calorem eum qui propter cor gignitur, confestim suffocat.

b 2 atq;

atq; extinguit: quare & corruptionem inducit. Hac enim ipsa ratione & oleum, cū plurimum, ac subito in lucernæ flammam inditur, eam extinguit: habet autem sanguis, qui est in corde, proportionē ad lucernæ flammam. Quosdam & immodicus dolor ratione eadem exanimauit. Resoluitur enim in siti caloris internus motus, ut operculo obiectus ignis extinguitur.

XVII.

Cur multi uimolentia exanimati? Quia rursus uini copia naturalem uiuificamq; uirtutem caliditate suffocat. Præcipue uero hoc ijs accidit, qui insitum calorem exiguum, atq; imbecillum possident. Quod enim & plurimum est, & ualidum, reniti magis potest, spacioq; temporis copiam coquit: quemadmodum & flammæ copia maiorem quoq; olei infusionem tolerat.

XVIII.

Cur senes tremunt? Quia rursus naturalium uirtutum nerui, ac particularū musculi,

culi, cū sufficientē motiuā uirtutē minime capiant, haudquaquā pariter ad tolerandū corporis onus annitūtur. Fit autē tremor, quoniā corporis pondus particulā deorsum trahit, animalis autē uirtus sursum: hoc cū et fiat successiōe, et cōtinenter, tremorē citet: hinc etiā cernui ingrediūtur, atq; ad humū uergunt, quorsum eos natura detrudit: hinc et bacillorū adminiculo pro tigillis sustentātur, obq; hāc ipsam uirtutū imbecillitatē stercus de improviso, urināq; deijciūt.

XIX.

Cur piper & sinapi integra si deuores, uentrem minime excalescunt: si trita, excalescunt? Quia quæ uirtute tantum, non autem & actu suas habent qualitates, aliquo extrinsecus indigent adiumento ut uirtutem in actum producant. Ipsa igitur tritura attenuata, atq; in intimum corpus permeatus penetrantia, tum à sua insita caliditate commota, agunt hoc pacto. Eademq; ratio est & cæterarum qualitatum. Sunt

autem ex ijs, quæ per qualitatem agunt, nõ
 nulla, quæ actu ipso qualitatem habent,
 ut aqua potabilis, pifana, lac. Humida e-
 nim & frigida sunt, neq; ullo extrinsecus
 indigent ministerio ad refrigerandum, atq;
 humectandum: sed statim, propeq; agunt.
 Similiter & sal, & terra, & eiusmodi: sic
 cæ enim sunt naturæ & uirtute & aspe-
 ctu, & actu. Mare enim, & salugo, & ui-
 ua aqua humida sunt, & imaginatione, &
 aspectu, sicca autem & uirtute, & actu.
 Lini uero semen, & panis, sicca imagina-
 tione, & aspectu, humida uero sunt uirtu-
 te & actu.

XX.

Cur nõnulli noctu nihil uidet, die uidet?
 Quoniã uidendi spiritũ crassiorẽ habent,
 neq; qui aera pertransire usque ad uisibile
 possit, noctu uero crassescit, quoniam so-
 lis absentia refrigeratur. Vel (ut alij dicunt)
 quoniam interdum ad tenui calidoq; aere at-
 tenuatur, noctu uero densatur, In fele au-
 tem

tem, & hyæna & noctua contra accidit.
 Interdum enim nihil cernunt: noctu exacte
 cernunt. Habent enim uidendi uirtutem
 tenuissimam, maximeq; perspicuam: quæ
 cum noctu modice crassescat, suscipiendo
 obiectui idonea fit, interdum autem, atque
 in claro lumine uehementer attenuata re-
 soluitur, atque dispergitur. Vnde & leo-
 nes, qui eiusmodi ferẽ sunt, per solem in-
 gredi nequeunt, & ignem interdum cer-
 nentes fugiunt. Est & eorum uidere pupu-
 lam uehementer splendidam, habentiq; hu-
 mida oculorum maxime perspicua.

XXI.

Cur repentinum, uehementiq; gaudium
 nonnunquam exanimat? Quia uitalis uir-
 tus, & insitus calor cum immodice extrin-
 secus fertur, egeritur, atq; resoluitur: unde
 & sudant, & rubent, quoniam sanguis ad
 est. Insitus enim calor, atq; ipse ignis, tum
 caliditate, tum quod loco suo demigrat, sur-
 sum

sum uersus mouetur, rursum uero pabuli appetitu deorsum. Utrolibet autem horum motuum pereunte, ipse corrumpitur.

XXII.

Cur dolentes, & amantes, & irascentes suspirant admodum, & frequenter? Quoniam dolentium anima ad ipsam doloris causam conuersa est: cupientium, ad id quod cupiunt: irascentium, ad id quod irā ijs concitat. Igitur intenta anima ad id quo mouetur, negligit: & quodam modo obliuiscitur motiuam pectoris musculis uirtutem præbere. Cor itaq; ipsum, neq; pectoris dilatatione aerem accipiens, ideoq; neq; per flatum, atq; refrigeratum, neque item contractione excernentes singultifica excrementa, quæ de sanguinis exustione gignuntur, dum suffocationem metuit, animam cogit, atq; admonet, ut quàm plurimum musculis motum præbeat, maiorēq; inspirationem atq; expirationem efficiat, ut maiorem quoq; uim frigidi aeris accipi-

at

at, maioremque uim excrementorum effutiat, ut quod exiguæ crebræq; respirationes facturæ fuerant, idem maior una efficiat. Vnde et Græcum nomē suspirio ex angustia pectoris prisca dederunt. Suspirant autem diutius, & frequenter, quoniā in id semper quo mouetur, cōuersa est. Natura autem cogit eam, ut aliquando plus motiuæ uirtutis musculis pectoris per cor immittat: quod autem in pectore respiratio idem in corpore perspiratio est, quæ per arterias fit. Similis autem est inspirationi dilatatio, expirationi autem contractio. Sub pulsus uero nomine, dilatatio contractioq; comprehenditur.

XXIII.

Cur isicium difficile cōcoquitur? Quoniam leuitate sua humido pabulo intra aluum innatat, idq; per mediam: neq; sese ad eius corpus applicat, qua applicatione coctio fit. Tum circa gulam redundat, cuius officium appetitus est, non coctio. Ex-

b 5 tra

tra uero corpus, si in aquam indatur, innatat, neq; demergitur: quia dum carnes interruntur, leuem concipit spiritum, corpus in altum expuit, humidisq; innare cogit: hinc et lentus est, quonia spiritus est particeps.

XXIV.

Cur antequam balneum ingrediamur, calidum mingimus: cum diutius in balneo super sedimus, frigidum? Fit hoc nimirum, quasi ad alterius cuiuspiam comparationem. Emissa enim urina tepidae qualitatis est, ac modice calida. Extra igitur balneum, quoniam frigidum est corpus nostrum, quae urina emissae est, uelut ad corporis comparationem, calida est. In calido autem, quoniam multo magis corpus, quam urina calefit, frigida urina uidetur, quamuis aliquo modo calida sit: uerumq; id esse uel ex eo apparet. Ei enim qui balneum ingreditur ut calseat, si calidum solum ingreditur, quae calida est aqua, admodum feruida uidetur: si autem iam ex calfactus ingreditur,

tur,

tur, non itidem ei feruida uidetur.

XXV.

Cur loca maritima fodientes, dulcem aquam inuenimus? Nimirum quoniam in mari, quae tenuior sit aqua, dulcis est, quae crassior, salsa: tenuis igitur aqua per terrae meatus influens, in ipsa occultitur terra, quam deinde fodientes inuenimus. Dulcis est autem, quoniam per brumam in aera tollitur. Crassa uero aqua exiccata emundataq; fit sal. At in littoribus quae meatus laxiores habeant, salsa inuenitur aqua. Excolatur enim eo etiam crassior maris aqua.

XXVI.

Cur putealis aqua per brumam calida, per aestatem frigida est? Quoniam quicquid semper contrarium ut inimicum fugit. Frigidum uero, et contrarium calido esse, et ipsum corrumpere, manifesto apparet. Igitur quoniam calor per aestatem aera occipit, fugit frigus in intimam terram, atque ob id aquam frige facit. Per brumam uero, quoni-

*Rursum autem
aqua per
ma hie to
pore et brumam
ma hie
calida, et
aestatem
ma hie
si calor, non
frigus in
aera paret.*

quoniam frigus in aere plus pollet, rursus calor in initium defugit, aquamq; excelsa cit. Contraria enim eodem in loco ac tempore simul manere, contra Naturæ legem est.

XXVII.

Cur breui statura homines proceris ut plurimum sunt prudentiores? Quoniam constipata atq; compacta illis est anima in uniuerso corpore, proceris uero in longitudinem distenta resoluitur. Quapropter Homerus Vlysssem breuem ac prudentem: Aiacem uero, procerum ac stolidiorem describit.

XXVIII.

Cur minus prudentes, cum ingrediuntur, sese ueluti suspendunt? Quia ut inualidus gubernator haud in rectum nauim agit, ita marcidior anima corpus.

XXIX.

Cur stolidorum quàm plurimi, prudentes gignunt liberos ac robustos? Quia stolidiores

lidiore in coitu uoluptati magnopere succumbentes, animam habet corpori magno pere immersam. Quo efficitur, ut eorum semen quàm plurimæ uirtutis, tum rationalis, tum naturalis particeps, prudentiores, qui nascantur, efficiat. Prudentioribus autem, atq; ijs præsertim, qui sunt eruditi, seculus omnino accidit. Prudentiæ enim uis, aliquid eorū semper, uel in re ipsa Veneria reputans, quæ sint extrinsecus necessaria, ideoq; suspensior, efficit ut quod semen defluit, quàm plurima careat naturali uirtute. Hinc soluendum, cur stolidi atq; ineruditi liberos gignant corpore robustos, eruditi contra imbecillos.

XXX.

Cur ferarū stercus haud ita male olet? Quia sicciore, minimeq; superuacaneo utuntur nutrimento, maximeq; exercentur. Quin & Dorcadum, & aliorum quorundam animalium stercus, uelut aromatum quodammodo imitetur odorem, Hominis
igi-

igitur stercus pessime omnium olet: quod
ij & uario, & humido uescuntur nutrime
to: idq; etiam supra satiem, & intempesti
ue, & cum minime indigent. Tum minus
exercentur, minusq; quam cætera animan
tia caloris habent. Quare cum neq; planè
concoquatur, neque ob copiam perfletur,
sed ueluti commarceat, mali est odoris.

XXXI.

Cur sinapi, cæteraq; id genus acria cu
ti imposita ulcerant: deglutita uero, aluum
iam non ulcerant? Quia prius demutantur
ea, & concoquuntur, quam agant. Præte
rea resoluitur à (credo) nimia corporis
humiditate. Item cum supra cutem ponun
tur, temporis ad agendum plus habent: quo
niam eo conspissatior est, estq; præterea
imbecilla. At quod intimum est, & laxio
res meatus habet, & ualidius est.

XXXII.

Cur qui dolent, quiq; gaudent, ridentes
lachrymant? Qui quidem dolent, meatuū
qui

qui sunt in oculis, spissitudine eorum ex
primunt humiditatem: qui autem gaudent,
raritate meatuum humidū effundunt. Qui
busdam uero in oculis, ijs qui angustiores
meatus habent, in neutro lachryma ex
primitur.

XXXIII.

Cur hordeacea farina, cum sit frigida,
resoluit pituitates? siquidem omne frigidū
condensat, ac resolutionem impedit. Equi
dem puto non quia refrigeret, ideo resolu
re, sed quia eijciat: uim enim eijciendi, atq;
humores diuidendi possidet. Suntq; pluri
mæ eiusmodi species sibi ipsis contraria a
gentes: non illæ quidem prima ratione, &
sefe ipsis, ac præcipue, sed secunda, & ex
accidenti: ut apium, quod quidem est cali
dum, febrim diminuit. Non qua id quidem
calidum est, simile enim similia auget: sed
qua ex uenis eijcit morbiferos humores,
uimq; habet prouocadæ urinæ. Itemq; iris,
& hysopus lateris morbo, quæ pleuritis di
citur,

citur, conferunt: quamuis enim calida sint, tamen eos humores incidunt, qui pituitatē intra eam membranulam gignunt, qua costae subcinguntur. Et aqua calida circumfusa rigore soluit, qui Tetanus dicitur, quiq; ex lentis frigidisq; humoribus generatur. Soluit autem non proprie, sed ex accidenti per mediū aliquod, hoc est per insidentē caliditatē. Si igitur sua spē nullius mediij interuentu agant, proprie dicuntur, primaq; ratione agere. si mediij agāt interuentu, nō autem sese ipsis, ex accidenti tum agere, perq; secundam rationem dicuntur.

XXXIV.

Cur mingentibus accidit, ut & flatū cedant? Quoniam cum uestica urinae plena est, turget, premitq; & coarctat directum intestinum. Dum itaq; exinanitur, inclusio intestinis spiritui exeundi occasionē præbet. Quidam uero consensum quendam harum inter se particularum esse ad deiectionem arbitrantur.

XXXV.

XXXV.

Cur, qui oscitantem uideant, & ipsi oscitant? Quia natura animantium, maxime que ratione carentium, similitudinum quēdam consensum, itemq; affectuum habet. Atq; ita fit, ut meiente a se ceteri item meiant, cum sint urina repleti.

XXXVI.

Cur lippus sanum lippitudine afficit: sanus uero lippum haud quaquam sanitate afficit? Quia oculi humecti sunt & molles, atq; affectibus expositi. Tum quia sanitas ex habitudine modica, uitium ex immodica accidit. Quod igitur modicum est, facilius ab immodico mutatur ac uertitur, quā contra. Ergo & lippitudo, quae immodica quaedam habitudo est, facile sanitatem utpote modicam demutat. Fit autem mutatio naturali corporum inter se consensu.

XXXVII.

Cur numisma, & pomum in aqua maiora, quā sunt, uideri solent? Quia affusa ijs

c aqua

aqua, concolor fit, aspectumq; decipit, quasi maiora sint. Tali enim ratione & sol et luna, & quæ Erraticæ stellæ dicuntur, cum iuxta ortus aut occasus limitem spectantur, ampliori corpore uidentur. Suae enim qualitate circumfusum sibi aerem afficiunt.

XXXVIII.

Cur triangula procul cernenibus rotunda putantur? Quia cum aspectus procul angulos uidere nequeat, utpote acutos, eos ignorat, quibus ob aspectus deceptionem subductis, rotunda putantur. Idem in remo accidit, qui sub aqua perfractus apparet.

XXXIX.

Cur ligno procul uapulante, ictum continuo uidemus, sonum serius exaudimus, quamuis unâ cum ictu & sonus fiat? Quoniam uisum subtiliorem auditu, acutiore habemus. Ictum igitur uisus, utpote acutior, anticipat. Auditus autem, ut qui crassior est, sonum tardius consequitur. Hac ipsa
rati-

ratione soluendum est, quod in nubium inter se conflictu brumæ tempore, ubi ictus oritur eius, quem tonitrum dicimus, eiusq; ignitio, quam fulgetram uocamus, ut in ijs quæ pyrecbola, hoc est igniuoma dicuntur, prius fulgetram cernimus, atq; ita postmodum tonitrus exaudimus: licet conflictu ipso prior tonitrus, posterior fulgetra, aut unâ saltem ambo oriantur: & hic igitur uisus, utpote subtilior auditum præuertitur, atq; ita fulgetram prius uidemus. Tum & auditus tonitrum sentit, ut qui crassior, atque ad consequendum tardior est.

XL.

Cur fit, ut cum nuda facie reliquo amictu corpore sumus, in maximo tamen frigore reliquum quidem corporis rigeamus, faciem minime? Consuetudine, assueuit enim facies aeri tolerando. Maxime uero nos consuetudo aduersus omnis affectus communit.

XLI.

Cur flaua bilis, quæ per uniuersum uitæ
tempus ea tunica, quæ bilis uesica dicitur,
continetur, cuiusq; corpus maxime affecti-
bus expositum est, minime ipsam corrodit,
at si uel ad exiguum temporis, in dentem,
cuius est corpus ad patiendum minime ap-
tū, ingruerit, statim eum exesum reddit?
Quoniam ita est à natura institutum, ut eo
tantum in corpore inhabitet, ideoq; mini-
me ipsum lædit. Magnum enim remedium
contra dolorem naturæ nomen est. Milleq;
alia possim tibi exempla afferre. Decem
in matrice menses infans permanet, nullū
ponderis sensum prægnanti præbens. Spi-
ritus autem leuis in eum incidens, dolorem
continuo acutum citat, qui & tensionem,
& intolerabile efficit pondus. Aspera ar-
teria unius est spiritus receptaculum, in eā
si unica, aut potiuncula deerret, suffocatio-
nem aut uehementem efficit tussim. Id nisi
natura ipsa præfuisse, haudquaquam fie-
ri

ri uel ad minimum posset.

XLII.

Cur nonnulli cum balneū sitientes intrāt,
absq; siti exeunt; nonnullis uero contra ac-
cidit? Sicciores quidem balneo uescunt,
statimq; sedant. Sitis enim siccitate proue-
nit, præsertim si non penitus à siccitate
resoluantur. At qui uuidiores sunt, mini-
meq; sitibundi, si diuinus immorentur sub
calido præsertim aere, atq; intra aridam cō-
tignationem, resoluta per sudores humidi-
tate, sitibundi efficiuntur.

XLIII.

Cur radícula comeſa, alij fœtidum eru-
tant, alij minime? Quorum quidem alius
ac stomachus, superuacaneis malisq; humo-
ribus, ijsq; ad pituitatem uergentibus, mi-
nime exuberat, eorum purus est ructus, at
quibus exuberat, fœtidus. Radícula enim
calida est, humorumq; crassitudinem inci-
dit, atq; attenuat. Ex humoribus autē spi-
ritus excitat, eosq; per ructum effluit. Sic

& cœnum quiescens, nihil olet: motum uero, & cœurbatum, grauem halitum efflat. Qui uero radiculam ipsam grauis naturæ, ac fœtidæ qualitatis esse autumant, quoniã ea cum extra corpus sit, diutiusq; seruetur, grauiter oleat, proculdubio falluntur: omnes enim qui ea uescerentur, grauem ructû cedere oportet.

XLIV.

Cur in maximis rigoribus digiti ac summa corporis nigrescunt, et decidunt? Quoniã extremum frigus abigit, atq; retrudit insitum calorem sub intimum corpus: atque ita summa corporis liuescunt quidẽ primo, tum nigrescunt, et quodammodo cadauerantur. Decidunt autem, quoniam natura reliquo intenta corpori agglutinat sibi, quod sanum inest: quod uero iam perijt, dimittit à sese, atq; extrudit. Summa autẽ, præcipue afficiuntur, quod neq; admodum carnosæ, & minus calidæ sunt. Nam & stirpium eæ præcipue foliorum defluuium bru
ma

ma patiūtur, quæ minus calida natura sunt atq; ob id imbecilliores, atq; rariores. Qui uero dicunt statim à principio insitum calorem à frigore quasi ab aduersario fugientem, in intimum corpus peruadere, tum sese colligentem, & quasi instaurantem, ceu resumptis uiribus, in eas rursus particulas, magna repente copia, auxilio accurrere: atq; ita, uel quia repente, uel quia maxima caloris ui, eodem remigrarit, summa corporis exurere, quia in his residens magis congregetur, ij proculdubio falsum autumant.

XLV.

Cur qui summa corporis rigentia igni adnouent, ut calfaciant, uehementer dolent? Repëtina uidelicet qualitatis mutatio ne. Plurimum enim frigus, in plurimũ calorem demutant: quicquid enim immodice, repenteq; fit, mala uidelicet habitudine, id naturæ cruciatum affert. Quicquid autẽ bona habitudine, & modo, & secundum
c 4 natu

naturam repente immutatur, id naturā māgnopere delectat: consistit autem maxime in habitudinis modo humanū corpus, multoq; magis, quā ceterorum animantium.

XLVI.

Cur qui piper, aut magnum panem comederunt, singultiunt? Est uero proportio & cum ijs quæ extrinsecus aut ingrauat, aut dolorem incutiunt, Piper enim flaua que bilis proportionem cum spinis habent, pituita autem & panis cum grauisimo lapide. Qui aluum minime excrementosam, sensibilem calidamq; sunt nacti, ij ocysissime piperis acrimonia mordicantur, stomachum excitant, ad id quo dolent, excernēdum, ac persequendum, atq; ita quem singultum dicimus effutiunt: qui uero frigidiores nacti sunt stomachum, maioremq; in eo pituitatis uim habent, minusq; sentiunt, ij tardius singultiunt. Idemq; ijs accidit, qui magnum repente panem deuorant. Panis enim copia ac magnitudine de-

gra-

grauantur. Neq; enim suas partes cessare natura patitur, ubi quicquam adsit, quod se lædat. Piper igitur qualitate acri id efficit, secundum proportionem pungentis intrinsecus bilis, Panis autem, quantitate ponderis uelut & pituitæ copia, intrinsecus degrauians, singultum efficit.

XLVII.

Cur qui in unguibus affectus existunt, uehemēter cruciant? Quoniam nerui, qui per digitos tenduntur, peculiaribus excrementis, ungues gignunt: quemadmodum et dentes in gingiuis fiunt. Cum itaq; sensibilis neruorum uirtus in extrema progreditur, inq; ijs collecta, ueluti in conuallē profluens aqua cōgregatur, atq; copiosior existit, proculdubio quo magis affectum sentit, magis etiam cruciatur.

XLVIII.

Cur deuorato repente magno pane, retentio spiritus singultum resoluit? Quoniā stomachum premens, atq; in angustum ad-

c 5 urgens

urgens, id agit, ut & qui in eo cibus consumptus sit, exprimatur in uentrem, atque ita exoneratus singultum sistat.

XLIX.

Cur deuorato pane singultientes, ubi quid triste audiunt, non singultiunt? Quoniam in id animam intendunt, quod tristitia afferat: quo efficitur, ut mouendo peretori minus sit intenta. Rursum igitur, cum non erumpat spiritus, uerum copiosior cogatur, singultum sistit, ut & ante didicimus.

L.

Cur imagines prope quidem, planos colores, procul autem stantibus, partim concauos, partim deuexos ostendunt? Quoniam uidendi uis in longo interuallo extenditur, atque resoluitur, quo fit ut intima colorum exacte planeque non cernat: sed candidos quidem colores deuexos, nigros autem concauos uideat. Candidum enim, cum sese splendido admouit, extrinsecus splendet: nigrum

grum uero, utpote tenebrosum, intrinsecus. Artium uero alie materiam transformant: ut cum statuarius aeneum equum, aut bouem, aut aliud eiusmodi animal fundens, aut cudens hominem fingit, aut aliud quippiam, mutata scilicet de specie in speciem materia aeris. Alie additione agunt, ut ceræ, aut luti fictor. Alie demptione, ut qui sculpendo animal fabricantur. Alie coagmentatione & insertione & glutinatione, ut in domo, ut in nauigio ædificando, in tela, in fabrili opere. Alie habitudinis alteratione fiunt, & per profundum quodammodo: quemadmodum natura est semine animantia procreat. Alie habitudinis simul alteratione, & adiectione corporis, quemadmodum Natura particulas enutriendo auget. Alie uero mixtione colorum, et corporum adiectione, ut pictura.

LI.

Cur si frigida aqua neruis inimica, calida amica non est, immo uero & ipsa inimica?

ca? Si enim tale quippiam noxium, contrarium porro utile est. Contraria enim in id ipsum eodem modo agere nequeunt. Prima igitur ratione, ac per se calidum, quæ est calidum, infestum nervis simpliciter non est, sed quæ calidum & humidum est. Qui autem nervos habet læsos, eorum nervi, quia plurimum sensus habent, multæ intensionis, multæq; astrictionis indigent, sunt enim suapte natura sicci. Humiditas autem, utpote contraria, emollit, remittit quæ ipsos, ac putrefacit. Calidum vero ipsum suapte natura minime noxium esse patet. Calidi enim olei utilis haustus, quia astrictionis quoq; vim continet.

LII.

Cur si poma nocent, quoniam frigida sint atq; humida, aqua tamen, quæ eiusdem sit habitudinis, minime nocet? Quia subtilior est aqua pomis, citiusq; excernitur: quo fit ut non adeo lædat, immo vero corporis particulas modice intendit.

LIII.

LIII.

Cur quæ difficilem habent concoctionem, crassiq; sunt humore, multo facilius concoquuntur, ut bubulæ carnes, quam quæ & faciliori sunt coctione, & minus crasso humore, ut saxatiles pisces? Quidam id consuetudini tribuunt, nonnulli habitum quendam naturalem, atque arcanum, neq; explicabilem in causa esse putant. Quidam vero immodica alui caliditate, quæ concoctibilia sint, quam par est, utpote mutabiliora, summa incendij vi concremari dicunt, atque corrumpi, quæ autem cōcoctioni minime idonea sint, utpote difficilia mutatu, cum non admodum mutantur, concoqui tantum. Sic enim & palea, ut quæ suscipiendis affectibus aptiores sunt plurimo igni in cinerem abeunt. At quænis lignis non item accidit, ut quæ rite cōburantur.

LIV.

Cur dolentium superficies pallefcit?

Quia

Quia natura (ut diximus) ad intimum corpus unâ cum sanguine penetrat. Sanguinis autem is est, qui ipsam calfacere superficiem ac rarefacere sit solitus.

LV.

Cur in Aegypto, quæ calidissima est regio, frigidum uinum gignitur? Eadem ratione. Rursus enim ad uitium radices defugit frigus, easq; frigefacit. Sunt enim uites multo quàm cæteræ stirpes suscipiendis affectibus aptiores.

LVI.

Cur calida aqua puteo indita, frigidissimam reddit aquam? Quoniam quod in puteo frigus est, calidæ repugnat. Cumq; eâ frigoris abundantia superet, calorem ipsum omni copia persequitur. Atq; ita multa cû frigiditate per calfacientem aquam influit, eamq; hoc pacto admodum refrigerat.

LVII.

Cur ubi exiguum animal in oculos inuolat, statim altero clauso oculo extruditur?

tur? Quia uidendi spiritus iâ per oclusum oculum exire nō potest, ut iam didicimus: sed collectus in sese, magnaq; in apertum oculum copia contendens, implet ipsum, & tumefacit, & quasi extrinsecus promit, atq; ita pellitur, extruditurq; in seclum.

LVIII.

Cur colaphis ictu ignem cernunt? Quia uidendi spiritus ictu attenuatus magnopere ignescit: atq; in aera egressus talis cernitur, qualis iam euasit. Idem euenit, cum duos simul lapides, aut cum ferrum ferro atteras. Interceptus enim aer magnopere attenuatur, atq; ignis fit. Idem quoq; in nubibus accidit.

LIX.

Cur non omnium attritu lapidum ignis excutitur? Quia pleriq; cedentes nimium sunt, nimiumq; leues, et laxis meatibus. Neq; enim riter percussus aer attenuatur: quippe qui paucisq; uehementer ob leuitate percutitur, et fugit, receditq; intra meatus. Non ergo paucisq; riter

riter totus percutitur, atq; ignescit. Idem
& lignorum euenit attritu. At uero à sole
atq; aqua ignis creatur, quoniam infracti
ad utrum solis radij, uelut etiam in specu-
lis euenit, magis ignescunt, rursumq; ad su-
pera reflectuntur.

LX.

Cur prurientes feruida gaudent? Quo-
niam pituita, cuius crassitudine ac frigiditate
pruritus oritur, cutis sensum obtundit.

LXI.

Cur ijdem balneis gaudent? Quia color
pituitam fundit, eamque unguis resoluunt.

LXII.

Cur magis humeri pruriunt? Quoniam
anticis partibus frigidiores sunt, ideoque
plus habent pituitæ. Quo fit, ut senes
qui frigidiores sunt, pruritu magis afficiantur.

LXIII.

LXIII.

Cur facilius scalarum descensus, quam
ascensus est? Quoniam in descensu, corpo-
ris pōdus deorsum uersus suapte u fertur,
et quodammodo descendentem adiuuat. In
ascensu uero laborat uis, corporis pondus
sursum uersus attollens. Sic enim & lapis
facilius deorsum, quam sursum fertur.
Quod enim graue est, deorsum fertur.

LXIV.

Cur infantes, ut primum æduntur, flēt?
Quia sensus eorum atq; natura ueluti pe-
regrinatur. Nam è calido, molliq; ipsius ma-
tricis corpore in aera frigidum exeūt. For-
tasse tamen & à lumine exterrantur, non
(ut quidam aiunt) quod anima cœlestium
regionum extorris, terrenum corpus inha-
bitet, atq; ideo flere infantes cogantur.

LXV.

Cur apes, & formicæ, & muscæ, om-
niaq; insecta oleo pereunt? Quia respira-
cula angusta habent. Oleum uero, utpote
d lentū

lētum, eorum respiracula obstruit, atq; ob id pereunt. Idem & serpentibus, et ijs cōtigit, quæ mali odoris sunt.

LXVI.

Cur flantes calida refrigeramus, frigida calfacimus? Quoniam respiratio calida fit, exiēs autē spiritus eorū qualitātē resoluūt. Calida uero refrigeramus, quod eorum calidā qualitātē mouemus, ac resoluimus.

LXVII.

Cur quæ carnes noctu sub plenilunio fuerint, putrescūt? Quoniam tunc aer calidus ab eo, atq; humidus fit, quæ habitudo ad putrefaciendum maxime facit: unde efficiuntur, ut si modicus sit calor atq; humor, concoctio fiat: si immodicus, extinctio: si calor præualuerit, exustio. Luna quoq; quatuor nocta habitus uidetur. Media enim, humida et calida quodāmodo est. Plena, calida quodā modo, et sicca. Quo tēpore desinit, sicca et frigida. Cū luminis omnino est expers, frigida est, et sicca: est enim et solis

solis expers radorum, qui tūc calidi sunt.

LXVIII.

Cur dolore affecti pallent? Quia rursum natura eius, quod sese angit reminiscens, paulatim ad intima defugit unā cum sanguine eo, qui cutem depingat: minus tamen in ijs, quam in metuentibus euenit.

LXIX.

Cur gaudētes rubent? Quia natura spōte sua delectanti sese occurrit, qui extrinsecus sit, ut nos amico liberisq; solemus. Eam uero & sanguis affectatur: is qui (ut supra diximus) cutem suo colore roseam reddit. Pallor autem à contrario accidit.

LXX.

Cur in sopore nocturno, cum subito oculos aperimus, lucem uidemus? Quia uidendi spiritus collectus inter dormiendum atq; adactus, repentinus, plurimusq; per tenebras erumpit, cumq; ipse sit lucidus, instar luminis cernit.

d 2 LXXI.

LXXI.

Cur uerentes, oculos dei ciunt? Quia animi speculum sunt oculi. Nam & animi affectus per oculos cernimus, ut dolorem, iram, pudorem: quoniam uero non sustinet animus contra id, quod sit honore dignum, intueri conscientia quadam, ideo aliquandiu oculorum musculos demitti cogit: idque uelut sese operiens efficit.

LXXII.

Cur auris omne humidum tolerat, excepta aqua? Quoniam cum frigida sit, ad audiendi neruum continuo fertur. Frigidum uero omne neruis insensum. Rursum,

Cur antequam uehemens excitetur uentus, quaedam ueluti stellae excurrētes eum praemonstrāt: aut quasi fulgetrae, maxime que per sudum? Nimirum quia ceperat quidem prius moueri: nobis autem, qui et crassa, & duri sensus corpora nacti sumus, nondum manifestus apparet. Supernum igitur aera, utpote magis tenuem, magisque aetherum

reum perflans, in ignem conuertit, atque eius partes scintillantes uidemus: uehementior autem deinceps uirtus crassio rem hunc aera, qui sit circa terram, mouet, atque ita sentitur.

LXXIII.

Cur, qui uentus angusta loca inflat, uehementior est, quam qui laxa? Quia colligens sese unum in locum, intenditur in seipso, fitque maior, increscitque, & uehementior euadit. In locis autem latioribus explicatur, atque dispergit, fitque languidior imbecilliorque. Hoc idem in calore accidit, in qualitatibus, & in aquis.

LXXIV.

Cur aliqui longinqua, quamlibet magna, minime uidentes: propinqua tamen, quamlibet minutissima cernunt: quos et myopas, hoc est luscinos, uocant, quia conuientes uideant? Equidem arbitror, uidendi spiritum tenuem ijs esse, ac purum: qui cum procul abeat, resoluatur, neque obiecta attingere

d 3 possit.

possit. Vix autem propinqua cernit propter tenuitatem ac puritatem. Sunt & qui minutissima procul cernunt, ut senes quidam. Hi igitur contra, quia uidendi spiritum crassum, eundemque multum nacti sunt, necesse habent, ut is per longiusculam quodammodo uiam moueatur, eoque pacto attenuetur, atque ad uisibilia suscipienda idoneus fiat. Sic ergo duo inter se opposita soluntur.

LXXV.

Cur præter omnia animantia, soli canes post coitum uinciuntur? Quia angustos habet meatus collum matricis, coles autem in re Venerea inflatur, neque statim exitum quia semen glutinosum est, utraque enim uis nimia siccitate accidunt. Sic enim cogit, coartatque particulas, atque humida condensat.

LXXVI.

Cur soli canes per æstatem rabie laborant? Propter siccae habitudinis præceptionem.

ptionem, natura enim sicci sunt, magis que in æstibus. Excalfactæ igitur eorum humiditates, atque exicatae inflammanur, tum uniuersa eorum habitudo, eoque pacto insaniunt uelut phrenetici. unde & eorum salina ueneni est instar, atque siccissima. Inflammari autem constat uel frequenti anhelitu, uel igneis oculis, uel oris hiatu, quæ ad protrahendum aera apertum semper habent: uel quod eorum cauda ob siccitatem incuruatur, atque macrescit. rabidi uero sunt præcipue, qui siccissimi sunt. Sunt & qui caniculæ sidus influxu quodam suo rabiem uis afferre dicant.

LXXVII.

Cur qui repente, atque inuiti execantur, minus cruciantur, quam qui per electionem execantur? Quoniam qui de improviso, in alio conuersum habent animum, sensusque omnes inæqualiter suscipientem. At qui per electionem, in cum sciant quid passuri sint, animum semper in ipsum quod incidi

tur corpus, intentum habent: quare cū sensum æqualiter suscipiant, magis in ipsa sensatione cruciantur. Solutio quæstionis, à consensu qua magis.

LXXVIII.

Cur qui onera baiulant, cantantes ambulat, eodemq; qui trahunt? Quia modulatione rationalis anima oblectatur, quo fit, ut in eā cōuersa, minus ipsum sensum suscipiat: unde efficitur, ut nō tantopere onus ipsum sentiat. Hac ratione solue, cur in funeribus tibie ac tympana adhibentur: cur ad dolētes aut lugentes aut ægrotātes, mos obtinuit, ut hominum cōueniat multitudo, diuersosq; inserant sermones: uergens enim ad uerba animus, calamitates minus sentiu. Quapropter et scenica oblectamēta, uariaq; eius genera ab antiquis excogitata sunt, ut animi distraherentur.

LXXIX.

Cur Aethiopes febricitantes ut plurimum extinguuntur, & lippientes ulcerantur?

tur? Calidissimi sunt atq; siccissimi, et quasi elementorum quædam ipsi resolutio accidit: & quod humidi exiguum ipsis inest, consumptum atq; corruptum efficit, ut & cætera elementa resoluantur. Fugit enim calor cibi penuria. Exurgit frigus, caloris absentia. Regnat & siccitas humiditatis interitu. Atq; ob id ipsum cadauera, frigida siccaq; sunt. Vnde & diuinus Homerus haud ignarus duo quidem elementa effugere, utpote tenuia & leuissima, duo uero in extinctis corporibus permanere, ait: Sed uos o cuncti, tellus fiat & unda: siccitatem ille nimirum ac frigiditatem intelligit. Ulcerantur autem in lippitudinibus eorum oculi, quoniam sanguis, ex inflammatione fit biliosus, multaque acredine oculos perflutum corrodit.

LXXX.

Cur in conuiujs contra rationem poculis utantur? Incipientes enim exiguis, expleti magnis poculis bibunt. Videtur id proculdubio

culdubio ridiculum, sed neq; præter rationem tamen fit. Vt enim frequentius ad mēsam possint perpetuoq; bibere, incipiūt quidem à paruis poculis, desinūt autem in maioribus. Parua enim pocula non tam queunt exsatiare, quàm abūdantiore potus. Si igitur à maioribus incipiant frequenter id facere, ut in ijs delicijs affolet, nō possunt. Natura præterea ipsa in mensis illis, capacissimisq; poculis, ueluti re quapiam peregrina turbatur, seq; ab his auertit. Paruis autem paulatim assuescens, copiam quoq; ipsam postmodum feret.

LXXXI.

Cur qui aqua intercute laborant, cum pleni aqua sint, sitiunt semper? Quoniam et ipsum eis humidū salsum fit: quippe quod minime permeet, sed putrescat, atq; os alui exiccet. Quin & febriculas tenues habent. Præter hæc autem, quāto uenter inmidior fit, tanto reliquum corpus, cum minime sua ratione nutriatur, siccius euadit, unde

unde etiam macrescit. Plurimum enim nutrimentum in aquam abit, ipsūq; adauget morbum.

LXXXII.

Cur in conuiujs, priusquā cibum capiamus, ac repleamur, anguste accumbimus: post repletionem uero, atq; ante conuiuij finē laxamur, neq; iam urgemur? Quoniā cum à principio uehementem ciborum appetitum accumbentes habeant, in ea quæ intus, hoc est, in mensa sunt, concurrunt simul uniuersi atq; repente. Post cibi uero satietatem, alius deorsum uergit, alius in obliquum, alius item modo quouis alio sedet, neq; supra modū in ea, quæ intus sunt uergunt. Atq; hoc pacto, ubi expleti cibo sumus, relaxamur. Præter hoc autem, & quia omnes à principio, cum comedunt, in pectus, atq; in latitudinem corporis cubāt, euenit, ut anguste accumbamus.

LXXXIII.

Cur quocunq; loco pilos habemus, cani
gig-

gignuntur præterquam in axillis? Quia is locus calidus est, arterijs enim scatet & uenis, tum rarus, atq; ob id pituitatis excrementa perpetuo excernens: hinc fit, ut perpetuo sudet.

LXXXIV.

Cur si pituita frigida est, & crassa & lenta, similiterq; nigra bilis, frigida et crassa: sed multo, quam pituita minor: quartana tamē diuturnior est, quam quotidiana? Quia pituita tametsi frigida, copiosior est, humida tamen est: humidum uero facillime alteratur, atq; immutatur. Nigra uero bilis, frigida & sicca: quo efficitur, ut difficillime alteretur, aut immutetur. Decipiunt itaq; ipsa similitudine frigiditatis, & bilis redundantia, reliquam uero contrariā qualitatem occultant. Præter hæc pituita magis naturæ consentanea est, quam nigra. Vnde et cum quis sanus fame extinguitur, natura pituitam ipsam in nutrimentum uertit. In feбри igitur quotidiana, quicquid uilis

lis pituitæ offendit, id omne in nutrimentū consumit. Quod autem inutile est, putrescens febrim accendit.

LXXXV.

Quare cum quatuor sint humores, qui interdum putrescunt, tres tantum febres, non autē quatuor existunt? Quia sanguis secundū naturā est & nutrimentū corporis. Is exuberans repletionem tantū facit: corruptus autem, nō iam sanguis remanet, mutatur enim excalfactus in flauam bilē. Reliqui igitur humores exundantes quidē, morbos pariunt, maximeq; circa cutem: ut serpentina ulcera et caneros, duplexq; genus uiriliginis, albos uidelicet, & leucas, putrefacti autem, febres.

LXXXVI.

Cur si in duobus aduersis parietibus geminæ sint è regione fenestræ, quas uehementior perflet uentus: altera tantū clausa, iam per alteram non intrat uehemens ille, & plurimus uentus, qui spiret, uelut utraq;

traq; aperta accidebat? Quia aer qui mouetur, hoc est uentus, corpus est: altera igitur clausa, qui per alteram intrarat aer, locum domus replet. Cumq; corpus sit, non iam reliquum aera, qui corpus quoq; sit, ingredi finit. At si fenestra referetur, qui locum occuparat, exitum nactus, locum ingrediendi & alteri dat, idemq; rursus per obiecta fenestram erumpens, alium altera ingredi finit, idq; cōtinenter fit, clausa uero aduersa fenestra, non iam id amplius accidit.

LXXXVII.

Cur amantium extremæ partes, modo frigidae sunt, modo calidae? Quoniam ubi dolore affecti sunt erga amicam, eaq; se desperant potituros, insitus calor unâ cū natura in intima penetrat: quo fit ut extremæ partes frigescant, obq; id ipsum et pallent, & tristes euadunt. Contra uero cum a bona spe ab amica sunt affecti, aut cum uehementer irascuntur, tum innatus calor ad cutem uergit unâ cum natura, suntq; calidiores

diores, et rubicundiores. Obq; hanc ipsam causam pictores Amorem nūc tristem purgant, & quiescentem: nunc uolantem, & ridentem, Puerū uero mutabilem, quia Cupido uehemens quidem est, non tamen diuturna, & perpetua. Dispositio enim perpetua est, ut in legitimis amicis, aut in patre erga filiū, aut in uxore erga uirum. Amor autem non perpetuus est, ut plurimum enim circa ignotos accidit. Dispositio quoque modica stabilisq; est. Amor autem uehemens, & insanienti similis. Facem uero habere fingunt, atq; esse pinnatum: quia amantium animi suspensi tolluntur, suntq; mutabiles, ceu uolucres. Tum cordi insitus calor semper ijs exardescit, incessabili uidelicet, uehementiq; cura erga id quod cupiunt. Tenet autem dextra gladium, sinistra autem pharetram, & quā plurimas sagittas: quoniam à principio quidem ex uno oculorum radio amor oritur, unâ enim & uidit, & cupit: ut uero primum cupit

pit, perpetuos emittit amans radios in id, quod à se cupitur. Is autem radius, sagittæ similitudinem habet, quod eum amans in corpus iaculatur. Sunt uero intra pharetram sagittæ: quoniam occultos emittant radios, qui amant. Ut autem uentus ignem, sic consuetudo amorem accendit, non enim proprie ex ipsa amor oritur. Si enim hoc esset, proculdubio oporteret ex consuetudine semper amorem gigni. Amoris autē ortus repentinus est. Est uero nudus, quia absq; medio desiderii id, manifestum euenit. Neq; enim per alterū quippiā amat quisquā, sed neq; clam, neq; quam ignorat. Quapropter et statuarij honoris gratia nudos interdum, deos regesq; effingūt: ut qui indicare uelint, ad apertum illud uirtutis eorum, ac mentis, extra omne clanculariū uitium existere. Nō est unus amor, sed plures: seu quia diuersi rerum sunt amatorum, aliter enim atq; aliter amant, quemadmodū & diuinus Plato ait, Amorem multorum ca-

pitum

pitum belluam esse, seu quia sub multis, ut idem ait, Amores idem cadit, Matrem uero habet Venerem, hoc est cupiditatem. Veneris enim simulacro cupiditatem effingunt. Fertur item amor Erinnyn furiam amasse: uidelicet quia multi inique amarunt, impijsq; sunt cupiditatibus affecti, quemadmodum & à me ipso in secundo Allegoriarum libro ostensum est, quem in confictas de Dis historias composui.

LXXXVIII.

Cur in pestilentia alij pereunt, alij minime? Hoc nimirum ex habitudinis conuenientia accidit. Nam si quis malis humoribus plenum corpus sit nactus, ei profecto inspirans is aer, qui sit putredinis effector, & quod exiguum utilis humoris insit, facile corrumpit. Quo fit, ut corrupto ijs humore uniuerso, & insanabiles affectus, & quam plurimi exoriantur, eoq; pacto occidant. Quod si neq; multa quis habeat excrementa, & bonis abundet humoribus: is aut ni-

e

hil,

hil, aut parum omnino à pestulenti aere of-
fenditur. Attrahi uero ab ea, quã diximus,
conuenientia, id quod agendi sit causa, uel
externæ materies ostendunt. Quercus e-
nim haudquaquam affectibus idoneæ, neq;
eiusmodi sunt, quæ facile ignem compre-
hendant. Multo autem magis idoneæ arun-
dines sunt, magisq; igni excipiendo exposi-
tæ: sed et stuppa multo ijs magis. At si quis
madidam capiat stuppam, uiridesq; harundi-
nes: quercum uero aridissimam eligat, uel
eam sulphure spargat: quod minime idoneū
erat comprehendendis ignibus, id maxime
idoneum reddiderit, si igni admoueat. Hoc
item exemplo, & quæstionem aliam solue-
re potes, qua ratione eueniat, ut lassitudo di-
urnam potius febrim gignat, quam aut eã,
quæ ex putredine fit, aut eam quæ habitus
lis dicitur. Dicimus enim euenire id ex dis-
positionis præceptione. Habebat enim
turales spiritus, humoresq; minime superu-
cios. Solida uero omnia siccissima sunt, &

cau-

causa in ea incurrit. Et cur solis ardor alijs
somnum excitat, alijs non item. Quoniã,
cui multa in capite pituita inerat, ea effusa
caput humescit, at inde sopitur. Qui autē
siccus sit capite, cū magis id magisq; exci-
cetur, peruigilio afficitur.

LXXXIX.

Cur sol nigrum quidem hominem, linū
uero candidum reddit, ceramq; emollit, li-
num durat? Propter dispositionem rursum
patiētis materiæ. Humores enim omnes, ex-
cepta pituita, cum sunt præter modum ex-
calfacti, circa ipsam cutem nigri apparent.
Linum uero, aut nitro aut salsugine infe-
ctum, cum sol eius sordes absumat, albe-
scit. Rursum uero, cum ex eadem cera hu-
miditatem eliciat, quæ in eius intimo sit, e-
uenit ut emolliat. At uero in limo, omnem
sol humiditatem, quæ & plurima sit, & in
ipsa superficie redundet, depascitur, atque
ita eū desiccatur, durumq; efficit. Si ergo cir-
ca id quod patitur, & agens uertitur, ma-

e

2

gno

gno nobis usui esse potest. Si enim pietate
animum armemus, corpus ciborum mode-
stia exornemus: uita autem non possidente,
sed ijs contenta, quæ sunt uictui oportur-
na, nosmetipsos stabiliamus: tum omnes ui-
tæ molestias, quoad fieri possit, euitabimus,
neque nos agenti malo idoneos præbebimus:
ut id quod patitur, agat quicquam, si quis
uidelicet est, aut dæmon, aut stella, aut alia
quæpiam extrinsecus causa.

X C.

Cur icterici difficile deiciunt, & deie-
ctio ijs alba est? Quia flaua bilis toto eorū
corpore diffusa est, quod & oculi indicat,
et cutis color: neque ad intestina iam conflu-
it, ut prima Naturæ lex exigat, atque ita ster-
cus non colorat: neque sua acredine deiectionem
uam intestinorum uirtutem irritat ad eua-
cuandum stercus, propterque id ipsum me-
dicina, quæ ut artes cæteræ naturam imita-
tur, ubi in ægritudinis periculo corpus uer-
satur, ægotanti uirtuti auxiliatrix adest.

Nam

Nam quia stercus deijcitur, bile iritante,
adque eius expulsionem intestina prouocan-
te, & musculos: ipsum uero stercus molle,
lubricumque est, ob lentos illos humores, qui
in intestinis sunt, eique adiacent: merito etiã
clyster pro bile mel habet, quod eijciendi
uim habet: item nitrum, quod & uim habet
eijciendi, et intestina ac musculos ad expul-
sionem citat: hydreleum uero, hoc est ole-
um aqua dilutum, ad humectandum emol-
liendumque stercus, quod sit à febris desicca-
tum. Scire autem oportet, nunc sua sponte
naturam, ac sine medici ope agere, ut in
ægritudinum iudicijs, ut in cõcoctionibus.
Est enim tunc medicus, uelut spectator qui
dam, & arbiter, & iudex duorum aduer-
sariorum, morbi et naturæ. Nunc uero per
solum agit medicum, ut in articulorum in-
iectione. Nunc uero per medicum simul
agitur, & naturam, ut in sordidis conca-
uisque ulceribus. Medicus enim sordibus ul-
cus perpurgat, ijs quæ ad eiusmodi pur-
gationem

e 3

gationem pertinent: tum cæcis illis meatibus relaxationē præbet: refecat enim quicquid ijs est pro operculo, ut sic dixerim, eosq; obstruit, ut purum sanguinem acquirant. Natura uero per ulceris meatus purum sanguinem suggerit, qui à nutrimentis fit creatus, eumq; ad carnis generationem transfert. Is rursus à desiccantibus uenenis condensatus, idonea caro fit.

XCI.

Cur ij, qui febris continua laborarunt, post iudicij tempus, quam crisin uocant, nigerrimam aliquandiu cutem habuerunt? Quoniam ex flaua bili continua accidit, quæ in ipso ægritudinis rigore perusta, in nigram demutata est. Atq; ita in ea, quam diximus crisi, à natura ipsa ad cutem repulsa tinxit ipsam: quemadmodum etiam in uittiginibus alba quoq; est cutis. Eius autem humoris crassitudine difficile eiusmodi color resoluitur.

CXII.

XCII.

Cur nigra bilis ad mammã, aut ad crus accedens, corrosionem operatur: in his uero qui melancholici uocantur, cum in ipsum confluat cerebrum, id tamē non agit? Quia in mamma quidem multæ, magnæq; in sunt uenæ, propter lactis generationem atq; ob id bilis copia eò confluit. Similiter & in crus multa bilis deducitur: quippe quæ ad inferna feratur. At uero in cerebrum, tum quia superne est, tum quia minutas habet uenulas, exigua quædam bilis ascendit, quæq; pungendi tantum, non autem corrodendi uim habeat. Frigidum præterea, atq; humidum est: quo efficitur, ut modo aliquo nigræ bilis habitudini aduersetur, ipsaq; emolliat. Quæ igitur proprie nigra bilis est, ea corrodentem in mamma cancrum gignit: in crure uero chironium ulcus, & quod nomades à depascendo uocant: in cerebro autem ferinam melancholiam. Quæ uero nõ proprie nigra bilis

e 4 sit

fit, sed melancholicus humor, & seculentus, fluctionem tantum, et tumorem qui cæcrum imitetur, sed minime corrodat, placidamq; melancholiam gignit.

XCIII.

Cur in ijs qui intestinorum difficultatibus laborant, papyrus conglobant, eaq; in anum iniecta profunt? Quia concurrentibus musculis, sedis humectata papyrus musculos sua relaxatione excitat. Idemq; in hypophoris agit, quæ in ulceribus concurrunt. Relaxatis igitur musculis, sterminus uelut destitutum deiciitur.

XCIV.

Cur quæ uasa à Græcis baucalia dicuntur, cum aqua replentur, sonum quendam sibi proprium ædunt, à quo & nomen uasis est factum, uelut alia sunt apud Græcos nomina sonorum facticia, ut in aqua phloesbos, & in aluo borborygmos, et cætera? Quia cum uas eiusmodi inane est aquæ, aere impletur, corpore uidelicet tenuissimo.

nuiissimo. Cum ergo inditur repente in ipsum aqua, sua grauitate aerem persequitur utpote tenuem, atque excludit. Simul enim manere in baucalio, quoadusq; repleatur, nequeunt. Est enim à philosophis demonstratum, non posse duo corpora eüdem loco tenere eodem tempore. Cum ergo aer repente sursum per angustias extruditur, sonus necessario exoritur: neque is unus, sed plures, quædam enim ueluti pugna inter ambos incidit. Aqua enim deorsum aerem premit, aer uero sursum aquam, hoc cum successione fiat, accidit ut frequenter sonus fiat.

XCV.

Cur in uasis, quæ à Græcis harpagia, quasi raptoria dicuntur, digitus eorum ori iniectus non sinit aquam fundo effluere, eleuatus autem sinit? Quia cum ex ore digitus eleuatur, aer ingrediens trudit aquam deorsum, quò suapte natura fertur, atq; ita per foramina fundi exit. Propter hoc ipsum

sum omnia mechanica instrumenta per aërem et aquam conficiuntur, ut oronomia, clepsidra, uocumq; imagines, quæ de statuis resultant, atq; alia ijs similia.

XCXI.

Cur & uinum & aqua alieno tempore febricitantibus data, phrenitem efficiunt, hoc est duo inter se contraria? frigida enim est aqua, calidum uero uinum. Dico igitur uinum ipsum cum suapte natura sursum feratur, exurere cerebrum, unâ cū febrī perturbatur. Itaq; uehementer à principio animæ instrumentum, æthereus quodammodo spiritus est, uimq; ipsam prudentiæ idem agere compellit. Inde uero hoc patet, multi quippe etiam sani plurimo perpetuoq; meri potu utentes, mentis impotes fiūt. Aqua uero ipsa uelut obstruens corporis meatus, per quos uidelicet resoluuntur ij spiritus, qui a putrefactis humoribus oriuntur, eos que crassiores reddens, id agit ut plus ob id ipsum putredinis febrisq; resultet. Sæpe uero

uero & aqua ab immodica febrī deuicta, eius pabulum fit. Quemadmodum in furnis usu uenire uidemus, qui enim ignem accendere uolunt, exigua quadam aquula ignem irrorant.

XCXII.

Cur mulieres acuta sunt uoce, itemq; et spadones, & pueri? Quia humiditatis abundantia, arteria eis in amplum minime protenditur. Caliditatis enim officium est, meatum in amplum relaxare, ut ergo angusta tibia acutum ædit sonum, sic & aspera arteria. Dicunt autem nonnulli, mulieres acuta esse uoce, quia cōferat in paritudine, clamare ad pariendi facilitatem, quod proculdubio falsum est.

XCXIII.

Cur infantes æstate siderantur? Quod uulgus æstu laborare eos dicit. Febricitant enim tenui quadam profundaq; febricula, ijsq; oculi excuantur, fiuntq; uigiles, et imbecilles. Nonnulli uero & fluxu uentris laborant,

borant, quia infantes passibiles sunt, magnamq; uim pituitæ in capite habent, ut dictum est. Igitur in æstibus pituita supra modum excalfecta, ac putrefacta febrim accendit, unde & cartilagine cerebri ignescunt, atq; ob id uigiles sunt. Initio autem per arterias ad cor descendens, & uiuificū spiritum reddens ignitum, febrim sine putredine accendit. Cum uero ex febris multabilis procreetur, euenit ea ratione, quam superius explicauimus, ut bile aluum atque intestina mordicante uentris resulet fluxus. Esse autem eius causam radicemq; affectus in cerebro patet, quoniam capiti refrigeranti admouentur, eaq; utpote ignitionem extinguentia profunt. Laborant tamē hoc ipso etiam adulti, quibus scilicet in capite pituita, aut exiguū flauæ bilis coacervatum sit, & putrescat. Per ipsam igitur inspirationem, perq; ignitum quodāmodo aerem spiritus ignescunt.

XCIX.

XCIX.

Cur rotunda ulcera difficile curantur?
Quia ex bile acri, quæq; uim corroden-
di habeat, oriuntur. Nam quia guttatim con-
fluat, & corrodat, rotundum ulcus facit,
propterq; id ipsum exurendo, desiccando-
que idonea reddunt medicamēta. Atq; hoc
quidem pacto medici, Naturales autem &
philosophi euenire id dicunt, quia nullum
sit principium, unde uomica incipiat. In cir-
culo enim neq; principium, neq; finem ac-
cipere est, atq; ob id dicunt, cum eius figu-
ræ ulcera ferro à medicis incidantur, in fi-
guram aliam demutari.

C.

Cur aliquem ad locum uel necessario
proficiscentes, cum tamen eò perueneri-
mus, ulterius aliquando progrediamur?
Quia animum sæpe in rem quampiam ha-
bemus intentum, eoque inclinatum, & con-
uersum, neq; penitus sensibus imminentē,
ut quæ ipsi propria sint cognoscat. Velut igitur

tur locum uidentes, non uident. Neq; enim præsto is est, qui sensibilia iudicet.

CI.

Cur mel omnibus dulce, ictericis tamē gustantibus amarum uidetur? Quia bilem amarā habent, quæ per totum corpus, perq; ipsam linguam redundet. Mel igitur cum comedunt, fit ut quiescens humor cō moueatur. Gustus deinde ipse, cum iam bilis amaritudinem sensit, imaginationem parit, ut mel amarum putetur.

CII.

Cur uehementer irascentibus oculi ignei sūt? Quia ita feruor est eius sanguinis qui sit circa cor, calidiq; spiritus. Hic igitur, utpote subtilior, superne fertur, perq; oculos, qui perspicui sunt, transparet, habentq; uapores sanguineos ascendētes. Vnde & facies rubra ijs apparet. Huius rei non ignarus Homerus inquit, Instar erant ardentis lumina flammæ.

CIII.

Cur infusa serpētibus aqua eos expellit?

Quia natura frigidi sunt, & sicci, & neruosi, & exigui sanguinis, fugiuntq; immodicam frigiditatē. Esse autem illos huiusce modi habitudine, uel hinc colligitur. Latbras enim hyeme quærūt, terræq; intima, utpote calidiora. Occidēte autē sole, ut plurimū, rursus aera ut frigidū fugiūt, rursusq; æstate, quoniā terræ intima frigida sūt, inde fugiunt, inq; locos calidos demigrant.

CIV.

Cur ouum si affetur, rūpitur, si in aqua buliat, minime? Quia cum igni eius humiditas appropinquat, immodice calefit, & exurit, pluresq; ob id spiritus gignit, qui cum ob loci angustiam exitum quærant, rupto putamine diffugiunt. Idem quoq; agunt in dolijs, & in fictilibus nouis, cum mustum efferuet. Multa præterea flamma oui putamen affatione dirumpit. Id quod & fictilibus uasis supra modum adustis accidit. Vnde naturaliter uulgo ouum, cum assandum est, aqua præmadidat, aqua enim cali-

calida suapte mollitie humiditates paulatim effundit, ac per raritudines resoluit.

CV.

Cur in coitus uoluptate homines quodammodo oculis conuiuent, atque huic aliquid simile & in cæteris sensibus patiuntur? Quia deuieti ab affectu uoluptatis, magis eam quodammodo conuiuentibus oculis comprehendunt. Non enim eleuantur, ipsumque extrinsecus animum unã cum sensibus ad aera protrahunt, quo efficiatur, ut corporeos illos affectus minus sentiat.

CVI.

Cur nonnulla licet uniformia medicamenta, uim tamen contrariam habent, quæ admodum experientia ipsa indicat? Mastiche enim eicit, resoluit, & intendit, acetum autem & calfacit, & refrigerat. Quia insunt ijs indiuidua, minimaque corpuscula per interpositionem, non confusionem. Ut harena humectata conglobatur, unumque corpus effici uidetur, re uera autem multa sunt minu-

minutissima in harena corpuscula. Quod si hoc uerum est, haud est absurdum, in aliis aliisque mastiches particulis, contrarias uirtutes & qualitates occultari, neque inter se confundi, quia Natura eis tantum corporibus legem illam inseruerit.

CVII.

Cur, cum pedis digitum offendimus, inuen tumescit? Quia semper Natura, quæ ad corpus pertineant, prouidens, solet accurrere uelut auxilio his partibus, quæ dolore laborent, quoniam uero utilissimum omnium humorum, & nutrientem & cognatum, ipsum uidelicet sanguinem pro uehiculo habet, necessarium est, ut cum ea ad pedis digitum, unã cum sanguine descendat, impleantur eæ uenæ, quæ maxime cum in inguine sunt, eaque partes quæ circum uasa ipsa sunt, atque adenes à Græcis appellantur, quippe quæ rotunda sint corpora. Immodica igitur constipatio, inflammationem eleuationemque efficit, appellaturque id in-

f guen,

guen, ex ipso loco denominationem mutua-
tum.

C VIII.

Cur Natura a uibus, neq; uesticam, urinae
receptaculū, neq; renes elargita est? Quia
multa indigebant humiditate, ut oriri pin-
nae atq; increfcere possent. Eamq; ipsa uo-
landi exercitatione consumunt. Neq; om-
nino quidem mingunt. Cum uero bibunt,
stercus immodice humidum deijciunt.

C IX.

Cur pueris in uestica calculi gignuntur,
senibus uero intra renes? Quia angustos in
renibus meatus pueri habent. Terrenus ue-
ro humor, & crassus uiolentia angustiarū
ab urina extruditur, tum ē renibus ipsis, tū
ex conceptaculis, quae lunae formam ha-
bent, in ipsam urinae uesticam. Ea cū latos
habeat meatus, exeundi locum urinae praë-
bet, humori uero ipsi, unde calculi gignun-
tur, insidendi, suoq; more conspissandi. At
uero in senibus contra euenit, Laxos enim
renium

renium meatus habent, quo fit ut urina exi-
re, & terrenus humor insidere, cōgelariq;
possit. Color autem calculi humorem quo
que ostendit, a quo ortum habeat. Solutio
ex compositione, situq; membrorum.

C X.

Cur si caliditate calculus congelascit,
calidi enim sunt pueri, similiq; ratione fit in
senibus. Neq; enim tanta concedenda est
frigiditas, quanta in glacie, niueq; sit, ex-
tremo enim frigore renes demorerentur.

Non contrarijs tamen ad frigiditatis solu-
tionem, uerum similibus utimur, hoc est ca-
lidis, ut petroselino, sceniculo, & eiusmo-
di? Dico igitur accidere, ut exustione, tor-
refactioneq; nimia calculus in harenulas
exeratur. Quemadmodum in testis, in fi-
tilibusq; uasis, cum supra modum torrefa-
cta fuerint, harenae proueniunt. Fitq; hoc
pacto, ut exigui lapilli unā cum harenulis
facile inter mecedum effluant. Euenit quo-
que non nunquam, ut frigida epota, facile

calculus extrudatur, renibus uidelicet pro-
tentis, ipsum fluxu nimio per excernendi
uirtutem deiiciētibz, Euenitq; præter hoc
ut immodicus reniū ardor, cuius causa cal-
culi congelascunt, à frigida extinguantur.

CXI.

Cur in renibus, inq; urinæ uestica ulce-
rum difficilis curatio? Quia urina cum sit
acris, exulcerat cicatricem, quam opportu-
na medicamenta obducunt. Magis autem
in uestica insanabilia sunt, quod intra eam
permanet urina, in renibus autem defluit.

CXII.

Cur in solijs calida aqua commota, cali-
dior nobis, nostrumq; ferè adurens corpus
uidetur? Quia descendētibz nobis appel-
lens aqua, & ipsa patitur, hoc est, cum no-
strum ipsa excalfaciat corpus, & ipsa à no-
bis quodammodo refrigeratur. Didicimus
enim, quæcunque in generatione cor-
ruptioneq; agant, ea quoq; ipsa procul du-
bio pati, Quoniam igitur aliquo refrigera-
ta pa-

ta pacto, non iam similiter excalfacit, ma-
nifestum est, assuesse iam nos, neq; ipsam
iam caliditatem sentire, quemadmodum à
principio, quoniam immodica eius calidi-
tas à nobis diminuatur. Si ergo calidā mo-
uētes, eamq; quæ cuti adhæserat, transmi-
tamus, aliq; calida aqua syncerior acce-
dat, nondum uidelicet, aut agens, aut à cu-
te ipsa patiens, suamq; caliditatem immodi-
cam seruans, merito nobis calida, exurens
que uidetur, quatenus & ipsa agens patia-
tur, suamq; remittat caliditatem, quemad-
modum illa prior. Atq; hoc per successiōē
fieri potest, quamdiu enim calidam moue-
mus, tandiu semper ad nos accedens, reue-
ra ipsa calida uidetur, propterq; id uulgu-
naturali motu, cum uult in solio corpus ma-
gis excalfieri, mouet continenter aquam,
quo ad uult.

CXIII.

Quæ ratione si quicquid mouetur, sese
ipso calidius sit, maximeq; in calido aere et
f 3 loco,

loco, aer tamen cum uerberatur, atq; mouetur, frigidior nobis tactu uidetur, idq; uel maxime per æstatem, quo tempore solis calor multo ardentior est? Hoc uidetur contrarium superiori esse. Calida enim aqua, calidior nobis sollicitata uidebatur. Hoc autem loco frigidior calidus uidetur aer, cum et mouetur, & sollicitatur. Dico igitur usu hoc uenire, ut quod in re quapiã plus est, aut qualitate, aut uirtute, uincat quidem id & uertat, quod minus est: modice uero & ipsum, quod fortius est, contra patiat. Calida igitur aqua, cum calida uehementer est, calescenti adhærens corpori, & ipsa contra refrigeratur, neq; iam eandẽ qualitatem seruat. Qui nos igitur circumdat aer, æstate modica, cum sit calidus ad aquæ calidæ similitudinem, ingruens in corpora, à nobis ardentibus, ob calidum anni tempus, calfit quodammodo, atq; ipse nos contra calfacit. Quod & lineæ agunt uestes, quæ cum frigidæ prius essent, mox à nobis

bis calfactæ, nos ipsos postmodo calfaciunt. Cum igitur aerem sollicitamus, transmittitur è corpore, qui à nobis præcalfactus aer fuerat, alter autem nondum excalfactus, accedit, qui nobis frigidus uidetur. Idq; per successionem fit.

CXIV.

Cur quæ in pupula oculi ulcera fiunt, cùm exoleuere, alba uidentur, quæ uero extra pupulam in nigro oculi, nõ item? Quia per solam pupulam uidendi spiritus exit, qui et perspicuus est & lucidus. In albedinibus igitur ijs, quæ leucomata dicunt, cum cicatrix meatus conspisset, eius tunicæ, quæ cornea specie est, iam non uidendi spiritus exit: quo fit ut magna deinceps copia contractus cicatricem illustret, eamq; calidam ostendat. Quoniam uero ex uisus condensatione spiritus non exit, euenit ut non uideant.

CXV.

Cur paleæ & calidam aquam, & frigidam

dam niuem, hoc est aduersas inter se quali-
tates conseruant? Quia palearum natura
manifesta qualitate caret, unde & à non-
nullis ἀπρωα, hoc est, qualitatis expertes
appellantur. Cum igitur facile suapte natu-
ra confundi, commisceriq; possint, ocys-
sime quibus adhæserint conferunt, eorumq;
ipsæ confusionem suscipiunt. Collato e-
nim sibi calido calfiunt, idq; ipsæ contra re
calfaciunt, atq; conseruāt, similiterq; frige-
factæ à niue, eamq; ipsæ refrigerantes, fri-
giditatem eius conseruant, quemadmodum
& cera & oleū, quæ facile confundi pos-
sunt, suntq; item qualitatis expertia, conse-
runt eorum qualitati, quæ cum ipsis admi-
scentur, quippe quæ & eorum fusionem
accipiunt.

CXVI.

Cur bruma per sudum clariora uiden-
tur sidera? Quia & à uentis, & ab imbri-
bus, uel qui nos circumdet aer, uel qui alti-
or sit, motu ipso extenuatur, & quodam
modo

modo expurgatus puriorem sidereorū cor-
porum conceptionem, multoq; faciliorem,
ulteriorēq; progressum uisui præbet: quod
& in puris perspicuisq; fluiorū aquis ma-
nifesto apparet. Multo enim puriora clari-
oraq; uidentur, quæ in ijs corpora insunt.
At in crassis & cœnosis, aut nullo modo,
aut confusa transparent.

CXVII.

Cur sæpe inter meiendum horremus?
Quia acris bilis defluens, atq; urinæ uesi-
cæ mordicans, uniuersum quoq; iritat cor-
pus, atq; excitat ad eius particulæ consen-
sum, ut deiiciendi uim modice offerat, atq;
ita qui horror dicitur, effici solet. Hoc ue-
ro pueris maxime accidit, multo enim plu-
ra ob nimiam saturitatem excrementa sunt
nacti.

CXVIII.

Cur noctu dolores magis intenduntur?
Quia anima secum ipsa ociosa non iam aut
uisui, aut auditui, aut alijs huiuscemodi sen-
sibus

sibus intendit, neq; quicquam agit, neq; ad
 externas actiones provocatur, quo effici-
 tur, ut multo plus corporearum perturba-
 tionum tangendi sensu suscipiat. Pauca et
 enim per noctem animales operationes exi-
 stunt, quales sunt respiratio, & cogitatio.
 Animum uero, cum ad externa per suas o-
 perationes protrahatur, corporeas pertur-
 bationes minus experiri manifesto apparet,
 quando in luctibus, in aduersis uoletudinibus,
 inq; caeteris huiuscemodi accideiibus,
 amicorum congressiones, ac narratiuncu-
 lae, eorum qui sint affecti, perturbationes
 alleuant, atq; solantur. Animaduerte autem,
 naturam quidem in suis operationibus mi-
 nus interdum agere, ut in ciborum cococ-
 tionibus, in humorum permutationibus, in san-
 guinis euocatione, in pullulandi, nutriendi,
 cocrescendi similitudinis, aliorumq; his si-
 milium operatione. Animam uero magis a-
 gere in suis actionibus, ut in quinque sensibus,
 in motibus particularum corporis, in
 imagi-

inatione, in cogitatione, & memoria.
 Contra uero noctu, magis enim agit natu-
 ra, minus anima.

CXIX.

Cur uitrum per brumam, cum quid ue-
 hementius calidum inijcitur, disrumpi so-
 let? Quia plurima frigiditate ex circumeu-
 te aere, toto suo corpore affectum est. Cu-
 igitur repente calidam non praecalfacto ui-
 tro indimus, tum caliditas contrariam sibi
 frigiditatem proculdubio persequitur. Illa
 autem una cum spiritu ipso repente fugi-
 ens, confractionem eorum corporum effi-
 cit, quae intra uitrum sunt. Dandum enim
 est, inesse & in vitro exiguos meatus, qui
 subtiliorem aera contineant, quos tamen si
 oculis sensuq; non assequimur, natura ta-
 men ipsa, reque uera inesse non diffiteamur.
 Alij uero dicunt, quod uehementer sit fri-
 gidum, id arefacere atque exasperare uitri
 corpus, unde efficiatur, ut quae subtilior in
 eo pars sit, siue is humor, siue aer sit, extru-
 datur,

datur, & uelut ignescat, unde etiam cōfra-
 ctioni corruptioniq; idoneum euadat, quē
 admodum & aridissima ligna. Sic enim &
 Hippocrates aiebat, uenas à frigido rūpi.
 Quod igitur uehemēter est calidum, id e-
 iusmodi uitri corpus inueniēs, multo id ma-
 gis arefaciens, ruptionemq; eius efficit per
 fractionem. Si ergo præmollitum fuerit,
 tum modice præcalsatum, nequaquam læ-
 detur, quemadmodum et athletæ cum sunt
 luctaturi, oleo à magistris, quos pædotri-
 bas uocant, præmoliuntur. Et qui uocē ex-
 ercent, ut respirationis partes emolliant,
 præanissant. Etenim cum frigiditas in paten-
 tes illos meatus incidit, facile unā cum spi-
 ritu profugit, & uitri mollitudo caliditati
 cedens, haud facile per fractionem subit.
 Esse autem in uitro meatus, uel è uasis testa-
 ceis patet, in quæ si aquam indas, atq; hos
 pice linas, exudet tamē humor. Videre est
 autem & fumum de uitri corpore per bru-
 mam erumpentem, cum in ipsum aquam in-
 fude-

fuderis, & uitrum contractū, extrinsecus
 que applicitum ei liquori, qui sit intus, qua-
 litatem suam præbere.

CXX.

Cur pueri, maximeq; infantes, haud i-
 ta facile luxantur ut uiri? Quia ex mollitu-
 dine corporis solo terræ cedentes, resoluūt
 eius tensionem ac duritiem, ut ulterius age-
 re non possit. Viri igitur quū duro sint cor-
 pore, quod aut terræ duritati, aut lapidi re-
 sistūt, intensionem percussioneis adaugent,
 lapidemq; ipsum cogunt in sese, utpote du-
 riores, agere. Hac eadem ratione & spon-
 gia cedens non frangitur, uitrum uero, aut
 testa, aut quod aliud eiuscemodi durū cor-
 pus, casu confringitur. Hinc progrediens
 è similitudine dicere possis, Cur uenti mo-
 tus uehementior, quercum quidem deiicit,
 harundinem nō deiicit? Quoniam quercus
 utpote dura robustaq;, & ingens, uento re-
 sistens, eius uim intendit, harundo uero, ut
 quæ mollis leuisq; sit & exigua, cum uen-
 ti fla-

ti flatibus huc atq; illuc cedat, eius uim resoluit. Eodemq; pacto luctator, aduersario renitens uim eius adauget. Cedens uero alii quando, cumq; eo se unã circumagens huc atque illuc, citius eius tensionem soluit.

CXXI.

Cur infantes nutricis canticum audientes, uagitum sistunt, mox uero etiã dormiunt? Quia substantia musica, quã admodum & scientia, artesq; cetera, animo sit insita, quemadmodum & igni calor est insitus, quomodo & Plato ait: Reminisci animum nostrum scientias, non discere. Audiens igitur animus huiusmodi canticum, qua quidem reminiscitur, quiescere infantes cogit, qua uero oblectatur, in somnum allicit. Nam cum labe corporis minime sit infectus, scientias quasi perspicuas habet, coinquinata uero in corpore, in illarũ modicam obliuionem delabitur.

CXXII.

Cur nutrices, cum somnum infantibus
alli-

alliciunt, eos mouent? Ut humores motu su se cerebrum moueant. Idem tolerare tamen non possunt adulti.

CXXIII.

Cur nonnulli ebrij gemina uident? Quia oculorum muscoli plus minus ue repleti, atque eo ipso languidi oculos, alterũ sursum, alterum deorsum torquent, quo fit ut oculorum radij eodem pariter non tendãt, sed in diuersa loca atq; corpora, atq; ita alteruter oculorum priuato cernendi utens officio, duplicem efficiat usum. Id esse uerum uel inde apparet, qui enim digito alterum oculum terunt, sensumq; sursum trudent, gemina uidere coguntur.

CXXIV.

Cur qui natura strabones sunt, gemina non cernũt? Quia oculorum peruersionem non illi quidẽ sursum deorsumue, sed dextrorsum sinistrorsumq; habent, qui cũ eum positum sortiti sunt, qui in rectam lineam moueatur, duos radios in idem corpus
con-

concurrentes habent. Qui & unum colorem, qualitatemq; ad oculos referūt, quam & ei suscipiant.

CXXV.

Cur pubescentes pueri hirciunt circa annum quartumdecimum? Quia tunc, quæ per humana corpora natura meat, plurimam ac repentinam ætatis mutationem efficit. Cuius rei fidem operatio facit. Videre est enim sceminarum quidem augeri mammas propter lactis collectionem, tum ea loca, quæ circa coxam sunt, intra quæ permanere scæius possit. Virorum uero pectus atq; humeros, quibus imposita grauiora corpora sustineātur. Testiculos præterea, intra quos & gigni & permanere semen possit. Membrum quoq; genitale, ut exire semen facilius possit. Vniuersum præterea dilatatur corpus, quod & morborum mutationes indicant, & quæ solutiones circa annum quartumdecimum sunt, & uocis asperitas, quæ branchus, hoc est raucitas
appel-

appellatur, sumpta uidelicet translatione ex hircorum uoce, in eum modum clamantiū. Nam cum aspera arteria à principio dilatetur, accidit, ut qua magis, qua minus dilatetur, sitq; intus eius corporis superficies uelut inæqualis, usq; ad ipsum guttur, spiritus itaq; per parteis illas exiens, ac ueluti offendens propter uicæ inæqualitatem, uocē quoque inæqualem efficit & asperam, & quodammodo raucam. Idem & ijs accidit, quibus in asperam arteriam destillationes defluunt. Fit enim defluente humiditate, ut leuis intrinsecus membrana inæqualitate repleta, inæqualem spiritus exitum efficiat. Talem uero scito esse & hircorum asperā arteriā ac guttur, humiditatis uidelicet abundantia, itemq; eorum qui plurimo olei potu utantur. Atqui illi quidem frequentibus, intensiq; clamoribus, atq; arteriæ asperitate, uocem quoq; inæqualem habere putantur. Gruibus uero, atq; ijs omnibus uolucris, quibus aspera uox sit, arteriæ à natura
g ra totæ

ra totæ asperæ datæ sunt. Post uero pubertatis annum hircuire pueri desinunt, quia aspera arteria tota, planeq; dilatatur, ac naturalem æ qualitatem accipit.

CXXVI.

Cur epotum oleum ciet uomitum, maximeq; flauæ bilis? Quia cū leue sit, quodq; ad supera feratur, nutrimenta ad stomachū prouocat, eaq; eleuat, atq; suspendit. Atq; ita ingrauat stomachus, eiectionem uirtutem ad uomitum citat, atq; in primis flauā bilē, quippe qui & leuis, & subtiliū sit partium, atq; ita facilius sursum feratur. Ferri uero oleum sursum re ipsa patet. Cū enim humido cuiusdam admiscetur, superiorē in locum excurrit.

CXXVII.

Cur solum oleum minime humidis admiscetur? Quia cum lentum sit, atq; in semetipso constipatum, secari in partes inuiduas, atq; eo pacto reliquis humidis admisceri non potest, quamobrem neq; cum in
humum

humum funditur, cito eam subit.

CXXVIII.

Cur oleum quidem, atq; aqua frigore constringitur, uinum uero, acetum & garus minime? Quia cum oleum qualitatis sit expers, confusioq; idoneum, cito friget, atq; ita uehementer, ut extrema quoq; frigiditate frigeat. Aqua uero sua sponte frigida, facile cum semetipsa frigidior sit, congelascit. Garus autem, utpote subtiliū partium & calidus, haud cito friget. Eodemq; modo & uinum. At acetum, utpote subtilissimarum partium, congelationem non tolerat.

CXXIX.

Cur contraria qualitibus idem efficiunt? A frigido enim pariter atq; a calido humidum constringitur, nix enim & ius frigiditate congelascunt: cataplasmata uero et uesticæ calculi caliditate. Fit quidem id, sed diuersa actione. Calidum enim depascitur, consumitq; humiditatis copiam.

Frigidum uero densitate nimia obturans,
sordidam humiditatem exprimit, quemad-
modum & spongia manu pressa, quam in-
tra meatus aquam habet, abijcit.

CXXX.

Cur saepe horror cessauit, cum quid
formidolosum incidit, ut fragor, quē is au-
dierit qui laborat, ut cum repētina aqua de-
ijcitur? Quoniam saepe numero humoribus
tempore digestis, atq; attenuatis, naturalis
omnis calor uehementer simul, ac repente
à cute in corporis intima fugiens, morbifi-
cum humorem consumens resoluit. Idem et
Theriaca facit, eorumq; quā plurima, quae
calida, siccaq; sunt specie, cum post conco-
ctionem sumuntur.

CXXXI.

Cur qui se circumagunt, neq; id age-
re tamen consuerunt, ut plurimum decide-
re solent? Quia animale spiritum qui sit
in cerebro, conturbati cogunt, cumq; hu-
miditatibus unā conuolui. Is deinde cum mi-
nus

nus idoneus ad animale uim suscipiendā,
sensitiuam uidelicet, atq; motiuam efficia-
tur, nō sinit actionem in musculos nervos
que permeare. Quo fit ut corporis pondus
ut quod neq; uehatur, neq; sustentetur ab
anima, feratur ad terram, ad quam uergit,
propterq; id ipsum et tenebras uident, quo-
niam uidendi spiritus conturbatus sit, neq;
pariter atq; sensus reliqui operetur. At his
qui sensum circumagi consuerunt, raro id
accidit. Facit enim cōsuetudo, ne quasi pe-
regrinae inter se sint anima atq; natura, sed
tempore quodammodo concilientur, quod
enim paulatim continenterq; fit, sensum la-
tet, atq; ubi plurimum euasit, iam non ut pe-
regrinum in ea incidit, quae eum suscipere
consuerunt.

CXXXII.

Cur uitrea specula ualde splendent?
Quoniam albo plumbo intrinsecus linun-
tur, cuius natura lucida est, quae cū uitro,
quod & ipsum splendidū est, admisceatur,

multo magis lucet, suosq; radios per uitri
meatus transmittens, duplicat quod in su-
perficie, atq; extra uitri corpus est, atq; in
de magnopere fit lucidum.

CXXXIII.

Cur in speculis, inq; perspicuis aquis,
nos ipsos uidemus? Quoniam qualitas aspe-
ctus, ad splendida corpora migrans ex re-
flexione rursus per oculorū radios, ad sui
ipsius spectaculum remigrat. Migrare au-
tem qualitates à facie, neq; esse id absurdū,
& ij ostendunt qui iuxta arbores manent,
quod uiridi aspectu esse consuerunt. Viri-
dis enim qualitas uiridium foliorum ad ip-
sam faciem demigrat. Similiter et in aquam
fluentem migrans, eam quoque uiridem o-
stendit.

CXXXIV.

Cur pura spelunca, & altissima loca
atq; pura, uocis imaginem gignūt ac remit-
tunt? Quia & hæc quoq; loca ex reflexio-
ne ictum remittentia, soni imaginē ædunt.
Verber

Verberat enim uox aerem, aer uero locū,
qui quo magis uerberatur, eo magis uerbe-
rat, eoq; uehementiorem uocis efficit sonū.
Humida uero loca, & ueluti molliora ictui
cedentia, cumq; resoluentia, imaginem mi-
nime ædunt. pro qualitate autem & quan-
titate ictus ac uocis redditur qualitas, quā
titasq; eius imaginis, quæ Echo appellatur.
Hanc prae nonnulli deam quādam esse fa-
bulantur, alij Pana dicunt eius amore cap-
tū, quod proculdubio falsum est. Vir enim
quidam sapiens fuit, qui primus & cupijt,
& peruestigauit eius causam uocis intelli-
gere, atq; ut qui amant, neq; potiuntur, ini-
quo animo ferunt, eodem & ille pacto do-
nec eius solutionē causæ inuenit, ægre ha-
bebat. Quemadmodum & Endymion, qui
primus Lunæ cursum inuenit, uigilans no-
ctes, eiusq; cursum animaduertens, & mo-
tum inquirens, interdium dormiebat. Fabulā
tur igitur amatum esse à Luna, eamq; ad ip-
sum dormientem accessisse, quia sui ipsius
8 4 causæ

causæ solutionem philosopho quasi tradidit. Quin & pastorem fuisse tradūt, quod in desertis puris, atq; aliis locis eius motum suscipiebat. Et ei compactam fistulam tribuunt, quod loca ædita ut plurimū perflatur, uel quod figurarum consonantiam inquirebat. Similiterq; Prometheus cum sapiens esset, sydereaq; aquilæ causam peruestigaret, naturamq; eius, ac situm, cumq; discendi cupiditate ueluti exederetur, tum demum quieuit, cum ei Hercules dubitationem omnem sua sapientia soluit.

CXXXV.

Cur aqua stans, quæ in superficie, nõ autem in profundo terræ sit, lapide per eã iacto, multos circulos efficit? Quia iactus eius intensione, à quauis sui corporis parte, procul aquam lapis persequitur, atq; ita circulus fit, quousq; uidelicet pertinet iactus descensio. Quod si immodica sit intensio, & circulus maior fit, descendens autem usque ad terram lapis, ipsamq; deinceps aquã
corpo-

corpore trahens, multos merito circulos efficit. Primo enim superficiem aquæ mouēs diducit, tum per ipsam perpetuo descendens ad profundum, rursus diuidēs aquam, et alium efficit circulum. Atq; hoc per successione fit, donec lapis constiterit, ac requieuerit. Quoniam uero lapidis intensio, eo descendente paulatim remittitur, necesse est posteriorem quenq; circulum priori contractiorem esse, quoniam et à lapide similiter ictu ipso aqua diuiditur.

CXXXVI.

Cur risum multi è liene oriri putant, asserentes nõ similiter risu uideri affectos, quibus lien uitatus, ut quibus integer sit, immo uero illos magnopere tristes esse? Equidem ex accidenti arbitror, non proprie risus causam in liene consistere. Nam si ualeat, trahit ex iecore fecosum omnē, & melancholicum humorem, quo fit, ut cum purus defecatusq; sanguis, cū per uniuersum corpus, tum in cerebrum permeet, naturam
8 5 simul

simul animamq; oblectet, atque instar uini eas exhilaret, & in tranquillitatem ducat, atq; ita risus ab ea moueatur.

CXXXVII.

Cur mule non pariunt? Quia è diuersa animantium specie constant, tum differentium qualitate. & natura seminum immixtio, aliud quiddam gignens, præter id quod est prius, & eorum quæ genuerit naturam abolet. Quemadmodum & candidi nigriq; admixtio extremorum colorem abolens, colorem alium, qui est fuscus, generat, qui nihil extremorum omnino est. Generatrix igitur qualitas abolita est, & formarum apertudo.

CXXXVIII.

Cur qui natura surdi, idem & muti? Quoniam quæ non audierunt, dicere exprimerèq; non possunt. Quidam uero medicorum dicunt unam esse neruorum coniugationem, quæ ad linguam, quæq; ad aures pertineat, quo fit, ut affectuum quoq;

consensus

consensus ijs accidat. Qui autè ex accidèti sunt muti, surdi omnino non sunt, localis enim oritur neruorum passio.

CXXXIX.

Cur qui ieiuni diutius fuere, sumpto mox cibo rigent? Quia cibi sumendi interuallo, bile redūdant, atq; ita acidum humorem coaceruant. Post cibum igitur particula illæ corporis refotæ, bilem ab se in cutè abigunt, atq; ita rigor oritur, bile uidelicet particulas ipsas mordicante, atq; ad se persequendum excitante.

CXL.

Cur sues sursum spectantes silent, cum baiulātur? Quia supra cætera bruta ad humum semper uergunt. Fetore enim delectantur, eumq; requirunt. Ergo in repentina illa aspectus mutatione, ueluti peregrinæ sunt, atq; hospites, plurimòq; lumine attonitæ silentium perferunt. Quidam dicunt asperam arteriam, quæ angusto meatu sit, resupina ipsa figura coire,

CXLI

CXXI.

Cur sues fimo delectantur? Medicorum quidem sententia eo naturaliter delectantur, habent enim maximum iecur, in quo & cupiditas inest. Aristoteles autem rostri amplitudinem in causa esse putat, habet enim resoluentem sese olfactum, & cum fœtore ueluti confligentem.

CXXII.

Cur conualescentibus ulceribus, & pituitate cessante pruritus oriuntur? Quia sanata & consolidata pars reliquias persequitur humoris, qui contra naturam inest, quiq; ulcus effecerat, atque ita per cutem exiens, seseq; resoluens, pruritum efficit.

CXXIII.

Cur qui affectus alterum tantum oculum infestant, grauiiores diuturnioresque sunt? Duabus causis, quoniam fluctio ad unum oculum tantum coaceruatur, quicquid enim in plura diducitur, fit se ipso imbecillius, minusq; agit, quoq; id magis fit, eo in effi-

efficacius euadit. Vel quia cum sese sanus oculus in suis actionibus mouet, & ægrotum oculum toties moueri cogit, scimus autem maximum cuiusuis ægrotæ partis medicamentum in quiete ipsa consistere.

CXXIV.

Cur homo magis frequentiusq; & uehementius, quam bruta sternuit? Quia copiosiori, magisq; uario alimento, potuq; id que ultra satiem utitur, quod cum minime concoquat, ut par est, multum congregat spiritum, ob multam humiditatem, is ergo utpote subtilis, ad cerebrum ascendens, cogit frequenter ad excretionem excitari, sternutamentumq; efficit, sonus igitur fit, quia per narium angustias uehemens spiritus meat, ut per sedem uëtris crepitus, per stomachū ructus, p guttur uox, per aures sonitus, similiterq; p intestina immurmuratio illa, quæ borborygmos appellatur.

CXXV.

Cur mortuorum capilli, unguesq; ad tē
pus

pus aliquod augentur? Quia marcente carne, quæ partes circa eorum radices occultatur, nunc apparent, atque decipiunt, imaginationemque afferunt, quasi creuerint. Alij reuera dicunt augeri, quia hæc ab excrementis ortum habere soleant. Cadauera autem in excrementa quam plurima à principio, propter accedentem putredinem resoluntur, hæc autem et per meatus et per corporis extrema, una cum corpore ipso exeuntia, supra dictorum ortum adaugent.

CXLVI.

Cur in digitis manuum potius, quam in pedibus vitiliginum species eæ quas Leucas uocant, oriuntur, puerisque magis quam perfectis? Quia ortum ex pituita excremento habet. Pituita autem pueri, utpote edaces ac pigriores, magis abundant. Pedum uero unguis, motu deambulationemque magis exercentur, excrementaque resolunt.

CXLVII.

CXLVII.

Cur pili in pedibus haud cito canescunt? Eadem ratione. Pedes enim frequentius intensaque ambulatione, quod in se decurrerit, pituitatis excrementum resolunt, id autem canos gignit. Pubes autem et ipsa sero canescit, quia calida natura est, atque in coitu pituitam resoluit.

CXLVIII.

Cur quam plurima animantia caudas motant, cum notos agnoscunt, leo uero etiam latus uerberat, cum irascitur, eodemque modo taurus? Quia tergi medullam ad caudam usque pertinentem habet, quæ in se motiuam animalemque uim continet. Anima igitur quod sibi notum est agnoscens, ueluti manu aliqua, ut in hominibus euenit, caudam motare cogit, quæ manifesto ostendat eius intra se uim occultam inesse, quæ quod oportet agnoscat. In leonum uero ac taurorum excandescencia cõsentit natura animæ, eamque uehementius moueri cogit, quem-

quemadmodum & homines manus ipsi suas, aliam ue corporis partem sæpe irati uerberant. Cum enim nequeat anima, quod se lædat ulcisci, statim alio sibi modo solatiū excogitat, suumq; affectum ictu percussio neq; curat.

CXLIX.

Cur si exusta & sicca hordea ulceribus equorum imponantur, non iam albus cicatricibus pilus, sed reliquo concolor in nascitur? Quia eijciendi uim habent, absterguntq; & resoluunt insidens pituitatis excrementum, atq; inutilem omnem operationem, quæ propter ulceris cruditatem, propterq; eius partis imbecillitatem coacta fuerit.

CL.

Cur in hominum ulceribus pilus haud quaquam innascitur? Quia hominum cutis spissa est, argumētum pilorum tenuitas ac mollities. Cum uero cicatrix cute ipsa sit conspissatior, meatus occæcat. Equis autē quod

quod ad comparationem pertineat, rarior est, argumento crassior pilus, quapropter minime ijs meatus totus in cicatricem occluditur. Subsidentia uero & congregata excrementa, cū per tenues illos meatus, qui supersunt, erumpant, concresecunt, & pilum gignunt.

CLI.

Cur quos dipsas momorderit, sitique sint intolerabili affecti, eis epota theriaca, quæ sicca calidaq; est, sitim sedat, non autem magis incendit? Dico igitur, non qualitatis ratione sitim sedare, sed mutuo quodam consensu, ac ratione naturali. Id est huiusmodi antidotus, quæ plurimis ex herbis componitur, quæ consensum aliquem cum singulis corporis partibus habeant, uel dictamum proprietatem quandam aduersus cor habet, ipsumque confirmat, & seruat. Eupatorium uero cum iecore, Scolopendrium cum liene, Petroselinum cum uentris orificio, Hysopus uero cum scepto

& cum pulmone, Helenium uero cum re-
 nibus, Ruta cum collo, Gentiana cum ce-
 rebro, Sefeli autem cum uestica urinae. V-
 numquodq; igitur horum mellis dulcedine
 allectum trahit, quod sibi proprium ad tu-
 telam est. Inter quae omnia sunt & uipera-
 rum immixtae carnes, quae naturalem quen-
 dam mutuam affectum habent, quam anti-
 pathiam dicunt, aduersus quoduis ueneno-
 sum animal, corruptibilemque uirtutem. In
 singulas igitur partes distributa, affectum
 illum, qui corruptionem minetur, agere non
 sinunt. Repugnant enim, ceu legitimi qui-
 dam milites, qui pro sua ipsorum
 patria arma ceperint.

FINIS.

*Addidimus huc ex Plutarchi
 Problematis selectiora quae-
 dam, simul ut haec nostra undi-
 quaque copiosiora essent, si
 mul ne paginae usquam
 nobis uacarent.*

Quid est, quod luperci canem immo-
 lant? Luperci autem sunt, qui Luper-
 calibus per lasciuia discurretes pellibus ob-
 uios caedunt. An quod genus quoddam lustrae
 dae ciuitatis est, et quo mense illa fiunt, Fe-
 bruaris dicitur, & diem quo pellibus oc-
 currentes uerberant, Februarum & Febru-
 arium uocant, quo uerbo purgatio significa-
 tur? Cane autem omnino, ut ita dicam, Graeci
 utebantur, et multi etiam nunc in purga-
 tionibus canem iugulant. Proserpinae quo-
 que catulos cum caeteris purgamentis effe-
 runt, et eos qui expiandi sunt, catulis expur-
 gant, hoc piaculi genus *περιουλακισ-
 μος*, id est, circūcatulatione appellantes. An
 h 2 quod

quòd lycos, lupus Latine dicitur, *λύκαιος* uerò Lupercalia, & lupo canis est hostis, & idcirco Lupercalibus cæditur? An quòd Lupercis canes oblatrantes molesti sunt? An quia Pani sacrificium facit, Pani autè propter greges amicus est canis?

Quid est, quod Septimontio uehiculis iunctis uti cauebant, & nunc etiam qui uetera non contemnunt, cauent? Septimontium uerò diem festum agunt Romani, quod quum septimus collis urbi attributus est, septuicollis Roma facta est. An ut quidam Latini accipiunt, quòd urbs nondum suis partibus penitus coniuncta erat? An hoc quidem ad Dionysium est? Magna uerò re effecta, constituta ciuitate, quòd urbem iam augeri, & quasi ulterius progredi desisse existimarent, cum seipfos, tum uerò iumentis, quibus fuerant usi, quiete affecerunt, et communis festi ocio frui uoluerunt? An quòd quum omnes dies festos ciuium presentia ornari ac celebrari semper uoluerunt

tum

tum illum præcipue, qui propter ciuitatis habitationem ageretur? Quapropter ne urbem, cuius dies festus ageretur, relinquerent, eo die uehiculis uti permissum nõ est?

Cur in furto, aut eiusmodi aliquo flagitio deprehensos, furciferos appellant? An hoc quoque maiorum nostrorum diligentia certissimum signum est? Nam qui seruus alicuius sceleris aut improbitatis conuicisset, duplex lignum, quod currui subicit attollere iubebat, & ut conspiceretur uiciniam obire, ut fidem in posterum ei non haberent, et ab eo cauerent. Hoc lignum Græci *σαυγός*, Latini furcam nominant, à qua furcifer denominatus est.

Quid est, quòd boui qui cornu petat, facnum in cornu apponunt, ut occurrentes caueant? An quia propter repletionem ac satietatem insolescunt et boues, & equi et asini, et homines, ut ait Sophocles? Tu uerò serues, quasi pullus cibi copia: uenter etenim tuus et malè insolescit. Ex quo Romani M.

h 3

Crassum

Crassum fcenum in cornu habere dictita
 uerunt, & qui ceteros in repu. lacerabāt,
 hunc tanquam munitum ac prouidum, &
 iniuriarum persequentissimum fugiebant:
 quanquam postea rursus dictum est, Cæ-
 sarem Crasso fcenum detraxisse. Primus
 enim illi in republica restitit Cæsar, &
 eum contempsit.

83. b. u.

26. VI. 1837.

APVD ROBERTVM VVINTER,
 BASILEAE, ANNO
 M. D. XLIIII.

In negligentias
 et cussens atque
 i iudicis pistolari
 tuam ad te tamq̃
 to in sperato.
 ielcis q̃ ueniam
 u p̃uise aduenies
 igitur i de p̃dat
 s iudex uel con

q̃ uia uia septa sunt i celo.
Habes pauca nomina id est pau
 ces homines copatione ceteros
 criminis i iudicis carnis
 deseruantiu. qui n̄ iniqua uert
 uestimenta sua hoc est yeltem
 baptisimatis ueltem scil̄ in mox
 talitatis atq̃ in uocente. Ita
 sunt nomina uel iura quibus

